

From
the People of Japan

แนวทางการจัดทำแผนและ

ฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิ สำหรับสถานศึกษา

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme : UNDP) เป็นหน่วยงานหลักขององค์การสหประชาชาติที่ต่อสู้กับความอยุติธรรมที่เกิดจากปัญหาความยากจน ความไม่เสมอภาค และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ UNDP ร่วมมือกับเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญและพันธมิตรกว่า 170 ประเทศ เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้คนและสิ่งแวดล้อมโดยการบูรณาการ การแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืน¹

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ประจำปีประเทศไทย

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ร่วมกับหน่วยงานพันธมิตรขององค์การสหประชาชาติและรัฐบาลไทย ภาคประชาสังคม ภาคเอกชน รวมถึงประชาชนทั่วไป เพื่อแก้ไขปัญหาความท้าทายในการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งในระดับนโยบายและในระดับชุมชน UNDP ทำงานอย่างต่อเนื่องกับหุ้นส่วนเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและความเชี่ยวชาญทางเทคนิคในด้านต่าง ๆ เช่น การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ การปรับตัว และการลดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การต่อต้านการทุจริต การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและการดำรงชีวิตของชุมชนและนวัตกรรมทางสังคม

ความคิดเห็นของผู้เขียนที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้ไม่จำเป็นต้องสะท้อนความคิดเห็นขององค์การสหประชาชาติหรือโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติแต่อย่างใด

copyright © 2020

United Nations Development Programme. All rights reserved.

ISBN : 978-974-680-449-3

ชื่อผู้เขียน : 1. นางสาวปาริฉัตร ครองจันทร์

2. นางสาวจิตรภรณ์ วันสพวงศ์

บรรณาธิการและเรียบเรียง : นางสาวอริษา ชัยวิเชียร

จัดรูปเล่ม : บริษัท สแกนด์-มีเดีย คอร์ปอเรชั่น จำกัด

นางพัชรี เวสต์

นางสาวณัชชา ธนะกุลนันท์

พิมพ์ที่ : บริษัท สแกนด์-มีเดีย คอร์ปอเรชั่น จำกัด

พิมพ์ครั้งที่ 1 : 2563

สนับสนุนและจัดพิมพ์โดย :

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ประจำปีประเทศไทย

ชั้น 12 อาคารสหประชาชาติ ถนนราชดำเนินนอก เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

โทร. +66 (0) 2304 - 9191

โทรสาร +66 (0) 2280 - 4294

¹ เรียนรู้เพิ่มเติมได้ที่ www.undp.org

แนวทางการจัดทำแผนและ

ฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิ สำหรับสถานศึกษา

คำนำ

ประเทศไทยเผชิญกับ “ภัยสึนามิ” เป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2547 คร่าชีวิตผู้คนที่คนไทยและชาวต่างชาติไปเป็นจำนวนมากถึง 5,365 คน คิดเป็นความเสียหายต่อทรัพย์สินที่คิดเป็นมูลค่าถึง 14,491 ล้านบาท² และยังคงส่งผลกระทบอย่างต่อเนื่อง เช่น การท่องเที่ยว ระบบนิเวศน์และสิ่งแวดล้อม ระบบเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนระบบการศึกษาในพื้นที่ประสบภัย

การสร้างศักยภาพให้กับภาคการศึกษาด้วยการวางแผนลดความเสี่ยงตามบริบทของสถานศึกษา และฝึกซ้อมอพยพสมมติเสมอ ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามกรอบการดำเนินงานเช่นใดเพื่อการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ พ.ศ. 2558 – 2573 (Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015 – 2030) ที่ประเทศไทยได้นำกรอบดังกล่าวมาบูรณาการกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติเพื่อบรรลุวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน พ.ศ. 2573 (The 2030 Agenda for Sustainable Development) จะทำให้ทุกคนในสถานศึกษาสามารถปฏิบัติตนให้รอดปลอดภัยเมื่อต้องเผชิญสถานการณ์ฉุกเฉินจากภัยสึนามิและภัยต่อเนื่องที่อาจเกิดขึ้นตามมา

แนวทางการจัดทำแผนและฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิสำหรับสถานศึกษาเล่มนี้ เป็นการริเริ่มจากโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลญี่ปุ่น ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้รับการสนับสนุนทางวิชาการและการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมจากกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) กระทรวงมหาดไทย สภากาชาดไทยและสถานศึกษา โดยการนำร่องจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้นำแนวทางนี้ไปทดลองใช้กับสถานศึกษานำร่องจำนวน 5 แห่ง ในจังหวัดพังงา ได้แก่ โรงเรียนเกาะหมากน้อย โรงเรียนบ้านน้ำเค็ม โรงเรียนบ้านบางเนียง โรงเรียนบ้านบางม่วง และโรงเรียนพระราชทานทับละมุ

คณะผู้จัดทำมั่นใจว่า “แนวทางการจัดทำแผนและฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิสำหรับสถานศึกษา” จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษาและนักเรียน ตลอดจนบุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพื้นที่เสี่ยงภัยสึนามิ ในการใช้เป็นเครื่องมือในการวางแผนและการจัดการฝึกซ้อมตลอดจนประเมินศักยภาพการจัดการอพยพหนีภัยสึนามิของสถานศึกษา ทั้งนี้ สถานศึกษาควรประยุกต์ใช้เครื่องมือต่าง ๆ ตามบริบทของสถานศึกษาและสถานการณ์ในพื้นที่เป็นสำคัญ

² กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2548

• สารบัญ

	หน้า
• บทนำ	5
1. ผลกระทบของภัยสึนามิต่อภาคการศึกษาไทย	7
2. ความจำเป็นในการจัดการฝึกซ้อมอพยพ	7
3. วัตถุประสงค์ของแนวทางการจัดทำแผนและฝึกซ้อม อพยพหนีภัยสึนามิสำหรับสถานศึกษา	8
4. โครงสร้างของแนวทางการจัดทำแผนและฝึกซ้อม อพยพหนีภัยสึนามิสำหรับสถานศึกษา	8
• ส่วนที่ 1 ขั้นตอนการฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิ	12
ขั้นตอนที่ 1 การประเมินความเสี่ยงภัยสึนามิในสถานศึกษา	14
แนวคิดและนิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง	14
การประเมินความเสี่ยงภัยสึนามิในสถานศึกษา	17
1. การรวบรวมข้อมูลที่เป็นเบื้องต้น	17
2. การวิเคราะห์ความเสี่ยง	18
3. แนวทางการวางแผนอพยพหนีภัยสึนามิในสถานศึกษา	21
4. กระบวนการอพยพหนีภัยสึนามิของสถานศึกษา	22
5. การแต่งตั้งฝ่ายปฏิบัติการในการเผชิญเหตุฉุกเฉิน	25
6. การจัดทำแผนที่เสี่ยงภัย	27
7. การจัดทำแผนที่เส้นทางอพยพหนีภัยสึนามิ	29
ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิ	34
1. การวางแผนฝึกซ้อมอพยพ	34
2. การจัดตั้งคณะทำงานวางแผนฝึกซ้อมอพยพ	35
3. การกำหนดสถานการณ์สมมติเพื่อการฝึกซ้อมอพยพ	36
4. การเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกซ้อมอพยพ	36
5. การอบรมให้ความรู้ก่อนการฝึกซ้อมอพยพ	42
6. การฝึกซ้อมแผนบนโต๊ะ (Table Top Exercise:TTX)	42
ขั้นตอนที่ 3 การฝึกซ้อมการอพยพหนีภัยสึนามิ	48
1. ช่วงการแจ้งเตือน	48
2. ช่วงการอพยพ	50
3. ช่วงยุติการฝึกซ้อม	52
สรุปลำดับขั้นตอนในการฝึกซ้อมอพยพ	53

• สารบัญ

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิ และการปรับปรุงแผน	55
1. เป้าหมายการประเมินผลการฝึกซ้อมอพยพ	55
2. วิธีการประเมินผลการฝึกซ้อมหนีภัยสึนามิ	56
3. แบบประเมินผลการฝึกซ้อมหนีภัยสึนามิสำหรับสถานศึกษา	57
● ส่วนที่ 2 การเตรียมความพร้อมรับมือภัยสึนามิสำหรับนักเรียน และบุคลากรที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ (persons with special needs)	64
1. แนวทางการปฏิบัติเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับสถานศึกษา ที่มีนักเรียนและบุคลากรที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ (persons with special needs)	65
2. แนวทางการเตรียมความพร้อมเพื่อการฝึกซ้อมอพยพ สำหรับนักเรียนและบุคลากรที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ (persons with special needs)	67
2.1 แนวทางการอพยพนักเรียนที่พิการทางการได้ยิน	68
2.2 แนวทางการอพยพนักเรียนที่พิการทางการมองเห็น	69
2.3 แนวทางการอพยพนักเรียนที่พิการทางการเคลื่อนไหว	70
2.4 แนวทางการอพยพนักเรียนที่พิการทางสติปัญญา	70
2.5 แนวทางการอพยพนักเรียนออทิสติก	71
2.6 แนวทางการอพยพนักเรียนที่มีปัญหาด้านระบบหายใจ	72
● ส่วนที่ 3 กระบวนการจัดการฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิ 1 วัน กิจกรรมสถานีความรู้และสร้างความตระหนักเรื่องภัยสึนามิ	74
สถานีที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับสึนามิ สาเหตุและผลกระทบ	75
แนวทางการป้องกันตัวและการเอาตัวรอดจากภัยสึนามิ	75
สถานีที่ 2 การปฐมพยาบาลเบื้องต้น	79
สถานีที่ 3 การเตรียมพร้อมเพื่อฝึกซ้อมแผนอพยพหนีภัยสึนามิ ในสถานศึกษา	86
● เอกสารอ้างอิง	88

บทนำ

บทนำ

สึนามิ มาจากภาษาญี่ปุ่น สึ แปลว่า ท่าเรือ (Harbour) นามิ แปลว่า คลื่น (Wave) ดังนั้น Tsunami จึงแปลตรงตัวว่า คลื่นที่เกิดขึ้นที่อ่าวท่าเรือ (Harbour Wave) เนื่องจากบริเวณชายฝั่งของประเทศญี่ปุ่นที่เป็นอ่าวจอดเรือทางด้านมหาสมุทรแปซิฟิก มักได้รับภัยจากคลื่นชนิดนี้อยู่บ่อย ๆ จึงเรียกชื่อเช่นนั้น ต่อมาได้มีการนำชื่อนี้ไปใช้อย่างแพร่หลายจนเป็นที่เข้าใจโดยทั่วกัน สำหรับประเทศไทย ราชบัณฑิตยสถานได้บัญญัติศัพท์คำว่า Tsunami เป็นภาษาไทยว่า “คลื่นสึนามิ”³

คลื่นสึนามิ เป็นระลอกคลื่นในมหาสมุทรที่เกิดจากแผ่นดินไหวใต้ท้องทะเล แผ่นดินถล่มใต้น้ำ ภูเขาไฟใต้ทะเลระเบิด จึงเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา คลื่นสึนามิมีความสูงในหลายระดับ และเป็นชุดคลื่นที่มีความยาวมากระหว่างยอดคลื่นแต่ละลูกตั้งแต่ 100 กิโลเมตร จนถึง 200 กิโลเมตร และอาจจะมีช่วงเวลาเคลื่อนที่ของยอดคลื่นแต่ละลูกตั้งแต่ 10 นาที ไปจนถึง 1 ชั่วโมง ดังนั้น การรู้ช่วงเวลาการเคลื่อนที่ของคลื่นมีผลต่อเวลาในการอพยพหนีภัย นอกจากนี้ คลื่นสึนามิเคลื่อนที่ด้วยความเร็วสูงตั้งแต่ 700 กิโลเมตรต่อชั่วโมง จนถึงมากกว่า 800 กิโลเมตรต่อชั่วโมง และเคลื่อนที่ไปได้ในระยะทางไกลหลายร้อยหรือหลายพันกิโลเมตร

คลื่นสึนามิแตกต่างจากคลื่นธรรมดา กล่าวคือ หากเป็นคลื่นทะเลธรรมดา เมื่อเคลื่อนตัวเข้าสู่บริเวณชายฝั่ง ความสูงของคลื่นมีไม่มาก แนวคลื่นที่ซัดเข้าหาฝั่งที่เรียกว่า แนวคลื่นท่วมฝั่ง (Run - up) มีเพียงแค่น้ำขึ้นเท่านั้น และเมื่อคลื่นถอยกลับ ระดับน้ำก็จะลดลงไปเพียงแค่น้ำลง ผิดกับคลื่นสึนามิ ซึ่งก่อนที่คลื่นสึนามิจะเคลื่อนตัวเข้าสู่ฝั่งนั้น ระดับน้ำชายฝั่งจะลดลงอย่างผิดปกติ หลังจากนั้นระยะหนึ่ง ก็จะมีคลื่นสูงมากเคลื่อนที่เข้าหาฝั่งอย่างรวดเร็ว ติดตามกันมาเป็นชุด โดยชุดแรกอาจมีความสูงไม่มาก แต่คลื่นลูกต่อ ๆ มาจะเพิ่มความสูงมากขึ้น

คลื่นสึนามิเมื่อซัดเข้าฝั่งด้วยความรวดเร็วและรุนแรงจะทำลายพื้นที่ที่มีคนอยู่อาศัยก่อให้เกิดน้ำท่วมตามชายฝั่ง ทำลายอาคารบ้านเรือน ทำให้คลื่น

³ สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว/ เล่มที่ 300/ เรื่องที่ 8 คลื่นสึนามิ/ ความหมายและลักษณะของคลื่นสึนามิ

และน้ำปนเปื้อน ปะการังถูกทำลายเสียหาย คลื่นสึนามิจึงนับว่าเป็นภัยทางธรรมชาติอย่างหนึ่งที่มีโอกาสเกิดขึ้นอีกในพื้นที่ชายฝั่งทะเลอันดามันของประเทศไทย

ผลกระทบของภัยสึนามิต่อภาคการศึกษาไทย

ภัยสึนามิที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2547 ในพื้นที่ 6 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดระนอง จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต จังหวัดกระบี่ จังหวัดตรัง และจังหวัดสตูล ส่งผลกระทบต่อภาคการศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะทำให้เกิดความเสียหายต่ออาคารสถานที่ เกิดการสูญเสียชีวิตบุคลากรและนักเรียน กล่าวคือ มีครูเสียชีวิต จำนวน 10 คน และมีนักเรียนเสียชีวิตจำนวน 296 คน และนักเรียนที่ได้รับผลกระทบจากความสูญเสียชีวิตต่าง ๆ ทั้งทรัพย์สินและบุคคลในครอบครัวมากกว่า 5,000 คน นักเรียนหลายคนต้องกลายเป็นเด็กกำพร้า และไม่ได้รับการศึกษาต่อเนื่อง กระทรวงศึกษาธิการได้รายงานว่ามีสถานศึกษาใน 6 จังหวัดภาคใต้ ที่ได้รับความเสียหายจากภัยพิบัติสึนามิ จำนวน 24 แห่ง โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

- สถานศึกษาที่ได้รับความเสียหายทั้งหมด จำนวน 5 แห่ง มีครู รวม 37 คน นักเรียน รวม 556 คน ในจังหวัดกระบี่และจังหวัดระนอง (จังหวัดละ 1 แห่ง) และจังหวัดพังงา (3 แห่ง) ส่งผลให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้ จึงต้องนำนักเรียนไปเรียนที่สถานศึกษาหรือสถานที่ใกล้เคียง
- สถานศึกษาที่ได้รับความเสียหายมาก จำนวน 7 แห่ง อยู่ในจังหวัดพังงา 1 แห่ง จังหวัดระนอง 2 แห่ง และจังหวัดภูเก็ต 4 แห่ง มีครู รวม 78 คน นักเรียน รวม 1,484 คน มีการนำนักเรียนไปเรียนในอาคารเรียนที่เสียหายน้อย
- สถานศึกษาที่เสียหายเล็กน้อย จำนวน 12 แห่ง อยู่ในจังหวัดระนอง 10 แห่ง และจังหวัดภูเก็ต 2 แห่ง มีครู รวม 107 คน นักเรียน รวม 1,893 คน

ความจำเป็นในการจัดการฝึกซ้อมอพยพ

ปัจจุบันประเทศไทยได้ดำเนินการติดตั้งหอเตือนภัย กำหนดเส้นทางอพยพ และจุดปลอดภัยในแต่ละพื้นที่ ทันทีที่เกิดความเสี่ยงภัยสึนามิ ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติจะส่งสัญญาณแจ้งเตือนไปยังพื้นที่เสี่ยงให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการแจ้งเตือนและอพยพประชาชนไปยังพื้นที่ปลอดภัยอย่างรวดเร็วก่อนที่คลื่นสึนามิจะซัดเข้าฝั่ง ซึ่งแต่ละพื้นที่จะมีระยะเวลาในการอพยพไม่เท่ากัน และการกำหนดสถานที่ปลอดภัยในแต่ละพื้นที่ก็ไม่เหมือนกัน บางพื้นที่สามารถอพยพขึ้นที่สูงได้ บางพื้นที่ต้องอพยพออกไปไกลกว่าพื้นที่เดิมหลายกิโลเมตร ที่ผ่านมามาตรฐานการณของการอพยพนั้นจะเต็มไปด้วยความโกลาหลวุ่นวาย ทั้งการจราจรติดขัดและความสับสนอลหม่านของผู้คน

การมีศักยภาพในการอพยพจากพื้นที่เสี่ยงไปยังพื้นที่ปลอดภัยในระยะเวลาที่จำกัดเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยชีวิตครู นักเรียน และบุคลากรของสถานศึกษาได้ การฝึกซ้อมอพยพจะช่วยสร้าง

ความมั่นใจในการปฏิบัติ ช่วยให้อพยพได้อย่างรวดเร็วในสถานการณ์ฉุกเฉิน ลดความตื่นตระหนก ลดความอลหม่านและช่วยสร้างความเป็นระเบียบในการตอบสนองสถานการณ์ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้แนะนำให้สถานศึกษาจัดการฝึกซ้อมอพยพหนีภัยตามบริบทของภัยและสถานศึกษาอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจสถานศึกษาทั่วประเทศในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ⁴ พบว่า แม้สถานศึกษาส่วนใหญ่ในพื้นที่เสี่ยงภัยสึนามิ ได้มีการทำแผนจัดการในสถานการณ์ฉุกเฉินไว้ แต่เมื่อเวลาผ่านไปก็ไม่ได้มีการจัดซ้อมอพยพเป็นประจำ และจากการสุ่มตัวอย่างสถานศึกษา 12,225 แห่ง พบว่า มีเพียงร้อยละ 29 เท่านั้นที่มีการฝึกซ้อมอพยพในสถานการณ์ฉุกเฉิน

วัตถุประสงค์ของแนวทางการจัดทำแผนและฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิสำหรับสถานศึกษา

แนวทางการจัดทำแผนและฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิสำหรับสถานศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ความเสี่ยงของสถานศึกษา จัดทำแผนอพยพหนีภัยสึนามิและการจัดกิจกรรมฝึกซ้อมนักเรียนในการอพยพหนีภัยสึนามิ

เอกสารเล่มนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับ

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ
2. บุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการให้คำแนะนำและเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาในสังกัด
3. เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการวางแผนลดความเสี่ยงจากภัยสึนามิในสถานศึกษา

โครงสร้างของแนวทางการจัดทำแผนและฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิสำหรับสถานศึกษา

แนวทางการจัดทำแผนและฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิสำหรับสถานศึกษาเล่มนี้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

⁴รายงานการเตรียมความพร้อมลดความเสี่ยงภัยพิบัติทางธรรมชาติของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2560 (12 พฤศจิกายน 2560)

ส่วนที่ 1 ขั้นตอนการฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิ

กล่าวถึงแนวคิดสำคัญของการฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิ วัตถุประสงค์ของการฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิ และขั้นตอนการฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิ ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอนหลัก คือ

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินความเสี่ยงภัยสึนามิในสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิ

ขั้นตอนที่ 3 การจัดการฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิ

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิและการปรับปรุงแผน

ส่วนที่ 2 การเตรียมความพร้อมรับมือภัยสึนามิสำหรับนักเรียนและบุคลากรที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ (persons with special needs)

การเปิดโอกาสให้นักเรียนและบุคลากรที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ (persons with special needs) ได้เข้าร่วมทำแผนและฝึกซ้อมแผนอพยพเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะครูและผู้บริหารรวมทั้งตัวนักเรียนและบุคลากรที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ (persons with special needs) จะบอกได้ถึงข้อจำกัด อุปสรรค และปัญหาในการรับรู้ เช่น เรื่องของสัญญาณเตือนภัยและกระบวนการอพยพ เนื้อหาในส่วนที่สองนี้เป็นการเรียบเรียงแนวทางในการเตรียมฝึกซ้อมและจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็น เช่น วิธีการเตรียมข้อมูลสำหรับนักเรียนพิการ บุคคลที่มีความพิการทางร่างกาย ตา หู จิตใจ และสติปัญญา การใช้สัญญาณเตือนภัยในรูปแบบต่าง ๆ การสอนวิธีการอพยพอย่างปลอดภัย การจัดกระเปาะฉุกเฉินให้นักเรียนพิการ และการดูแลนักเรียนพิการที่จุดอพยพ เป็นต้น

ส่วนที่ 3 กระบวนการจัดการฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิ 1 วัน

การฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิสามารถแบ่งเนื้อหาและกระบวนการเป็น 2 ส่วน ได้แก่

- (1) กิจกรรมฐานความรู้และสร้างความตระหนักเรื่องภัยสึนามิ (ภาคเช้า)
- (2) กิจกรรมการฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิ (ภาคบ่าย)

ส่วนที่ 1

ขั้นตอนการฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิ

ส่วนที่ 1

ขั้นตอนการฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิ

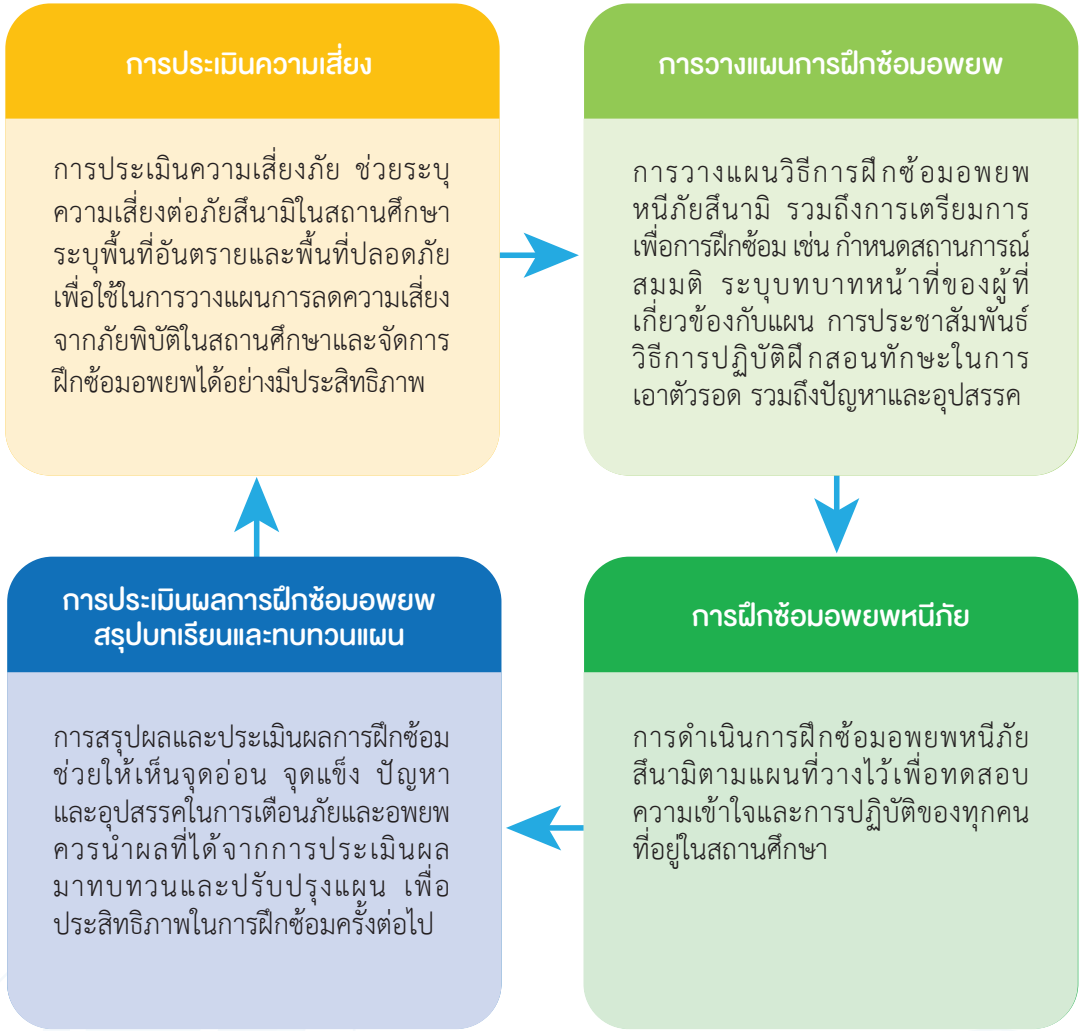
การฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิจะช่วยให้นักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษามีความรู้เกี่ยวกับการเอาตัวรอดเมื่อเกิดภัยสึนามิ ใช้ทดสอบความเข้าใจของทุกคนที่อยู่ในสถานศึกษาว่า มีความเข้าใจในขั้นตอนการปฏิบัติที่ถูกต้องตรงกันหรือไม่ และเป็นการตรวจสอบประสิทธิภาพของแผนบริหารจัดการภัยสึนามิของสถานศึกษา การฝึกซ้อมสม่ำเสมอช่วยลดความตื่นตระหนก เพิ่มความรวดเร็วในการตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินอย่างมีสติ

เนื่องจากคลื่นสึนามิเป็นภัยที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร ทรัพยากร และระบบการปฏิบัติการที่ได้กำหนดไว้ในแผนอพยพหนีภัยสึนามิของสถานศึกษาจึงเป็นเรื่องจำเป็น การฝึกซ้อมอพยพมีความสำคัญเพราะเป็นการนำแผนมาปฏิบัติ ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนตามที่กำหนดไว้ในแผน ช่วยให้นักเรียนจดจำวิธีการอพยพ และเส้นทางอพยพ

ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องดำเนินการให้มีการฝึกซ้อมการอพยพฉุกเฉินอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพราะในแต่ละปีย่อมมีนักเรียน ครู หรือบุคลากรที่ย้ายออกและเข้ามาใหม่ ซึ่งทุกคนจำเป็นต้องรับรู้แผนและวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้อง นอกจากนี้ สภาพแวดล้อมทางกายภาพทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาอาจจะเปลี่ยนแปลงไป ทำให้มีผลต่อเส้นทางอพยพด้วยก็ได้ การฝึกซ้อมอพยพหนีภัยต้องเป็นส่วนหนึ่งของแผนการป้องกันหรือแผนลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติของสถานศึกษา ต้องดำเนินการควบคู่ไปพร้อมกับการให้ความรู้เรื่องภัยสึนามิ

ก่อนการฝึกซ้อมแผนต้องมีการเตรียมการ ได้แก่ การจัดทำแผน (ในกรณีที่ยังไม่มีแผนอพยพหนีภัยสึนามิ) หรือการทบทวนแผน (ในกรณีที่มีแผนอพยพหนีภัยสึนามิอยู่แล้ว) ในแผนจะต้องมีการระบุบทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการจัดซ้อมจะต้องมีการกำหนดสถานการณ์สมมติ การประชาสัมพันธ์วิธีการปฏิบัติให้นักเรียนและผู้ปกครองได้รับทราบ การฝึกสอนทักษะในการอพยพก่อนวันฝึกซ้อม และเมื่อฝึกซ้อมแผนแล้วต้องมีการประเมินผลเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพของการปฏิบัติ ในการดำเนินการฝึกซ้อมจะต้องให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการฝึกซ้อม และควรมีโอกาสฝึกซ้อมอพยพร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อเพิ่มความร่วมมือระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

ขั้นตอนในการฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิมีขั้นตอนหลักดังแผนภาพต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินความเสี่ยงภัยสึนามิในสถานศึกษา

จุดประสงค์

- เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน สามารถจัดทำ การประเมินความเสี่ยงภัยในสถานศึกษาได้
- เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน สามารถจัดทำแผนที่ เส้นทางอพยพหนีภัยสึนามิได้

เนื้อหาหลัก

การประเมินความเสี่ยงภัยสึนามิในสถานศึกษา

1. การรวบรวมข้อมูลที่เป็นเบื้องต้น
2. การวิเคราะห์ความเสี่ยง
3. แนวทางการวางแผนอพยพหนีภัยสึนามิในสถานศึกษา
4. กระบวนการอพยพหนีภัยสึนามิในสถานศึกษา
5. การแต่งตั้งฝ่ายปฏิบัติการในการเผชิญเหตุฉุกเฉิน
6. การจัดทำแผนที่เสี่ยงภัย เส้นทางอพยพหนีภัยสึนามิ และจุดปลอดภัย
7. การจัดทำแผนที่เส้นทางอพยพหนีภัยสึนามิ

แนวคิดและนิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

การบริหารจัดการภัยพิบัติเป็นองค์ความรู้สากลที่มีแนวคิดและคำศัพท์เฉพาะ ดังนั้น ผู้ที่ ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภัยพิบัติ หรือผู้ปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยจำเป็นต้องทำความเข้าใจแนวคิดและนิยามศัพท์ที่สำคัญเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน

แนวคิดหรือคำศัพท์หลัก ๆ ที่ต้องทำความเข้าใจเพื่อใช้ในการประเมินความเสี่ยง ได้แก่ คำว่า ภัย ภัยพิบัติ การลดความเสี่ยงภัยพิบัติ การประเมินความเสี่ยง ความเสี่ยง ความล่าแหลม ความเปราะบาง และศักยภาพ

แนวคิดและคำจำกัดความเกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยง

- **ภัย (Hazard)** หมายถึง เหตุการณ์อันตรายที่เกิดจากธรรมชาติ หรือจากการกระทำของมนุษย์ ซึ่งจะนำความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินในวงกว้าง ซึ่ง “ภัย” ในที่นี้หมายถึง ภัยสึนามิ ที่อาจจะ เกิดขึ้นอีกเมื่อใดก็ได้ในอนาคต และทำความเสียหายต่อจังหวัดที่อยู่ตามชายฝั่งอันดามันของ ประเทศไทย รวมถึงสถานศึกษาที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัย

- ภัยพิบัติ (Disaster)** หมายถึง ภัยทางธรรมชาติหรือภัยที่เกิดจากมนุษย์ที่มีความรุนแรงซึ่งเมื่อเกิดขึ้นมาแล้วจะส่งผลต่อชีวิต ทรัพย์สิน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมอย่างกว้างขวางจนเกินกำลังความสามารถของชุมชน (ไม่ว่าจะเป็นหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด หรือแม้แต่ประเทศ) ที่จะรับมือได้ด้วยความรู้ความสามารถและทรัพยากรทั้งหมดที่มีอยู่ ยกตัวอย่างเช่น เมื่อคลื่นสึนามิซัดเข้าฝั่ง ทำลายอาคารบ้านเรือน สถานศึกษา โรงพยาบาล โรงพัก และคร่าชีวิตผู้คนที่อยู่บนพื้นที่ไม่ทันเป็นจำนวนมาก จนกระทั่งภาครัฐและภาคประชาชนไม่สามารถรับมือ หรือช่วยเหลือตัวเองได้ เช่น ระบบสื่อสารล่ม ขาดแคลนอาหารและยา โรงพยาบาลเสียหายจนใช้การไม่ได้ ผู้คนบาดเจ็บจำนวนมากเกินขีดความสามารถของระบบสาธารณสุขจะรับมือได้ เป็นต้น สถานการณ์ที่มนุษย์ไม่สามารถรับมือกับผลกระทบของภัยธรรมชาติได้เช่นนี้ จึงเรียกว่า “ภัยพิบัติ”
- การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (Disaster Risk Reduction – DRR)** หมายถึง แนวคิด และวิธีปฏิบัติในการลดโอกาสในการเกิดผลกระทบจากภัยพิบัติด้วยการดำเนินการอย่างเป็นระบบ เช่น การวิเคราะห์ความเสี่ยงและบริหารจัดการปัจจัยที่เป็นสาเหตุและผลกระทบของภัยพิบัติ การกำหนดนโยบาย มาตรการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อลดความล่อแหลม ลดความเปราะบาง และเพิ่มศักยภาพในการจัดการปัญหา โดยมีเป้าหมายในการลดความเสี่ยงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต
- การประเมินความเสี่ยง (Risk assessment)** หมายถึง กระบวนการระบุและคาดการณ์ผลกระทบต่อชีวิต ทรัพย์สิน ลักษณะ ขนาด หรือขอบเขตของความเสี่ยงจากภัยที่เกิดขึ้น ยกตัวอย่างเช่น ในการประเมินความเสี่ยงนั้น ปัจจัยแรกที่ต้องคำนึง คือ การทำความเข้าใจต่อลักษณะของภัยสึนามิ เนื่องจากคลื่นสึนามิเป็นคลื่นที่เกิดจากการสั่นสะเทือนในมหาสมุทร เช่น แผ่นดินไหวใต้ทะเล การระเบิดของภูเขาไฟใต้มหาสมุทร จึงไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ แต่ระบบเตือนภัยสึนามิที่มีอยู่สามารถพยากรณ์ระยะเวลาเดินทางของคลื่นสึนามิจากจุดกำเนิดคลื่นจนถึงฝั่งได้ ดังนั้น สถานศึกษาในแต่ละพื้นที่ควรมีข้อมูลว่า ภัยจากคลื่นสึนามิที่จะมาถึงพื้นที่ กี่นาทีหลังจากการแจ้งเตือนเพื่อที่จะได้กำหนดเวลาในการอพยพ ตัวอย่างเช่น การคาดการณ์คลื่นสึนามิจากเกาะนิโคบาร์จะใช้เวลาเดินทางประมาณ 96 นาที ถึงจังหวัดพังงา แต่ใช้เวลาประมาณ 45 นาที ในการเดินทางถึงหาดกระน จังหวัดภูเก็ต เป็นต้น นอกจากรู้จักภัยแล้ว ยังต้องประเมินความเสี่ยงของเส้นทางอพยพ พื้นที่ปลอดภัย และจัดทำแผนที่อพยพ โดยพิจารณาปัจจัยทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมร่วมด้วย เช่น ลักษณะของอาคารเรียน อาคารประกอบ บันได รั้ว ประตู ที่อาจจะเสียหายเมื่อได้รับแรงสั่นสะเทือนจากแผ่นดินไหว หรือการกระแทกของคลื่นสึนามิ อาจจะเป็นอุปสรรคต่อการอพยพนักเรียนจำนวนมาก เป็นต้น นอกจากนี้ ยังต้องมีการประเมินความเสี่ยงด้านบุคคล ได้แก่ ครู นักเรียน และบุคลากรที่มีอยู่

ในสถานศึกษาว่า มีความสามารถช่วยเหลือตัวเองในการอพยพได้มากน้อยเพียงใด เพื่อระบุ ความช่วยเหลือที่ต้องการ ซึ่งการรวบรวมข้อมูลเหล่านี้เป็นประโยชน์ในการวางแผนการและ จัดการฝึกซ้อมอพยพ

- **ความเสี่ยง (Risk)** หมายถึง โอกาสที่สิ่งที่ไม่ดีหรือความผิดพลาดจะเกิดขึ้นเมื่อเกิดภัย ความเสี่ยง จะมีมากหรือน้อยนั้นต้องพิจารณาจากปัจจัยหลัก 3 ประการ ได้แก่ (1) ความล่อแหลม (2) ความเปราะบาง และ (3) ศักยภาพในการจัดการภัยนั้น ๆ ในที่นี้ ความเสี่ยงของสถานศึกษา หมายถึง โอกาสที่ภัยสึนามิจะเกิดขึ้นในพื้นที่ที่สถานศึกษาตั้งอยู่และส่งผลกระทบต่อชีวิตและ ทรัพย์สินของสถานศึกษา
- **ความล่อแหลม (Exposure)** คือ การที่บุคคลหรือบ้านเรือน ชุมชน ไปตั้งอยู่ในพื้นที่ที่อาจจะ เกิดภัย ในกรณีของภัยสึนามิ ความล่อแหลม หมายถึง การที่สถานศึกษาตั้งอยู่ในพื้นที่ชายฝั่ง ทะเลที่มีโอกาสหรือมีความเสี่ยงได้รับผลกระทบจากภัยสึนามิ
- **ความเปราะบาง (Vulnerability)** หมายถึง ปัจจัยหรือสภาวะใด ๆ ที่ทำให้คนขาดความสามารถ ในการป้องกันตนเอง ทำให้ไม่สามารถรับมือกับภัยพิบัติ หรือไม่สามารถฟื้นฟูได้อย่างรวดเร็ว จากภัย ปัจจัยเหล่านี้ทำให้ผลกระทบของภัยมีความรุนแรงมากขึ้น

ความเปราะบางแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

- (1) ความเปราะบางทางกายภาพ เช่น การที่อาคารสถานที่ไม่สามารถต้านทานความรุนแรง ของคลื่นสึนามิ หรือการที่สถานศึกษาไม่มีพื้นที่หลบภัยหรือเส้นทางหนีภัยที่ปลอดภัย เส้นทางอพยพที่มีอุปสรรคขัดขวาง ไม่พร้อมใช้งาน
 - (2) ความเปราะบางเชิงสังคมและโครงสร้างทางสังคม เช่น การที่บุคคลในสถานศึกษาไม่มี ความร่วมมือให้กันและกันในการจัดทำแผนฉุกเฉิน ไม่มีการจัดฝึกซ้อมหนีภัย ไม่มีการจัดระบบช่วยเหลือดูแลผู้ที่ไม่สามารถอพยพได้ด้วยตัวเอง การไม่เข้าใจ ไม่รับรู้ สัญญาณเตือนภัยและไม่รู้จักคำสั่งอพยพ
 - (3) ความเปราะบางทางทัศนคติและแรงจูงใจ เช่น การตระหนักถึงอันตรายจากภัยสึนามิ การไม่เห็นความจำเป็นในการฝึกซ้อมอพยพ การขาดภาวะผู้นำในการจัดการภัยพิบัติ การขาดคำแนะนำ ควบคุมดูแลให้สถานศึกษาฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิ เป็นต้น
- **ศักยภาพ (Capacity)** หมายถึง สภาพการณ์ ความเชี่ยวชาญ ความชำนาญ ทักษะ ตลอดจน อุปกรณ์ที่อยู่ในความครอบครองของชุมชน หรือสังคมหนึ่ง ๆ ซึ่งสามารถพัฒนา เคลื่อนย้าย และเข้าถึง เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการความเสี่ยง จากภัยพิบัติ ช่วยให้คาดการณ์ภัยที่จะเกิดขึ้นและรับมือกับความเสียหายจากภัยพิบัติได้มากขึ้น ในกรณีของการฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิ ปัจจัยเชิงศักยภาพที่สถานศึกษาควรจัดให้มีหรือ

นำมาใช้ประโยชน์ได้แก่ กลุ่มอุปกรณ์ เช่น เครื่องมือในการแจ้งเตือนภัย เส้นทางอพยพที่ปลอดภัย ป้ายบอกทาง ป้ายเตือน แผนที่ ยานพาหนะในการอพยพ กลุ่มความชำนาญ ได้แก่ ความเข้าใจในการแจ้งเตือนภัย กระบวนการอพยพ ความสามารถของครูในการสอนให้นักเรียนรู้จักการอพยพที่ถูกต้องและการวางแผนฝึกซ้อมที่มีประสิทธิภาพ ระบบการประสานงานทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และทักษะในการอพยพของทุกคนในสถานศึกษา เป็นต้น

การประเมินความเสี่ยงภัยสึนามิในสถานศึกษา

การประเมินความเสี่ยงเป็นกิจกรรมอันดับต้น ๆ ในการวางแผนจัดการภัยพิบัติตามบริบทของภัย ความเปราะบาง และศักยภาพที่มีอยู่ เพื่อค้นหาจุดอ่อน จุดแข็งและแนวทางที่ดีที่สุดในการลดความเสี่ยงภัยสึนามิ

ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดตั้งคณะทำงานเพื่อการจัดทำแผนหรือคณะทำงานเพื่อการฝึกซ้อมคณะทำงานนี้อาจจะเรียกว่า คณะกรรมการหรือคณะทำงานก็ได้ ควรประกอบด้วยครู บุคลากรเจ้าหน้าที่ด้านต่าง ๆ และตัวแทนนักเรียน เพื่อร่วมกันรวบรวมข้อมูลที่เป็นและร่วมกันพิจารณาในมุมมองของแต่ละฝ่าย เพื่อให้การวางแผนอพยพหนีภัยสึนามิเหมาะสมกับทุกคนในสถานศึกษา

1. การรวบรวมข้อมูลที่จำเป็นเบื้องต้น

ในการประเมินความเสี่ยงภัยสึนามิ จำเป็นต้องมีการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นที่เป็นบริบทของภัยและสถานศึกษาเพื่อประกอบการวางแผน โดยการรวบรวมข้อมูลนี้สามารถทำได้หลายวิธีประกอบกัน เช่น การสัมภาษณ์ผู้คนในชุมชน การเดินสำรวจพื้นที่ การศึกษาจากเอกสารของทางราชการ เช่น แผนที่ชุมชน แผนที่เสี่ยงภัยสึนามิ

1.1 ประวัติภัยสึนามิที่เคยเกิดขึ้นและผลกระทบต่อชุมชนหรือสถานศึกษา

การสืบค้นประวัติการเกิดภัยในชุมชนนี้สามารถหาได้จากบันทึกขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือที่สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด หรือสอบถามจากผู้นำชุมชน หรือผู้ประสพภัยที่อาศัยในชุมชน และหากเป็นไปได้ควรเดินสำรวจชุมชนกับคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของชุมชน เพื่อเรียนรู้ว่าคลื่นสึนามิในครั้งก่อนซัดฝั่งเข้ามาถึงพื้นที่ใด ทำความเสียหายอย่างไรบ้าง และประเมินสภาพแวดล้อมในปัจจุบันว่ามีการก่อสร้างเพิ่มเติมจากในอดีตอย่างไรบ้าง สำหรับประวัติภัยสึนามิที่เกิดในสถานศึกษาสามารถค้นหาได้จากรายงาน หรือการพูดคุยสอบถามสมาชิกในสถานศึกษาที่เคยประสบภัย ข้อมูลเหล่านี้ทำให้เห็นความเสี่ยงว่า หากเกิดภัยสึนามิในระดับเดิมอีกครั้ง จะมีโอกาสเกิดความเสียหายอย่างไรได้บ้าง และหากเกิดภัยสึนามิที่ร้ายแรงกว่าเดิมจะมีสภาพการณ์เป็นเช่นไร

1.2 แผนเตือนภัยและอพยพของชุมชน

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนอพยพและหนีภัยสึนามิในทุกพื้นที่เสี่ยงภัยสึนามิของประเทศไทย แผนนี้อาจจะเรียกชื่อต่างกันหรืออาจจะเรียกรวม ๆ ว่าแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งจะมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการแจ้งเตือนภัยและการอพยพ สถานศึกษาควรนำข้อมูลเกี่ยวกับระบบเตือนภัย เส้นทางอพยพ จุดปลอดภัย ศูนย์พักพิงชั่วคราว รายชื่อและหมายเลขติดต่อของหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการอพยพมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อประกอบการทำแผนอพยพหนีภัยสึนามิของสถานศึกษา นอกจากนี้ ควรจัดหาแผนที่เสี่ยงภัยสึนามิในจังหวัดมาประกอบการพิจารณาทำแผนอพยพด้วย แผนที่เสี่ยงภัยสึนามิสามารถสอบถามได้จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด หรือกรมทรัพยากรธรณี

1.3 รายชื่อและหมายเลขโทรศัพท์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ควรมีการรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการอพยพและการฝึกซ้อมอพยพของสถานศึกษา ได้แก่ รายชื่อผู้รับผิดชอบงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รายชื่อคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่ หมายเลขโทรศัพท์ของผู้นำชุมชน หน่วยทหาร หน่วยพยาบาล ตำรวจ ดับเพลิง และองค์กรการกุศล ใกล้เคียงในพื้นที่ เป็นต้น

2. การวิเคราะห์ความเสี่ยง

เมื่อรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการใช้ในการพิจารณาบริบทแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับระบบเตือนภัยอพยพ ตลอดจนรายชื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่สามารถให้ความช่วยเหลือสถานศึกษาในสถานการณ์ฉุกเฉินได้แล้ว คณะทำงานเพื่อการจัดทำแผนหรือคณะทำงานเพื่อการฝึกซ้อมจะต้องดำเนินการวิเคราะห์ความเสี่ยงของการจัดการอพยพ โดยมีแนวทางพิจารณาต่อไปนี้

2.1 การวิเคราะห์ความเปราะบาง/ศักยภาพของอาคารสถานที่ในสถานศึกษา

คณะทำงานควรร่วมกันเดินสำรวจอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมภายใน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมต่อการอพยพหลบภัยสึนามิของทุกคนในสถานศึกษา ได้แก่

- ความแข็งแรงของโครงสร้างอาคาร รั้ว ผนัง กำแพง เช่น โครงสร้างอาคาร และความแข็งแรงของอาคารมีมากน้อยเพียงใด วัสดุที่ใช้สามารถทนรับแรงกระแทกจากคลื่นสึนามิ ได้หรือไม่ หากอาคารไม่แข็งแรงพอไม่ควรใช้เป็นสถานที่หลบภัย กำแพง ผนัง หรือหลังคาอาจจะถล่มลงมาได้
- ความสูงของอาคารที่ใช้หลบภัย (หากจำเป็นต้องใช้อาคารสูงเป็นที่อพยพหลบภัยสึนามิ อาคารมีความสูงกว่าคลื่นหรือไม่ อาจจะพิจารณาจากความสูงของคลื่นสึนามิในอดีต

เป็นฐาน) ในการอพยพหลบภัยขึ้นอาคารสูง ควรพิจารณาว่าอาคารนั้นมีความแข็งแรงทางโครงสร้างภายในเพียงพอหรือไม่ ซึ่งอาจจะให้วิศวกรโครงสร้างจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาตรวจสอบอาคารให้เป็นประจำ

- ประตูเข้าออกของห้องเรียนมีกี่ประตู กว้างเท่าใด การให้นักเรียนอพยพออกจากห้องเรียนผ่านประตูแค่นี้จะจัดระเบียบการออกอย่างไรเพื่อไม่ให้เกิดความโกลาหล
- หากอาคารเรียนมีหลายชั้น ทางขึ้นลงมีกี่ทาง ชั้นบนใดมีขนาดกว้างเท่าใด หากต้องจัดแถวให้นักเรียนเดินอพยพขึ้นหรือลงให้เป็นระเบียบและรวดเร็ว จะกำหนดการจัดขึ้นหรือลงอย่างไร
- หากมีระเบียงหน้าห้อง ความกว้างของระเบียงมีเพียงพอในการรองรับนักเรียนทั้งหมดหรือไม่ จะจัดการอพยพนักเรียนของแต่ละห้องเรียนอย่างไร
- ประตูเข้าออกสถานศึกษามีกี่ประตู มีการล็อกกุญแจตลอดเวลาหรือไม่ ใครเป็นคนถือกุญแจ หากมีความจำเป็นที่จะต้องให้รถขนาดใหญ่ เช่น รถบรรทุกทหาร รถพยาบาล รถดับเพลิงเข้ามาในสถานศึกษา ประตูทางเข้าออกและถนนกว้างพอหรือไม่
- การจัดพื้นที่จอดรถในปัจจุบันเป็นอย่างไร กีดขวางการอพยพหรือไม่ หากมีการนำรถขนาดใหญ่ เช่น รถดับเพลิง รถบรรทุกเข้ามาเพื่อช่วยเหลือ จะมีพื้นที่จอดรถเหล่านั้นหรือไม่ เนื่องจากรถที่ใช้ในการบริการทางการแพทย์และการอพยพ จะต้องอยู่ใกล้ประตูทางเข้าออก
- สนามเด็กเล่น สนามฟุตบอล หรือลานอเนกประสงค์มีพื้นที่เท่าไร หากจำเป็นต้องใช้เป็นจุดรวมพลก่อนอพยพออกไปนอกสถานศึกษา จะมีพื้นที่รองรับจำนวนทุกคนในสถานศึกษาได้หรือไม่ จะต้องจัดระเบียบการใช้พื้นที่อย่างไร เป็นต้น

2.2 ความเปราะบาง/ศักยภาพของนักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษา

สำรวจจำนวนนักเรียนและบุคลากรในแต่ละห้องโดยแยกตามเพศ อายุ และชั้นปี และพิจารณาว่ากลุ่มใดสามารถอพยพได้ด้วยตัวเอง กลุ่มใดต้องการความช่วยเหลือในการอพยพ กลุ่มใดสามารถให้ความช่วยเหลือเพื่อนในการอพยพได้ กลุ่มเปราะบางหรือกลุ่มที่จำเป็นต้องมีผู้ช่วยเหลือในการอพยพ ได้แก่ กลุ่มนักเรียนและบุคลากรที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เช่น เด็กเล็กหรือเด็กพิการที่มีปัญหาเกี่ยวกับการรับรู้สถานการณ์ การอพยพ การควบคุมอารมณ์ในสถานการณ์วิกฤตครูและบุคลากรที่พิการ ตลอดจนบุคคลที่มีข้อจำกัดด้านสุขภาพในช่วงเวลานั้น ๆ ที่ทำให้ไม่สามารถอพยพด้วยตัวเองอย่างรวดเร็วได้ เช่น ผู้ที่มีอาการบาดเจ็บ มีโรคประจำตัว (โรคหัวใจ โรคกระดูก โรคความดัน หรือหญิงตั้งครรภ์ ฯลฯ)

2.3 การวิเคราะห์การใช้พื้นที่ในช่วงเวลาต่าง ๆ ของสถานศึกษา

เนื่องจากภัยแผ่นดินไหวและสึนามิสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา และระยะเวลาในการอพยพมีจำกัด ดังนั้น การวิเคราะห์การใช้พื้นที่ของสถานศึกษาในช่วงเวลาต่าง ๆ เช่น เวลาเช้า เวลากลางวันและเวลาเย็น จะช่วยให้เห็นภาพว่า เวลาใดเป็นเวลาที่มีความยากลำบากในการจัดการ แจ้างเตือนและอพยพ เวลาใดมีตัวแปรที่เป็นปัจจัยภายนอกเข้ามาในสถานศึกษา เพราะบางเวลานักเรียนอยู่ในห้องเรียน ห้องฝึกงาน สนามกีฬา บางเวลานักเรียนอยู่นอกห้องเรียน ในกรณีที่สถานศึกษามีหอพักนักเรียน ก็จำเป็นที่จะต้องพิจารณาสถานการณ์ในช่วงวันหยุดและช่วงปิดภาคเรียนด้วย ยกตัวอย่างเช่น เวลากลางวัน นักเรียนจะอยู่ที่โรงอาหาร เวลาเช้าหรือเวลาเย็นเลิกเรียน นักเรียนอาจจะกระจายตัวกันอยู่ในสนามเด็กเล่น มีผู้ปกครองมารอรับส่ง เป็นต้น ข้อมูลดังกล่าวจะช่วยในการประเมินศักยภาพของสถานศึกษา และกำหนดวิธีการบริหารจัดการการอพยพในกรณีที่มีตัวแปรหลากหลาย

2.4 การวิเคราะห์ความปลอดภัยและเลือกเส้นทางที่ใช้ในการอพยพ

คณะทำงานควรสำรวจเส้นทางสัญจรในสถานศึกษา บันทึกในแผนที่และเลือกเส้นทางอพยพที่สั้นและปลอดภัยที่สุด โดยพิจารณาจากเส้นทางสัญจรจากห้องเรียนและอาคารต่าง ๆ ไปยังจุดปลอดภัยที่กำหนดว่ามีกี่เส้นทาง ระยะทางเท่าไร ลักษณะพื้นผิวเส้นทางเป็นอย่างไร เป็นอุปสรรคกับการเร่งรีบอพยพเดินเท้าของนักเรียนและบุคลากรหรือไม่ หากมีบุคคลพิการใช้วีลแชร์ เส้นทางที่เลือกนั้นมีทางลาดที่ปลอดภัยหรือไม่ เส้นทางใดควรใช้เป็นเส้นทางหลัก และเส้นทางใดควรเป็นเส้นทางสำรอง นักเรียนจะใช้เวลาในการเดินเท้าตามเส้นทางเหล่านี้กี่นาที เส้นทางเหล่านี้มีการวางสิ่งกีดขวางหรือไม่ หากไม่ปลอดภัยหรือแคบเกินไปจะต้องปรับปรุงให้เหมาะสม

นอกจากนี้ ยังต้องพิจารณาว่าจะใช้พื้นที่ใดเป็นจุดรวมพล หรือเป็นจุดอพยพหลบภัย ทุกคนสามารถเข้าถึงพื้นที่นั้นได้โดยสะดวกหรือไม่ มีสิ่งกีดขวางหรือไม่ หากต้องอพยพขึ้นหรือลงบันได ขนาดของบันไดมีผลต่อการจัดการอพยพด้วย ยกตัวอย่างเช่น หากบันไดทางขึ้นอาคารเรียนที่มีความกว้าง 2 เมตร ควรจัดเส้นทางเดินขึ้นหรือลงจากอาคารเป็น 2 แถว เป็นต้น

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูลแวดล้อมอื่น ๆ ที่อาจจะเป็นอุปสรรคหรือปัจจัยเกื้อหนุนในการอพยพ

คณะทำงานวางแผนควรร่วมกันพิจารณาปัจจัยที่อาจจะเป็นอุปสรรคในการอพยพ ซึ่งมีทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก เช่น หากคณะทำงานเพื่อการอพยพอยู่ไม่ครบในวันเกิดเหตุ จะทำอย่างไร ความช่วยเหลือจากภายนอกจะเข้าถึงหรือไม่ วิธีการควบคุมระเบียบในการอพยพ การเข้าถึงข้อมูลเตือนภัยเพื่อการตัดสินใจอพยพขึ้นที่สูงหรือการตัดสินใจอพยพออกนอกพื้นที่สถานศึกษาเป็นอย่างไร ส่วนปัจจัยแวดล้อมภายนอกที่ควบคุมไม่ได้ เช่น ความไกลหาหลุนวายภายนอกสถานศึกษา การพลัดหลงของนักเรียนระหว่างอพยพ การที่ผู้ปกครองเร่งรีบมาตามหาบุตรหลาน ขณะเตรียมการอพยพ อุบัติเหตุระหว่างการอพยพ เป็นต้น

3. แนวทางการวางแผนอพยพหนีภัยสึนามิในสถานศึกษา

การวางแผนของสถานศึกษาควรเชื่อมโยงกับแผนของชุมชน เช่น ระบบเตือนภัย เส้นทางอพยพ หรือจุดปลอดภัยที่สถานศึกษาจำเป็นต้องใช้ ในบางพื้นที่ชุมชนอาจจะใช้สถานศึกษาเป็นจุดปลอดภัย ซึ่งหมายความว่า จะมีคนจำนวนมากเข้ามาใช้พื้นที่ร่วมด้วย ดังนั้น สถานศึกษาในพื้นที่เสี่ยงภัยสึนามิจึงต้องมีการวางแผนบริหารจัดการการเตือนภัยและอพยพของตนเองด้วยการพิจารณาประเด็นต่อไปนี้ประกอบการวางแผน

ข้อ	ประเด็น	ความสำคัญ
1	จำนวนบุคคลในสถานศึกษาที่อพยพด้วยตัวเองได้ และจำนวนบุคคลที่ต้องได้รับการช่วยเหลือดูแล	เพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่ในการอพยพและกำหนดวิธีการดูแลในขณะอพยพ
2	แหล่งที่มาของข้อมูลสำหรับการแจ้งเตือนภัยในสถานศึกษาได้มาจากแหล่งใด	แหล่งข้อมูลการเตือนภัยมาจากหน่วยงานใด เชื่อถือได้หรือไม่ จะมีการตรวจสอบอย่างไร หากสถานศึกษาอยู่ในรัศมีการแจ้งเตือนของหอเตือนภัย สามารถรับสัญญาณเตือนภัยได้ชัดเจนหรือไม่
3	กระบวนการตัดสินใจแจ้งเตือนภัยภายในสถานศึกษา	ใครคือผู้มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจแจ้งเตือนภัยและอพยพ มีกระบวนการตรวจสอบข้อมูลอย่างไร
4	วิธีการแจ้งเตือนภัยภายในสถานศึกษามีอะไรบ้าง วิธีหลักและแผนสำรอง อุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการเตือนภัยได้มีอะไรบ้าง	อุปกรณ์เตือนภัยพร้อมใช้งานและครอบคลุมทุกพื้นที่ในสถานศึกษาหรือไม่ สัญญาณเตือนภัยที่กำหนดไว้เป็นที่เข้าใจชัดเจนสำหรับทุกคนหรือไม่ ทุกคนในสถานศึกษารับรู้ว่ามีสัญญาณเตือนภัยแล้วจะต้องปฏิบัติอย่างไรหรือไม่
5	ข้อความที่ใช้ในการประกาศเตือนภัยของผู้บริหารสถานศึกษา	มีการกำหนดข้อความเพื่อการประกาศเตือนภัยอย่างไร (ข้อความต้องสั้น เข้าใจง่าย บอกถึงภัยสิ่งที่ต้องการให้ทุกคนปฏิบัติ และต้องรับฟังคำสั่งจากใครเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน)

ข้อ	ประเด็น	ความสำคัญ
6	เมื่อแจ้งเตือนแล้ว ครูต้องใช้เวลาเตรียมความพร้อมก่อนอพยพนักเรียนอย่างน้อยเพียงใด	การกำหนดระยะเวลาในกระบวนการอพยพ ตั้งแต่ได้รับคำสั่งอพยพจนถึงพื้นที่ปลอดภัย ควรเทียบกับเวลาที่คลื่นสึนามิจะเข้าสู่ฝั่งในจังหวัดนั้น ๆ
7	วิธีการอพยพที่ปลอดภัยสำหรับนักเรียนและบุคลากรเป็นอย่างไร	เพื่อกำหนดขั้นตอนปฏิบัติในการอพยพและวิธีการสื่อสารให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน
8	หากไม่สามารถอพยพได้ทันเวลาที่สถานศึกษามีทางเลือกอื่นหรือไม่	พิจารณาเลือกสถานที่ปลอดภัยใกล้เคียง และระบุผู้มีอำนาจและกระบวนการตัดสินใจ
9	การประกาศยกเลิกการเตือนภัยหรือสิ้นสุดการอพยพต้องทำอย่างไรบ้าง	เพื่อกำหนดวิธีการติดตามสถานการณ์ การประสานงานกับหน่วยงานภายนอกและการสื่อสารภายในให้ทุกคนได้รับทราบ
10	วิธีการแจ้งสถานการณ์ให้หน่วยงานภายนอกและผู้ปกครองทราบ	เพื่อกำหนดมาตรการส่งนักเรียนคืนสู่ผู้ปกครองอย่างปลอดภัย

4. กระบวนการอพยพหนีภัยสึนามิของสถานศึกษา

กระบวนการอพยพหลบภัยสึนามิในสถานศึกษาเริ่มต้นเมื่อผู้บริหารสถานศึกษาได้รับแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับภัยสึนามิจากหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการแจ้งเตือนภัย หากได้รับการแจ้งเตือนจากแหล่งอื่นที่ไม่ใช่หน่วยงานทางราชการจะต้องมีการตรวจสอบไปยังหน่วยงานหลัก เช่น ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หากมีคำแนะนำให้เฝ้าระวังคลื่นสึนามิ ให้ดำเนินการเตรียมความพร้อมในสถานศึกษาเพื่อเตรียมตัวอพยพหลบภัย และเฝ้าระวังสถานการณ์ด้วยการประสานงานข้อมูลอย่างใกล้ชิดเพื่อรอคอยการอพยพ หรือการประกาศยกเลิกการเตือนภัย

หากได้รับคำสั่งให้อพยพจะต้องรีบเริ่มต้นดำเนินการตามแผนอพยพทันทีโดยผู้บริหารสถานศึกษาจะเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ ส่วนบุคลากรอื่น ๆ ก็จะต้องเปลี่ยนบทบาทเป็นคณะกรรมการ ตรวจสอบบทบาทหน้าที่ของตนตามแผน รายงานความพร้อมต่อหัวหน้าทีมและเริ่มปฏิบัติตามแผน

เมื่อได้รับคำสั่งให้อพยพ ครูในห้องเรียนจะต้องทบทวนวิธีการอพยพและเส้นทางอพยพให้นักเรียนเข้าใจ แล้วให้ทุกคนเก็บสิ่งของที่จำเป็น ตรวจสอบให้แน่ใจว่านักเรียนทุกคนมีสติไม่ตื่นตระหนก จึงให้เข้าแถวและเริ่มออกจากห้องไปตามเส้นทางที่กำหนดไว้

เมื่อผู้อพยพเดินทางถึงจุดรวมพลหรือจุดปลอดภัย ให้นำจำนวนและรายงานต่อผู้บัญชาการเหตุการณ์ หรือฝ่ายงานที่ดูแลการอพยพ และคอยดูแลความปลอดภัยให้นักเรียน

หากมีผู้สูญหายให้แจ้งฝ่ายค้นหาและกู้ภัย หากมีการบาดเจ็บ เป็นลม ให้ดำเนินการปฐมพยาบาล และหากมีการบาดเจ็บรุนแรง ให้รีบแจ้งหน่วยงานการแพทย์ฉุกเฉิน เพื่อส่งผู้บาดเจ็บหรือผู้ป่วยไปยังสถานพยาบาลที่ใกล้ที่สุด

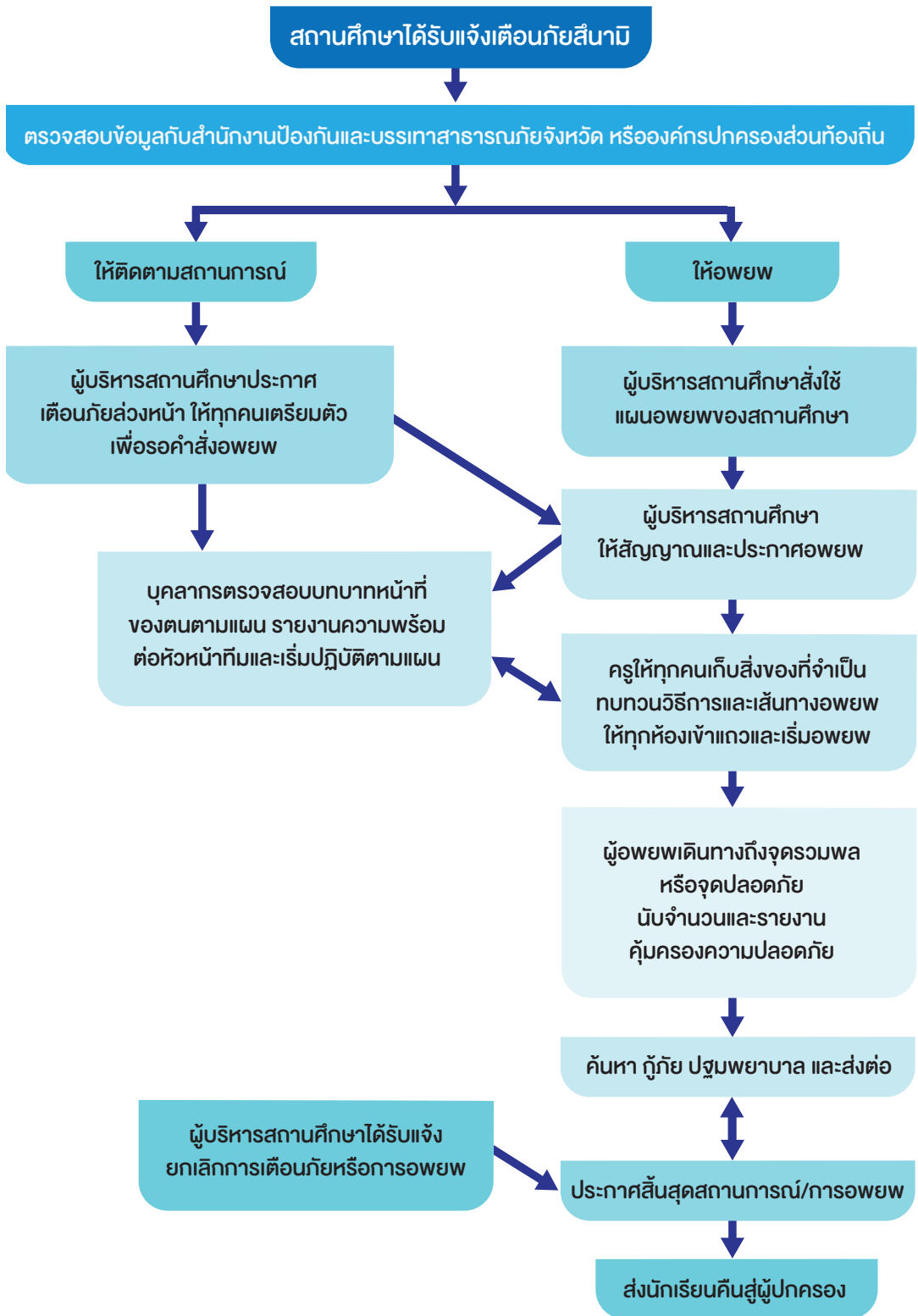
ในระหว่างพักรออยู่ที่จุดปลอดภัย จะต้องมีการดูแลคุ้มครองนักเรียน ครูอาจจะมอบหมายให้นักเรียนดูแลกันเองเป็นกลุ่ม หรือให้รุ่นพี่ช่วยครูในการดูแลรุ่นน้อง

เมื่อผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้บัญชาการเหตุการณ์ได้รับแจ้งว่าสถานการณ์สิ้นสุดลงแล้ว ไม่มีคลื่นสึนามิซัดเข้าฝั่ง ให้แจ้งยกเลิกการเตือนภัย สิ้นสุดการอพยพ และประสานงานให้ตรวจสอบความปลอดภัยของสถานศึกษาก่อนเดินทางกลับ

หากเกิดคลื่นสึนามิซัดฝั่ง ให้ดำเนินการตามคำแนะนำของศูนย์บัญชาการสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด

แผนผังกระบวนการอพยพหนีภัยสึนามิของสถานศึกษา

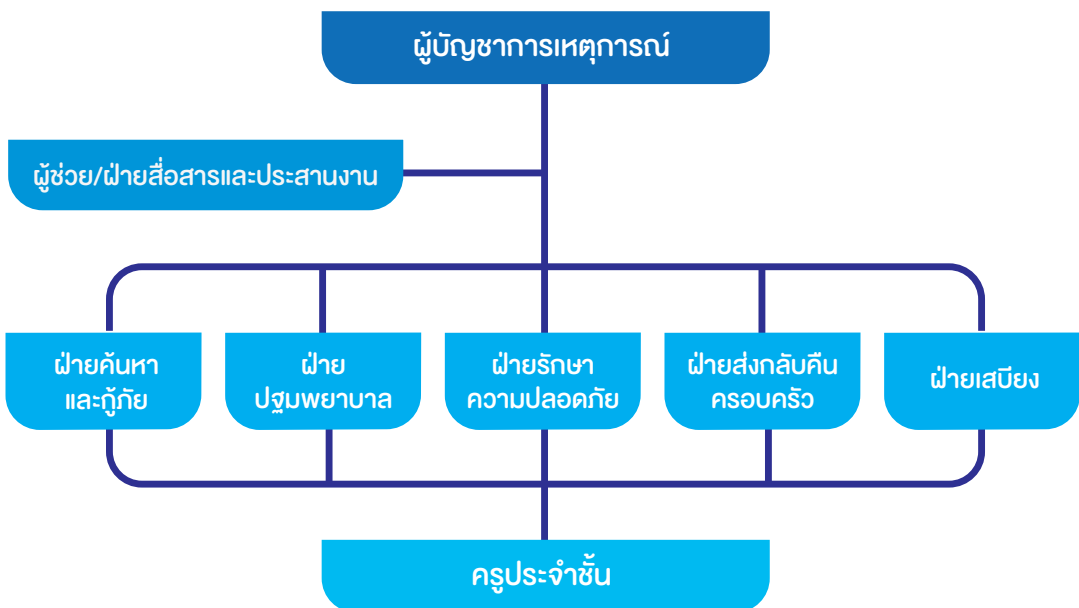

5. การแต่งตั้งฝ่ายปฏิบัติการในการเผชิญเหตุฉุกเฉิน

ในการวางแผนอพยพหนีภัย ควรมีการจัดตั้งฝ่ายต่าง ๆ และกำหนดตัวบุคคลที่มีความรู้และ ศักยภาพเหมาะสมให้ปฏิบัติการในฝ่ายต่าง ๆ โดยมีผู้บริหารสถานศึกษามีฐานะเป็นผู้ตัดสินใจหรือ เรียกว่าผู้บัญชาการเหตุการณ์ (Incident Commander) หากบุคลากรของสถานศึกษามีไม่เพียงพอ จะต้องพิจารณานักเรียนที่มีภาวะผู้นำและศักยภาพในการช่วยเหลือครูได้ การแบ่งบทบาทหน้าที่ เป็นฝ่ายต่าง ๆ นั้น (อาจจะเรียกว่าฝ่าย คณะทำงาน หรือคณะกรรมการ) ควรพิจารณาตามความจำเป็น และตามบริบทของสถานศึกษา เช่น หน้าที่พานักเรียนอพยพ หน้าที่รักษาความปลอดภัย หน้าที่คั่นหานักเรียนที่อาจจะพลัดหลงสูญหายระหว่างทาง หน้าที่ปฐมพยาบาลผู้ที่ได้รับบาดเจ็บ หน้าที่ในการติดต่อสื่อสารและประสานงานทั้งภายในและภายนอก และหน้าที่ในการส่งนักเรียนคืน สู่ผู้ปกครอง เป็นต้น

ตัวอย่างโครงสร้างฝ่ายปฏิบัติการในการเผชิญเหตุฉุกเฉินและบทบาทหน้าที่

ตำแหน่ง	หน้าที่รับผิดชอบ
ผู้บัญชาการเหตุการณ์	สั่งการ กำกับ ดูแล และแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานของฝ่ายต่าง ๆ ในสถานการณ์ฉุกเฉิน มอบหมายหน้าที่ให้บุคลากรเข้าปฏิบัติงานแทนที่สมาชิกที่บาดเจ็บหรือไม่มาปฏิบัติงาน
ฝ่ายสื่อสารและประสานงาน	ประสานงานกับหน่วยงานภายนอก เช่น สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ปกครอง สื่อมวลชน และหน่วยงานอื่น ๆ ประสานงานกับฝ่ายปฏิบัติการของสถานศึกษา ถ่ายทอดข้อความจากศูนย์อำนวยการไปยังครู นักเรียน ผู้ปกครอง และสาธารณชน
ฝ่ายปฐมพยาบาล	ตรวจสอบอุปกรณ์เครื่องมือปฐมพยาบาลให้อยู่ในสภาพดี จัดเก็บเรียบร้อย และพร้อมใช้งาน จัดทำรายชื่อนักเรียน/บุคลากรพิการและลักษณะความช่วยเหลือที่ต้องการ
ฝ่ายค้นหาและกู้ภัย	ประสานหน่วยงานกู้ภัย แจ้งผู้บัญชาการเหตุการณ์หากเกิดเหตุการณ์รุนแรง เช่น ไฟไหม้ ค้นหานักเรียนที่สูญหายและพาไปส่งครูที่จุดปลอดภัย
ฝ่ายส่งกลับคืนครอบครัว	ติดต่อประสานงานกับผู้ปกครอง ต้อนรับผู้ปกครองนักเรียนที่จุดนัดพบหรือที่หน้าประตูสถานศึกษา และพานักเรียนไปส่งให้ผู้ปกครองโดยตรง
ฝ่ายรักษาความปลอดภัย	ตรวจสอบความปลอดภัยในพื้นที่จุดรวมพลนักเรียนและบุคลากรทุกคน ช่วยในการเรียกขานพานักเรียนไปส่งผู้ปกครอง ดูแลใช้ระบบเพื่อนดูแลเพื่อน (Buddy System) ในการไปห้องน้ำ หรือให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ
ฝ่ายเสบียง	อาหาร น้ำดื่ม อุปกรณ์ทำความสะอาดสำหรับผู้อพยพ

6. การจัดทำแผนที่เสี่ยงภัย

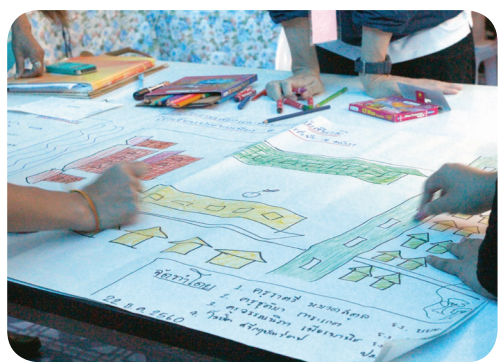
แผนที่เสี่ยงภัย คือ ภาพร่างของพื้นที่หนึ่งหรือสถานที่หนึ่งที่แสดงให้เห็นอันตราย ความเปราะบาง และศักยภาพของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับภัยต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น แผนที่เสี่ยงภัยสะท้อนให้เห็นจุดเสี่ยง ความเปราะบาง/ล่อแหลม และจุดปลอดภัย รวมถึงศักยภาพในการรับมือกับภัย แผนที่เสี่ยงภัยใช้ประกอบการวางแผนและใช้พัฒนาเป็นแผนที่บอกเส้นทางอพยพหนีภัยได้ด้วย

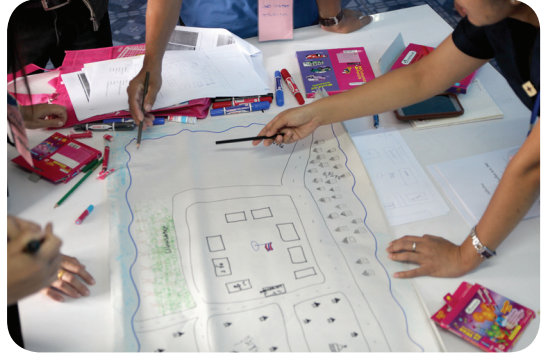
กระบวนการจัดทำแผนที่เสี่ยงภัยประกอบด้วย การหาข้อมูล การวิเคราะห์ความเสี่ยงของพื้นที่ การกำหนดเส้นทางอพยพและหนีภัย ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนที่นี้ได้

ขั้นตอนการจัดทำแผนที่เสี่ยงภัยสีนามิของสถานศึกษา

หากสถานศึกษามีแผนที่อยู่แล้ว สามารถนำแผนที่ที่มีอยู่มาใช้จัดทำแผนที่เสี่ยงภัยสีนามิของสถานศึกษาได้ โดยพิจารณาเพิ่มจุดเสี่ยง จุดเปราะบาง และศักยภาพของสถานศึกษาเข้าไป หากเป็นแผนที่ที่จะจัดทำขึ้นมาใหม่ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- (1) กำหนดแผนที่นี้เป็นแผนที่แสดงความเสี่ยงภัยสีนามิ
- (2) กำหนดว่าแผนที่นี้ครอบคลุมพื้นที่ใด สถานศึกษาเพียงแห่งเดียว หรือสถานศึกษาพร้อมชุมชนรอบสถานศึกษา
- (3) ตั้งชื่อแผนที่ (โดยบอกชนิดของภัย พื้นที่ วันที่จัดทำ และผู้จัดทำ)
- (4) กำหนดทิศทาง และสัดส่วนแผนที่ (ทิศเหนืออยู่ด้านบน)
- (5) วาดอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น อาคารเรียนชั้นอนุบาล อาคารเรียนชั้นประถมศึกษา ห้องผู้บริหาร ห้องสมุด อาคารประกอบต่าง ๆ ห้องน้ำ โรงอาหาร หอประชุม แท็งก์น้ำ และระบบวัสดุอุปกรณ์ เช่น สัญญาณเตือนภัย เครื่องดับเพลิง อุปกรณ์ปฐมพยาบาล เป็นต้น

- (6) กำหนดสัญลักษณ์และเครื่องหมายในแผนที่ รวมทั้งสัญลักษณ์แทนอาคารสถานที่ และความหมาย เช่น อาคารฝึกงาน อาคารเรียน หอประชุม แท็งก์น้ำ และแปลงผัก เป็นต้น โดยควรเป็นสัญลักษณ์ที่เป็นสากล เห็นแล้วเข้าใจได้ทันที
- (7) เลือกใช้สีแสดงพื้นที่เสี่ยงต่อภัยสึนามิในระดับที่แตกต่างกัน

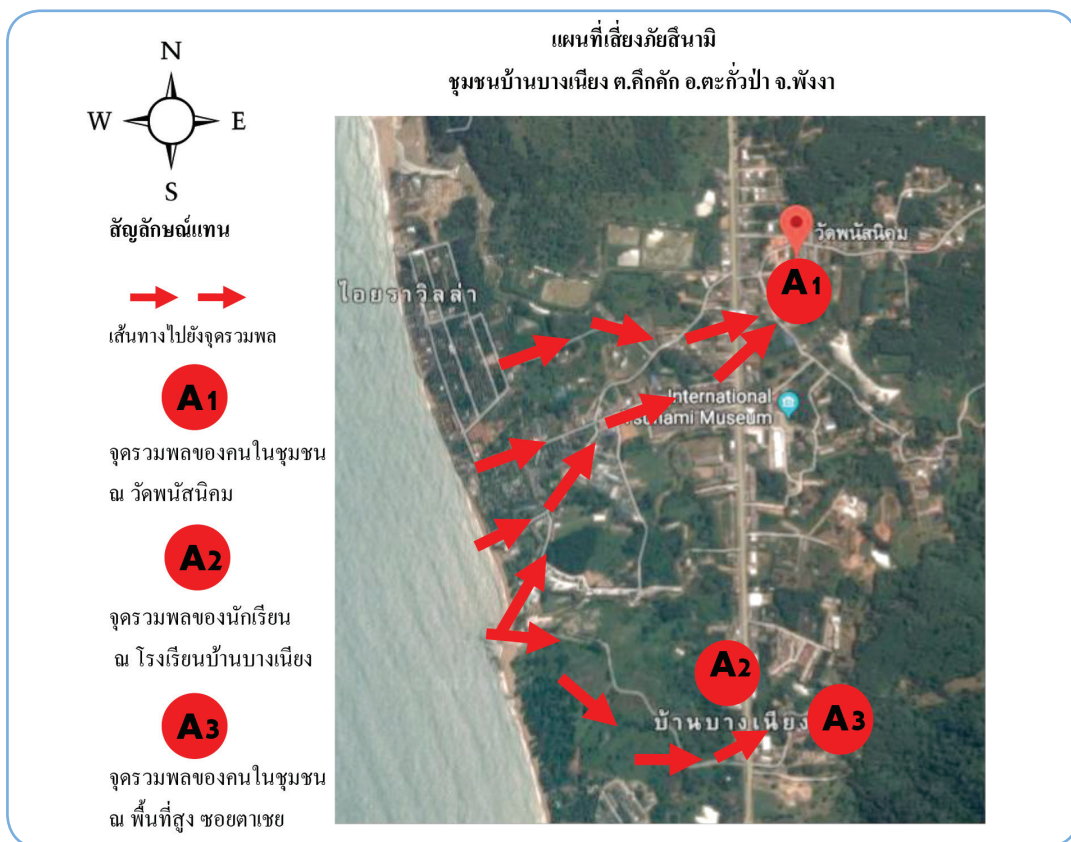

สัญลักษณ์สี	ชื่อ	ความหมาย
	สีแดง	เสี่ยงมาก (โอกาสมีความเสียหายและสูญเสียชีวิตสูง)
	สีส้มหรือเหลือง	เสี่ยงปานกลาง (โอกาสมีความเสียหายและสูญเสียชีวิตปานกลาง)
	สีเขียว	เสี่ยงน้อย ไม่มีความเสี่ยงหรือปลอดภัย

7. การจัดทำแผนที่เส้นทางอพยพหนีภัยสึนามิ

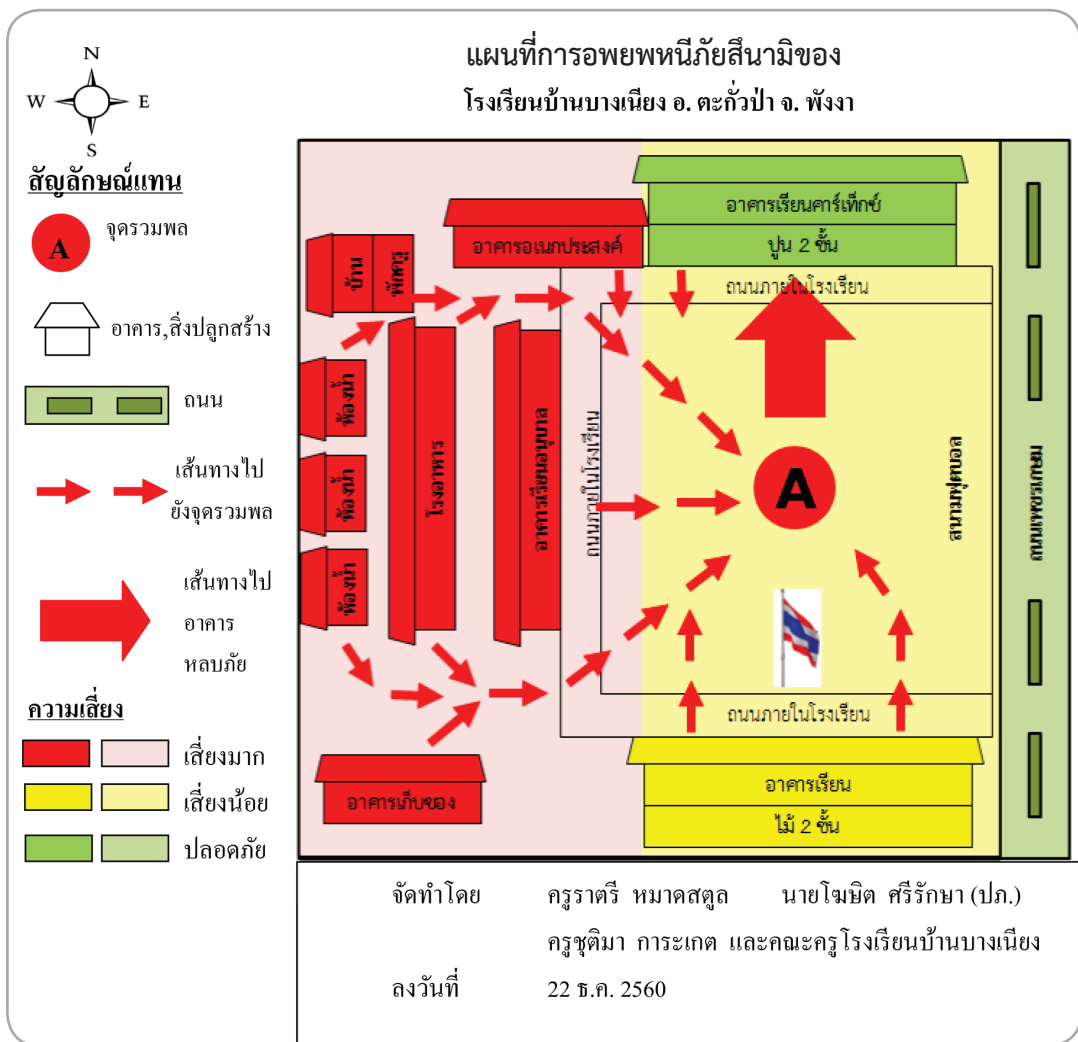
เมื่อวาดแผนที่เสี่ยงภัยของสถานศึกษาแล้ว ให้ระบุพื้นที่เสี่ยงภัย กำหนดเส้นทางอพยพหนีภัย สึนามิ และจุดรวมพลหรือจุดรองรับการอพยพซึ่งเป็นพื้นที่ปลอดภัยลงบนแผนที่ ซึ่งจุดปลอดภัยนั้น อาจจะเป็นพื้นที่ในสถานศึกษาหรือพื้นที่นอกสถานศึกษาก็ได้ ขึ้นอยู่กับการวิเคราะห์ความเสี่ยง ในชุมชนนั้น ๆ แผนที่อพยพหนีภัยสึนามิมีการระบุสัญลักษณ์ที่เป็นจุดรวมพล และใช้ลูกศรชี้แสดง ทิศทางไปยังจุดรวมพลหรือจุดปลอดภัย มีการใช้สีสัญลักษณ์ ดังตัวอย่างแผนที่ต่อไปนี้

กรณีตัวอย่างที่ 1 แผนที่การอพยพหนีภัยสึนามิของชุมชนบ้านบางเนียง

จากแผนที่เสี่ยงภัยสึนามิ ตำบลตึกคัก อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา เป็นการแสดงเส้นทางอพยพ และจุดปลอดภัยโดยใช้แผนที่จาก Google Earth แสดงพื้นที่จริงของชุมชนและจุดรวมพลซึ่งเป็นพื้นที่ ปลอดภัยอยู่ห่างจากชายหาด อย่างไรก็ตาม ในแผนที่นี้ไม่ได้มีการใช้สีสัญลักษณ์ทาบเพื่อแสดงพื้นที่ อันตราย หรือพื้นที่ปลอดภัยของหาดบางเนียง แต่มีการใช้ลูกศรแสดงทิศทางการอพยพไปตาม เส้นทางถนนจากหน้าหาดไปยังพื้นที่จุดปลอดภัยหรือจุดรวมพล ซึ่งกำหนดเป็น A1 A2 และ A3 และมีคำอธิบายประกอบ จะเห็นว่ามีการใช้เส้นทางปกติในการอพยพ และกำหนดให้มีหลายเส้นทาง

เพื่อลดความคับคั่งของผู้อพยพ สำหรับจุดรวมพลนั้นได้กำหนดไว้ชัดเจนว่า จุดรวมพลชุมชนใช้จุดรวมพลใด และนักเรียนใช้จุดรวมพลใด การกำหนดเส้นทางและแผนที่ยังชัดเจนเช่นนี้ ทำให้สะดวกต่อการรู้ภัยและค้นหา หรือติดตามผู้สูญหาย ผู้ปกครองก็จะรู้จุดหลบภัยของนักเรียน การจัดทำแผนที่เส้นทางอพยพเช่นนี้จะต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนรับทราบ

ที่มา : แผนฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิของโรงเรียนบ้านบางเนียง พ.ศ. 2561 อำเภอตากั่วป่า จังหวัดพังงา

กรณีตัวอย่างที่ 2 แผนที่การอพยพหนีภัยสึนามิของโรงเรียนบ้านบางเนียง

จากแผนที่การอพยพหนีภัยสึนามิของโรงเรียนบ้านบางเนียง จะเห็นได้ว่าโรงเรียนได้ถูกกำหนดให้ใช้เป็นสถานที่หลบภัยสึนามิ เนื่องจากตั้งอยู่บนพื้นที่สูง ไกลจากหาดทราย ดังนั้น จึงได้กำหนดให้นักเรียนอพยพขึ้นไปอยู่บนอาคารเรียนแทนการอพยพออกไปนอกพื้นที่

หากพิจารณาจากการใช้สีแสดงสัญลักษณ์ความเสี่ยงภัย จะพบว่าพื้นที่หน้าโรงเรียนถูกกำหนดให้เป็นสีแดง คือ พื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูง พื้นที่ของอาคารเรียนไม้สองชั้นถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่สีเหลือง เนื่องจากอาคารไม้มีความแข็งแรงน้อยกว่าอาคารปูน และความเสี่ยงต่อการพังเสียหายจากคลื่นสึนามิมากกว่าอาคารปูน โรงเรียนใช้อาคารปูนสองชั้นที่มีอยู่เป็นจุดปลอดภัย

ในแผนที่นี้มีการกำหนดเส้นทางอพยพด้วยการใช้ลูกศรสีแดง ซึ่งจากพื้นที่ต่าง ๆ ในโรงเรียน ไปยังอาคารปูนสองชั้นซึ่งเป็นจุดรวมพล

7.1 การกำหนดเส้นทางอพยพ

ในแผนที่แสดงเส้นทางอพยพหนีภัยสึนามิ จะต้องกำหนดเส้นทางอพยพที่ปลอดภัย และระบุจุดรวมพลหรือจุดปลอดภัย และเขียนไว้อย่างชัดเจนในแผนที่ การพิจารณาเลือกจุดปลอดภัย มีดังต่อไปนี้

- (1) เส้นทางอพยพต้องอยู่ห่างจากชายหาดและมุ่งหน้าไปในทิศทางที่ตรงข้ามกับชายหาด
- (2) เส้นทางอพยพต้องสะดวก กว้างขวาง ไม่มีสิ่งกีดขวาง เดินได้สะดวกทั้งในเวลากลางวันและกลางคืน
- (3) เส้นทางอพยพในสถานศึกษาจากห้องเรียนหรือจากอาคารต่าง ๆ ต้องปลอดภัย ไม่มีสิ่งที้อาจจะล้มขวางทาง เช่น ตู้เก็บของ ชั้นหนังสือ ประตูและหน้าต่างกระจก เครื่องปรับอากาศ หรือตกลงมาจนเกิดการบาดเจ็บ เช่น กระจกฝ้าเพดาน พัดลมเพดาน ท่อ สายไฟอาคาร เป็นต้น
- (4) หากมีการใช้บันไดเป็นเส้นทางอพยพ จะต้องพิจารณาความกว้างของบันไดและกำหนดวิธีการอพยพนักเรียนและครูจากบันได เช่น กำหนดให้เดินลงมาเป็น 2 แถว ไม่ให้มีการเดินสวนขึ้นไป เป็นต้น
- (5) จัดทำป้ายเส้นทางอพยพติดไว้ตามจุดสังเกตต่าง ๆ ใช้สีสัญลักษณ์ที่ชัดเจน พร้อมทั้งมีแผนผังบอกเส้นทาง
- (6) ในกรณีที่ต้องอพยพออกนอกเขตสถานศึกษา ให้พิจารณาใช้เส้นทางอพยพของชุมชนปลอดภัย เช่น ใช้เส้นทางอพยพที่มีการกำกับการจราจรในถนนไม่ให้รถพล่าน หากมีสะพานก็ต้องพิจารณาว่าแข็งแรงพอ เส้นทางไม่เสี่ยงหรือห่างจากวัตถุที่อาจจะพังทลายจากแผ่นดินไหว เช่น ต้นไม้ เสาไฟ สายไฟ ป้ายโฆษณา หรือห่างจากตึก อาคาร เพราะอาจจะเสี่ยงต่อไฟไหม้ เป็นต้น และอาจจะใช้ GPS คำนวณระยะทางจากสถานศึกษาถึงจุดปลอดภัยหรือจุดอพยพของชุมชน เพื่อกำหนดเวลาในการอพยพ

7.2 การกำหนดจุดรวมพล (Assembly Point) หรือจุดอพยพ (Evacuation Site)

สถานศึกษาอาจจะกำหนดพื้นที่ปลอดภัยสำหรับเป็นจุดรวมพล หรือจุดหมายปลายทางของการอพยพทั้งในและนอกสถานศึกษา การกำหนดพื้นที่ขึ้นอยู่กับบริบทความเสี่ยงภัยในพื้นที่และเวลาที่มีก่อนคลื่นสึนามิลูกแรกซัดเข้าฝั่ง เช่น หากมีเวลาในการอพยพเพียงพอ สามารถกำหนดให้ทุกคนในสถานศึกษารวมที่จุดรวมพลในสถานศึกษา ก่อนเคลื่อนย้ายต่อไปยังจุดปลอดภัยของชุมชนนอกสถานศึกษาก็ได้ หรืออาจจะให้ทุกคนมารวมกันที่จุดรวมพลเพื่อตรวจสอบจำนวนและจัดระเบียบการอพยพขึ้นอาคารสูงก็ได้ อย่างไรก็ตาม หากจะใช้จุดอพยพร่วมกับชุมชน ควรสำรวจก่อนว่าจุดอพยพของชุมชนมีความปลอดภัยและรองรับเด็กนักเรียนจำนวนมากหรือไม่ ในกรณีฉุกเฉินที่สถานศึกษาพิจารณาแล้วว่าไม่มีเวลาพอที่จะอพยพไปถึงจุดปลอดภัยนอกสถานศึกษาได้ จำเป็นจะต้องเลือกจุดปลอดภัยเอง ในการเลือกนี้ควรดำเนินการตั้งแต่การวางแผน และปรึกษาหารือกับงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด และควรใช้แผนที่เสี่ยงภัยสึนามิที่เป็นปัจจุบันของจังหวัดในการพิจารณา กำหนดจุดอพยพ เมื่อกำหนดได้แล้วจะต้องแจ้งสถานที่ให้ผู้ปกครองทราบด้วย หากกำหนดให้ใช้อาคารสูงในสถานศึกษาเป็นจุดรวมพลหรือพื้นที่อพยพ ควรประสานงานให้วิศวกรโครงสร้างที่มีความรู้เกี่ยวกับแผ่นดินไหวและสึนามิมาตรวจสอบความแข็งแรงของโครงสร้างอาคารนั้นก่อน

หลักในการเลือกจุดอพยพหนีภัยสึนามิ ได้แก่

- (1) เป็นที่โล่ง กว้าง และมีพื้นที่พอรองรับจำนวนครูและนักเรียนที่จะอพยพไป
- (2) อยู่ไกลจากชายหาดมากที่สุด (คาดว่าคลื่นสึนามิซัดไม่ถึง)
- (3) อยู่สูงมากที่สุด (คาดว่าไม่ได้รับอันตรายจากซากปรักหักพังที่คลื่นซัดเข้ามา)
- (4) สามารถพานักเรียนไปถึงได้ด้วยการเดินหรือเดินเร็วภายในเวลาไม่กี่นาที
- (5) มีสิ่งอำนวยความสะดวกตามสมควร เช่น ห้องน้ำ น้ำดื่ม
- (6) เป็นเส้นทางที่ความช่วยเหลือจากภายนอก เช่น รถกู้ภัย รถพยาบาล เข้าถึงได้

7.3 สัญลักษณ์ที่ควรทราบเกี่ยวกับสึนามิ

1

ป้ายแสดงเส้นทาง
หนีคลื่นสึนามิไปทางขวา
อีก 300 เมตร จะถึงที่
ปลอดภัย

ตัวอย่างสัญลักษณ์ที่ใช้ในประเทศไทย

2

ภาพซ้าย : ไปทางขวา
550 เมตร ถึงบริเวณที่
ปลอดภัย/จุดอพยพ

3

ภาพขวา : ตรงไปข้างหน้า
100 เมตร ถึงบริเวณที่
ปลอดภัย/จุดอพยพ

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิ

การวางแผนการฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิ หมายถึง กระบวนการเตรียมการเพื่อการฝึกซ้อม ได้แก่ การกำหนดสถานการณ์สมมติ การระบุบทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับแผน การประชาสัมพันธ์แผน การสอนวิธีการปฏิบัติในการอพยพสำหรับทุกคน ในการซ้อมแผนนั้นสถานศึกษาสามารถเลือกแนวทางการซ้อมได้ เช่น จำกัดการซ้อมเฉพาะบุคลากรและนักเรียนเป็นการภายใน หรือจะประสานงานขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนการฝึกซ้อม สถานการณ์ก็ได้ หรืออาจจะเชิญผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวแทนชุมชน หรือคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมาเป็นผู้สังเกตการณ์ก็ได้

จุดประสงค์

- เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน เข้าใจขั้นตอนการฝึกซ้อมแผน และสามารถจัดการฝึกซ้อมการอพยพหนีภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เนื้อหาหลัก

การวางแผนฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิ ประกอบด้วยขั้นตอนหลักต่อไปนี้

1. การวางแผนฝึกซ้อมอพยพ
2. การจัดตั้งคณะทำงานวางแผนฝึกซ้อมอพยพ
3. การกำหนดสถานการณ์สมมติเพื่อการฝึกซ้อมอพยพ
4. การเตรียมความพร้อมการก่อนฝึกซ้อมอพยพ
5. การอบรมให้ความรู้ก่อนการฝึกซ้อมอพยพ
6. การฝึกซ้อมแผนบนโต๊ะ

1. การวางแผนฝึกซ้อมอพยพ

การฝึกซ้อมมีรูปแบบหลากหลายประเภทขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ ขนาด ขอบเขตและวิธีการของสถานศึกษา

1.1 การฝึกซ้อมแบบแจ้งให้ทราบล่วงหน้า มีการกำหนดวัน เวลาในการฝึกซ้อม วัตถุประสงค์ของการฝึกซ้อมแบบนี้ คือ เพื่อให้แน่ใจว่าทุกคนได้อ่านและทำความเข้าใจกับขั้นตอนการปฏิบัติ ทดสอบทักษะและความสามารถในการตอบสนองเหตุการณ์ รวมถึงทดสอบปฏิกิริยาตอบสนองกับสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด เช่น จัดให้มีอุปสรรคกีดขวางเส้นทางหนีภัย เป็นต้น

1.2 การฝึกซ้อมแบบไม่แจ้งให้ทราบล่วงหน้า เป็นการทดสอบปฏิกิริยาตอบสนองต่อสถานการณ์ในทันที การฝึกซ้อมแบบนี้สามารถทำได้หากครู นักเรียน บุคลากรทุกคนมีความเข้าใจ

ในขั้นตอนปฏิบัติและมีพัฒนาการด้านทักษะในการเผชิญเหตุแล้วในระดับหนึ่ง การซ้อมแบบนี้จะช่วยทดสอบระบบเตือนภัยและการสื่อสารและประสานงานว่า ครอบคลุมทุกพื้นที่และทุกคนหรือไม่ ช่วยระบุช่องว่างในการประสานงาน และช่วยให้ประเมินระยะเวลาที่ใช้ในการอพยพได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง ช่วยให้เห็นประสิทธิภาพของการเคลื่อนย้ายอพยพ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การซ้อมเช่นนี้มีข้อควรระวังบางประการ เช่น เรื่องของอุบัติเหตุ หรืออาจจะมึนนักเรียนที่เป็นเด็กเล็กหรือเด็กพิการไม่สามารถแยกแยะสถานการณ์และตื่นตระหนก จึงต้องมีแผนรองรับสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดที่อาจเกิดขึ้นด้วย

2. การจัดตั้งคณะทำงานวางแผนฝึกซ้อมอพยพ

ก่อนการฝึกซ้อมแผนจะต้องมีการเตรียมวางแผนและเตรียมการฝึกซ้อม จึงควรแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อเตรียมการวางแผนฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิ โดยรับผิดชอบด้านต่าง ๆ เช่น จัดประชุม เตรียมความพร้อมสถานที่ ตรวจสอบอุปกรณ์ ทำแผนที่ ป้าย จัดการประเมิน และรายงานผล

การฝึกซ้อมหนีภัยสึนามินี้ควรดำเนินการด้วยการมีส่วนร่วมของทุกคนในสถานศึกษาดังนั้น จะต้องคัดเลือกตัวแทนนักเรียน สภานักเรียน หรือนักเรียนแกนนำมาทำหน้าที่ในการร่วมวางแผน เตรียมวัสดุอุปกรณ์ และเตรียมความพร้อมให้เพื่อนนักเรียน

คณะทำงานเตรียมแผนการฝึกซ้อม ประกอบด้วยฝ่ายต่าง ๆ ตามฝ่ายปฏิบัติการในการเผชิญเหตุ แต่สามารถเพิ่มฝ่ายงบประมาณการเงินเข้าไปเพื่อรับผิดชอบเรื่องการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็น เช่น การทำป้ายเตือนภัย ป้ายเส้นทางอพยพ ป้ายคล้องคอสำหรับการฝึกซ้อม เป็นต้น

ในวันที่จัดการฝึกซ้อมอพยพ บุคคลในคณะทำงานเตรียมการที่มีบทบาทในฝ่ายปฏิบัติการอพยพหนีภัยสึนามิก็ต้องเปลี่ยนไปทำหน้าที่ตามแผนอพยพหนีภัยสึนามิด้วย ในกรณีที่สถานศึกษามีบุคลากรจำกัด อาจจะมีมอบหมายให้ฝ่ายต่าง ๆ ทำหน้าที่ในการเตรียมความพร้อมของฝ่ายตนเองก็ได้

คณะทำงานวางแผนฝึกซ้อม มีหน้าที่เตรียมความพร้อมเพื่อการจัดฝึกซ้อม ได้แก่

- กำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตของการฝึกซ้อม
- กำหนดสถานการณ์สมมติสำหรับการฝึกซ้อม
- ทบทวนแผนอพยพหนีภัยที่มีอยู่เดิม หรือจัดทำแผนขึ้นมาใหม่ในกรณีที่ยังไม่มีแผน
- ตรวจสอบอุปกรณ์และระบบแจ้งเตือนภัยภายในสถานศึกษา
- สำรองตรวจสอบความปลอดภัยของเส้นทางอพยพจากอาคารต่าง ๆ จนถึงจุดรวมพล
- ทบทวนหรือปรับปรุงกระบวนการการอพยพจากห้องเรียนถึงจุดปลอดภัย
- จัดทำเอกสารวิธีปฏิบัติในการอพยพหนีภัยสึนามิแจกจ่ายครู บุคลากรและผู้ปกครอง
- จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ทำป้ายบอกเส้นทางอพยพ ป้ายประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

- จัดฝึกอบรมทักษะการอพยพอย่างปลอดภัยให้แก่ครูและนักเรียนแก่นำก่อนวันฝึกซ้อม
- ชักซ้อมกับครูประจำชั้นหรือนักเรียนแก่นำในการถ่ายทอดแผนและขั้นตอนการฝึกซ้อมให้นักเรียนทุกคนเข้าใจ
- ออกแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนหรือบุคคลอื่น เช่น ให้เป็นผู้สังเกตการณ์ ผู้ประเมิน หรือผู้ร่วมปฏิบัติการ
- รวบรวมข้อมูล จัดประชุมเตรียมความพร้อม ติดตามการเตรียมความพร้อมของฝ่ายต่าง ๆ
- จัดการประเมินการฝึกซ้อม ทำรายงานและปรับปรุงแผนเพื่อการฝึกซ้อมครั้งต่อไป

3. การกำหนดสถานการณ์สมมติเพื่อการฝึกซ้อมอพยพ

สถานศึกษาควรกำหนดสถานการณ์สมมติจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตในพื้นที่ของตน โดยเป็นสถานการณ์ในระหว่างการเรียนปกติ ช่วงสอบ หรือช่วงปิดภาคเรียน โดยอาจกำหนดสถานการณ์สมมติ ดังนี้

“เวลา 11.30 น. กรมอุตุนิยมวิทยาประกาศเตือนภัยแผ่นดินไหวในทะเลและแจ้งว่าเกิดคลื่นสึนามิ สถานศึกษาได้รับการแจ้งเตือนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้ระวังคลื่นสึนามิขนาดใหญ่ และรุนแรง ขณะนั้นนักเรียนชั้นอนุบาลกำลังรับประทานอาหารกลางวัน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 จำนวน 38 คน กำลังเรียนวิชาพลศึกษาอยู่ในสนาม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 จำนวน 40 คน กำลังเรียนวิชาเกษตรอยู่ที่แปลงผักสาธิต

เวลา 11.35 น. ผู้บริหารสถานศึกษาตรวจสอบข้อมูลไปยังสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแล้ว และสั่งให้ทุกคนเตรียมความพร้อมตามแผนของสถานศึกษา

เวลา 11.40 น. มีเสียงสัญญาณจากหอเตือนภัยของศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติให้อพยพประชาชนขั้นที่สูง

เวลา 11.45 น. มีโทรศัพท์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายืนยันการอพยพฉุกเฉินภายในเวลา 30 นาที ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้บัญชาการเหตุการณ์จึงสั่งการให้ทุกคนในสถานศึกษาอพยพตามแผน และประสานงานกับผู้ปกครองเรื่องการอพยพ”

4. การเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกซ้อมอพยพ

การเตรียมการก่อนการฝึกซ้อม หมายถึง การเตรียมความพร้อมของระบบแจ้งเตือนภัยด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และการเตรียมความพร้อมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

4.1 การเตรียมความพร้อมของระบบแจ้งเตือนภัยในสถานศึกษา

ระบบแจ้งเตือนภัย หมายถึง การรวบรวมและจัดเตรียมข้อมูลอย่างทันท่วงที โดยผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบและสื่อสารค่าเตือนไปยังผู้ที่มีโอกาสได้รับผลกระทบจากภัยด้วยวิธีการและอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้มีความเสี่ยงนั้นดำเนินการหลีกเลี่ยงหรือลดความเสี่ยงที่จะ

เกิดจากภัยได้ล่วงหน้า สถานศึกษาควรมีข้อมูลเกี่ยวกับระบบเตือนภัยสึนามิ สัญญาณเตือนภัย และกลไกการเตือนภัยในพื้นที่ และวางแผนการแจ้งเตือนภัยในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับระบบเตือนภัยของภาครัฐและท้องถิ่น นอกจากนี้ จะต้องมีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับสัญญาณเตือนภัยที่ใช้ในสถานศึกษาให้ทุกคนเข้าใจ

การแจ้งเตือนภัย แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

- (1) **การแจ้งเตือนภัยเพื่อเตรียมพร้อมอพยพ** เป็นการแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า เมื่อได้ยินเสียงสัญญาณครั้งแรกพร้อมประกาศเตือนจากผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อแจ้งให้ทุกคนในสถานศึกษาเตรียมเก็บของและเอกสารสำคัญเตรียมอพยพ
- (2) **การแจ้งเตือนภัยเพื่ออพยพไปยังจุดปลอดภัย** เป็นการประกาศให้รู้ว่าจะเกิดภัยในเวลาอันใกล้ โดยสถานศึกษาที่อยู่ในพื้นที่ที่มีสัญญาณเตือนภัยของศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ อาจใช้สัญญาณเตือนของศูนย์หรือสถานศึกษาอาจกำหนดสัญญาณเตือนภัยของตนเองขึ้นมา (เช่น อาจใช้ไซเรนมือหมุน การเป่านกหวีดเสียงยาว หรือเสียงกริ่ง) และเปิดเสียงสัญญาณเตือนภัยให้นักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษารับทราบและคุ้นเคย และทราบทันทีว่าจะต้องปฏิบัติตัวอย่างไร มีผู้รับผิดชอบเรื่องสัญญาณเตือนภัย ซึ่งต้องบอกให้นักเรียนและบุคลากรอพยพไปยังสถานที่ที่ปลอดภัยตามที่ตกลงกันไว้ทันที

อนึ่ง ตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สถานศึกษาจะได้รับการแจ้งเตือนภัยจากสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ รับฟังข่าวสารการแจ้งเตือนภัยจากศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ และดำเนินการตามระดับการแจ้งเตือนภัยที่ได้รับแจ้งจากทางราชการ หากทางราชการประกาศให้มีการอพยพ ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้บัญชาการเหตุการณ์จะต้องสั่งการให้ทุกคนในสถานศึกษาอพยพหนีภัยตามแผนที่ซักซ้อมไว้โดยเร็ว และประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยบัญชาการสถานการณ์ฉุกเฉิน

อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถตัดสินใจอพยพหนีภัยสึนามิได้โดยไม่ต้องรอฟังคำสั่งอพยพจากทางราชการ โดยให้คำนึงถึงแหล่งที่มาของการแจ้งเตือนภัยสึนามิและความปลอดภัยของนักเรียนเป็นสำคัญ

ข้อควรคำนึงในการจัดระบบการแจ้งเตือนภัยในสถานศึกษา

- ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน และบุคลากรอื่น ๆ ในสถานศึกษาควรเรียนรู้เกี่ยวกับสัญญาณเตือนภัย (สัญญาณธรรมชาติและสัญญาณที่เป็นทางการ)
- ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจะต้องมีแผนล่วงหน้าว่า จะรับข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้อย่างไร

- มีข้อตกลงร่วมกันว่าสถานศึกษาจะใช้สัญญาณเตือนภัยแบบไหน
- มีป้ายอธิบายสัญญาณเตือนภัย ป้ายกำกับเส้นทางอพยพ และแผนผังเส้นทางอพยพหนีภัยที่ทุกคนในสถานศึกษาเข้าใจ

ในกรณีที่สถานศึกษามีนักเรียนพิการ หรือเป็นสถานศึกษาเฉพาะความพิการ จะต้องใช้ระบบเตือนภัยที่คนพิการเข้าถึงได้ในการให้ความรู้และแจ้งเตือนภัย เช่น

- นักเรียนพิการทางการได้ยิน : สัญญาณเตือนภัยแบบกระพริบหรือเคลื่อนไหว ธงสี หรือใช้กระดาดสี่สัดแกลงหรือสับแต่ให้เห็นได้ชัดเจน
- นักเรียนพิการทางการมองเห็น : จัดเตรียมคู่มือคำแนะนำต่าง ๆ ที่เป็นอักษรเบรลล์ สื่อเสียงหรือแอปพลิเคชันสำหรับคนตาบอด มีระบบไฟสำรองฉุกเฉินสำหรับนักเรียนสายตาลี้นราง หรือทำแถบสีที่มีสีตัดกันระหว่างบันไดแต่ละชั้น ทำแถบสีเหลืองที่กรอบประตูทางออก
- นักเรียนพิการทางการเคลื่อนไหว : เตรียมวีลแชร์น้ำหนักเบาและเหมาะสมแก่การเคลื่อนย้ายไว้ให้นักเรียน
- นักเรียนพิการทางสติปัญญา : จัดทำแผนภาพหรือรูปภาพแสดงการอพยพอย่างง่าย ๆ ตรวจสอบเส้นทางอพยพว่ามีสัญลักษณ์บอกทิศทางที่นักเรียนสามารถเข้าใจได้ง่าย
- นักเรียนออทิสติก : เตรียมกระดาด ปากกา เขียนบันทึกด้วยถ้อยคำง่าย ๆ

4.2 การเตรียมความพร้อมของบุคลากรและนักเรียน

คณะกรรมการฝึกซ้อมควรประเมินขีดความสามารถของบุคลากรก่อนการฝึกซ้อม โดยการตรวจสอบตามประเด็นต่อไปนี้

- บุคลากรและนักเรียนปัจจุบันมีประสบการณ์ในการฝึกซ้อมหรือไม่
- ระยะเวลาในการเรียนรู้แผนและวิธีการปฏิบัติก่อนวันฝึกซ้อมจริง
- อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ต้องใช้ในการปฏิบัติการฉุกเฉินจริงมีอะไรบ้าง และสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีพร้อมสำหรับการฝึกซ้อมหรือไม่
- อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการสื่อสารสำหรับการฝึกซ้อม
- หากมีนักเรียนพิการ ให้พิจารณาความจำเป็นต่าง ๆ ในการเตรียมความพร้อมและการฝึกซ้อมอพยพตามประเภทความพิการเพื่อให้ทุกคนเข้าใจขั้นตอนการปฏิบัติและมีส่วนร่วมในการฝึกซ้อมอพยพ
- พิจารณาคัดเลือกนักเรียนที่มีความเป็นผู้นำ มีสติ หรือหัวหน้าที่อง ให้เป็นผู้ช่วยครูในการนำเพื่อนอพยพออกจากห้องเรียน

- การจัดระบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Buddy System) สำหรับนักเรียนหรือบุคลากรที่ต้องการความช่วยเหลือ เช่น ในกรณีที่ครูหรือบุคลากรมีข้อจำกัดในการอพยพ เช่น ร่างกายพิการ หรือมีปัญหาสุขภาพ เคลื่อนไหวไม่สะดวก ควรมอบหมายให้คนที่อยู่ใกล้ ๆ คอยดูแลช่วยเหลือและจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายอพยพให้ตรงกับความต้องการ

4.3 การเตรียมความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์

ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษาที่มีบทบาทหน้าที่ตามแผนอพยพจะต้องมีแฟ้มเอกสารประกอบด้วยแผนอพยพ แผนที่ และวิธีการปฏิบัติเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน และแผ่นป้ายคล้องคอบอกบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามแผนอพยพ (ด้านหน้าแผ่นป้ายควรบอกชื่อและตำแหน่งตามแผนอพยพ ส่วนด้านหลังเป็นข้อมูลสรุปเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่เพื่อให้สะดวกแก่การทบทวน) เอกสารทุกอย่างจะต้องเก็บรักษาไว้ในที่ที่สามารถหยิบได้ง่าย

ทุกห้องเรียนควรมีขั้นตอนการปฏิบัติในการอพยพติดไว้ในห้องเรียน มีการทบทวนให้นักเรียนเข้าใจอย่างสม่ำเสมอ

ทุกห้องเรียนควรมีกระเป๋าฉุกเฉินประจำห้อง แขนว หรือเก็บไว้ในที่ที่หยิบได้สะดวก มีการมอบหมายให้ตัวแทนของห้องเป็นผู้เก็บรักษาและนำติดตัวไปเมื่อมีการอพยพ

หมายเหตุ หากมีการอพยพในช่วงที่มีโรคระบาด โรคติดต่อ หรือ โรคที่เกี่ยวข้องทางเดินหายใจ เช่น โรคไข้หวัดใหญ่ โรคซาร์ หรือโควิด - 19 (COVID - 19) ให้เตรียมอุปกรณ์ป้องกันส่วนตัว (PPE) เช่น หน้ากากอนามัย เจลล้างมือ สเปรย์แอลกอฮอล์ อุปกรณ์ทำความสะอาดส่วนตัว เป็นต้น

ตัวอย่างอุปกรณ์สำหรับการฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิ Tsunami Emergency Kit for Schools

ทุกฝ่าย

- วิทยุสื่อสาร (Walkie - talkie)
- โทรโข่ง นกหวีด
- เครื่องรับวิทยุ (ใช้ถ่านหรือมือหมุน)
- แผนที่อพยพหนีภัยสึนามิ
- กุญแจประตูอาคาร

ฝ่ายสื่อสารและประสานงาน

- เอกสารและบันทึกสำคัญของสถานศึกษา
ในแผ่นไดรฟ์ หรือ ฮาร์ดดิสก์
- บันทึกประวัติสุขภาพของนักเรียนและ
บุคลากรที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
(persons with special needs)
- รายชื่อนักเรียน
- รายชื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ครู (1 ชุด ต่อ ครู 1 คน)

- เพิ่มรายชื่อนักเรียนและผู้ปกครอง
- เพิ่มเข็มและปากกา
- เป้สะพายหลัง (สีที่เห็นได้ชัด)
- นกหวีด ไฟฉาย
- เสื้อกั๊กสะท้อนแสง
- วิทยุสื่อสารหรือโทรศัพท์มือถือ
- กุญแจ กระดาษชำระ
- เจลล้างมือ หน้ากากอนามัย
- เกมสำหรับเด็ก

ฝ่ายอพยพ

- เครื่องมือพิเศษ : คีมตัดลวด (ถ้าจำเป็น)
- สัญญาณจราจร (กรวยสีส้ม ป้าย
เครื่องหมายจราจร แผ่นสะท้อนแสง
ไฟฉาย)
- วิทยุสื่อสารหรือโทรศัพท์มือถือ
- กุญแจ กระดาษชำระ

ฝ่ายเสบียง

- อาหารแห้งหรือของขบเคี้ยว
- น้ำดื่มหรือเครื่องดื่มอื่น ๆ

ฝ่ายปฐมพยาบาล

- พลาสเตอร์ปิดแผล
- เทปขาว (1 ม้วน)
- ผ้าก๊อซ (5 ม้วน)
- แอลกอฮอล์และสำลี
- เจลล้างมือ หน้ากากอนามัย
- สำลีก้อน (100 ชิ้น)
- ถุงมือ (50 คู่)
- น้ำยาล้างตา (1 ขวด)
- น้ำแข็ง (2 ห่อ)

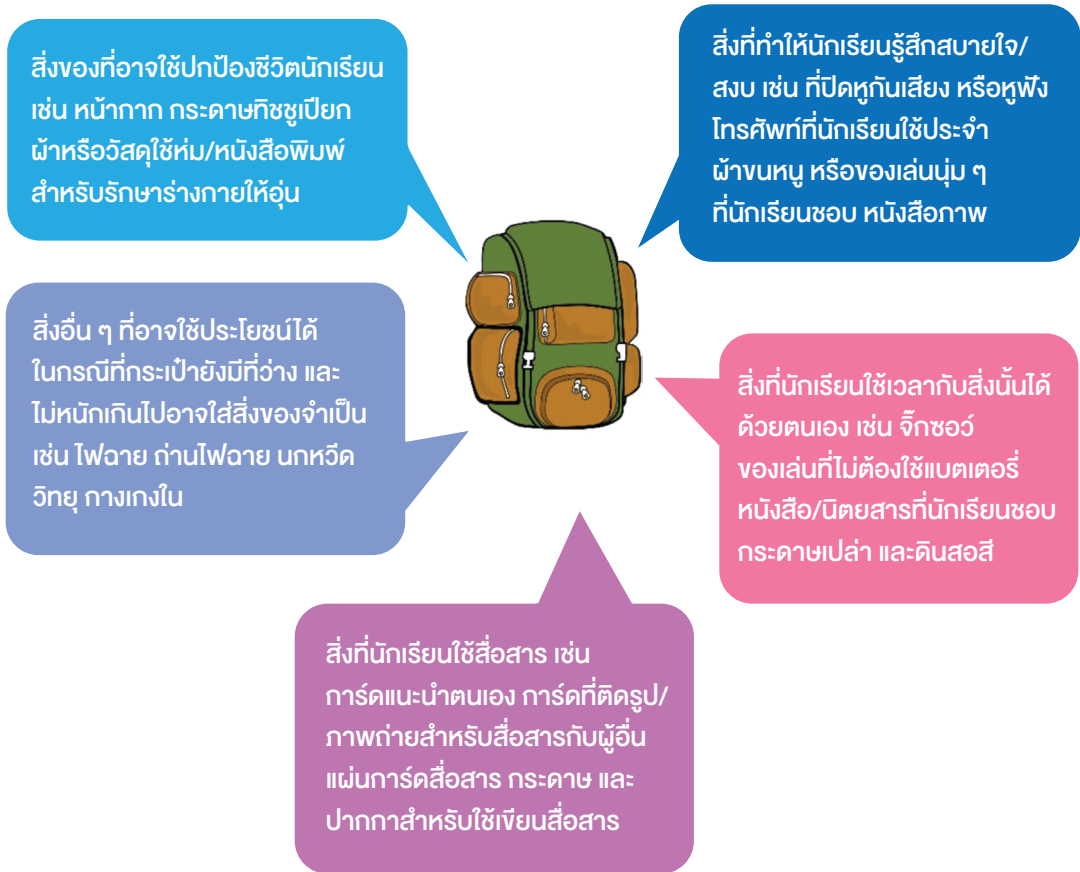
ดัดแปลงจาก : Hawai'i Tsunami Education Curriculum Program. Pacific Tsunami Museum (August 2012). Tsunami Evacuation Guidelines for Schools in Hawai'i. Online at: http://www.discoverstunamis.org/pdf/School_Guidelines_for_Tsunami_Conference_Final.pdf (Retrieved October 15, 2017).

4.4 การเตรียมกระเป๋าฉุกเฉิน

ในแต่ละห้องเรียนควรจัดให้มีกระเป๋าฉุกเฉินประจำห้องเรียน เป็นกระเป๋าเป้ใส่ชุดปฐมพยาบาล ยาหม่อง ยาต้ม ไฟฉาย ถ่านไฟฉาย ถุงพลาสติก เชือก มีด ผ้าขนหนู ลูกอม คู่มือปฏิบัติในสถานการณ์ฉุกเฉิน รายชื่อนักเรียน หมายเลขโทรศัพท์ของผู้ปกครองและหมายเลขโทรศัพท์สำคัญ เป็นต้น

นักเรียนแต่ละคนควรได้รับคำแนะนำในการเตรียมกระเป๋าฉุกเฉินส่วนตัว หรือคำแนะนำในการนำสิ่งของจำเป็นส่วนตัวติดตัวไปในระหว่างอพยพ โดยนำสิ่งของจำเป็นติดตัวไปให้น้อยที่สุดเพื่อความคล่องตัวในการอพยพ เช่น กระเป๋าสตางค์ บัตรประชาชน ยาประจำตัว โทรศัพท์มือถือ แบตเตอรี่สำรอง หมายเลขโทรศัพท์ติดต่อฉุกเฉินของครอบครัว เป็นต้น

ในกรณีนักเรียนพิการ ครูควรนำสิ่งของที่จำเป็นสำหรับเด็กพิการใส่ไว้ในกระเป๋าประจำห้องหรือจัดให้มีกระเป๋าฉุกเฉินสำหรับเด็กพิการแต่ละคนไว้ล่วงหน้า ยกตัวอย่างเช่น ในการเตรียมกระเป๋าสำหรับเด็กออทิสติก ควรมีสิ่งของที่เด็กชอบเล่นหรือดึงความสนใจของเด็กเพื่อช่วยให้เด็กรู้สึกสงบและปลอดภัย (Autism Society Japan, 2012)

5. การอบรมให้ความรู้ก่อนการฝึกซ้อมอพยพ

5.1 ขั้นตอนการชี้แจงและอบรม

- (1) ประชุมเตรียมการก่อนฝึกซ้อม เป็นการประชุมเตรียมความพร้อมและแบ่งมอบภารกิจให้กับบุคลากรที่มีบทบาทหน้าที่ตามแผนการอพยพของสถานศึกษา ในกรณีที่มีการจัดซ้อมร่วมกับหน่วยงานหรือองค์กรภายนอก ให้แจกแจงบทบาทหน้าที่และสถานการณ์การฝึกซ้อม
- (2) การแจ้งกำหนดการฝึกซ้อม แจ้งให้นักเรียน ครู บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ปกครองทราบล่วงหน้า เพื่อเข้าร่วมการฝึกซ้อม

5.2 เนื้อหาในการชี้แจงและอบรม

- (1) ความรู้เกี่ยวกับสึนามิและผลกระทบต่อพื้นที่ ระบบเตือนภัยและสัญญาณเตือนภัยในพื้นที่
- (2) สารระของแผนอพยพหนีภัยสึนามิของสถานศึกษา
- (3) การให้สัญญาณเตือนภัยของสถานศึกษาและสิ่งที่ต้องปฏิบัติในแต่ละขั้นตอน
- (4) วิธีการอพยพที่ถูกต้อง
- (5) แนวทางการประเมินการอพยพของสถานศึกษา

6. การฝึกซ้อมแผนบนโต๊ะ (Table Top Exercise:TTX)

การฝึกซ้อมแผนบนโต๊ะ (Table Top Exercise:TTX) เป็นการฝึกซ้อมเชิงอภิปราย (Discussion - Based Exercise) ในห้องประชุมซึ่งเป็นการฝึกซ้อมในรูปแบบการพูดจา หรือ สื่อสาร และประสานงาน มีการอธิบายแผน อธิบายวิธีการปฏิบัติในขั้นตอนต่าง ๆ ตามสถานการณ์สมมติ การฝึกซ้อมประเภทนี้มีความซับซ้อนน้อยที่สุด เป็นการฝึกซ้อมที่ไม่มีการเคลื่อนย้ายอุปกรณ์หรือคน

การฝึกซ้อมแผนบนโต๊ะของสถานศึกษามีลักษณะคล้ายการสวมบทบาทสมมติ (Role Play) คือ มีการตอบสนองสถานการณ์และการประสานงานระหว่างกันและกันตามขั้นตอน การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับ โดยใช้สถานการณ์สมมติที่กำหนดขึ้นเป็นหลักในการฝึกซ้อม อาจจะให้ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้บัญชาการเหตุการณ์ ทำหน้าที่เป็นผู้นำการฝึกซ้อม หรือให้มีวิทยากรกระบวนการ (Facilitators) เป็นผู้นำการอภิปรายให้เป็นไปตามแนวทางและวัตถุประสงค์ของการฝึกซ้อม

อนึ่ง ในการฝึกซ้อมแผนบนโต๊ะ อาจจะพิจารณาเพิ่มสถานการณ์ที่อาจจะเป็นปัญหาในการอพยพ เช่น นักเรียนสูญหาย นักเรียนบาดเจ็บ ผู้ปกครองมารับนักเรียนโดยไม่แจ้งครู เป็นต้น เพื่อทดสอบวิธีการรับมือกับปัญหาดังกล่าว

ขั้นตอนในการฝึกซ้อมแผนหนีภัย

ให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนที่ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่ในการอพยพหนีภัยสึนามิเข้ามานั่งในห้องประชุมรวมกัน และเริ่มสื่อสารระหว่างกันตามบทบาทที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ	ขั้นตอนของสถานการณ์	ขั้นตอนการปฏิบัติของฝ่ายต่าง ๆ
1	เปิดสถานการณ์	ผู้บัญชาการเหตุการณ์ หรือวิทยากรกระบวนการเปิดสถานการณ์สมมติ ผู้บัญชาการเหตุการณ์เริ่มสั่งการไปยังผู้เกี่ยวข้องตามแผนและสอบถาม ต้องใช้เวลาเตรียมนักเรียนอย่างน้อยเพียงใด ผู้เกี่ยวข้องตามบทบาทต่าง ๆ เริ่มสื่อสาร ประสานงานไปยังคณะทำงานด้านต่าง ๆ คณะทำงานด้านต่าง ๆ รายงานกลับมายังผู้บัญชาการเหตุการณ์
2	การเตือนภัย	ผู้บัญชาการเหตุการณ์ตัดสินใจว่าจะใช้ระดับในการแจ้งเตือนระดับใด สามารถรอดูสถานการณ์ได้หรือไม่ สิ่งที่ต้องการให้นักเรียนและบุคลากรปฏิบัติเมื่อได้รับการเตือนภัยคืออะไร ครูแจ้งให้นักเรียนเตรียมตัวตามระดับการแจ้งเตือนตามที่ซักซ้อมกันไว้
3	การอพยพ	เมื่อสถานการณ์รุนแรงขึ้น ผู้บัญชาการเหตุการณ์ตัดสินใจสั่งอพยพ และสั่งการไปยังทุกฝ่ายให้ช่วยเหลืออพยพ คณะทำงานฝ่ายต่าง ๆ สื่อสารกลับไปยังผู้บัญชาการเหตุการณ์ รายงานสถานการณ์และปัญหา ผู้บัญชาการเหตุการณ์ตัดสินใจแก้ปัญหาที่ได้รับ
4	การยกเลิกการอพยพ	เมื่อสถานการณ์สิ้นสุด ผู้บัญชาการเหตุการณ์ประกาศสิ้นสุดสถานการณ์อพยพ ผู้บัญชาการเหตุการณ์สั่งการไปยังคณะทำงานฝ่ายต่าง ๆ ให้ปฏิบัติหน้าที่ให้เรียบร้อยและเตรียมปิดสถานการณ์ ผู้บัญชาการเหตุการณ์สั่งการให้นักเรียนกลับคืนสู่สถานศึกษาหรือห้องเรียน คณะทำงานเตรียมการส่งนักเรียนกลับคืนสู่ผู้ปกครอง

ตัวอย่างวิธีการฝึกซ้อมแผนบโตะ

1. การกล่าวนำ เปิดการฝึกซ้อมแผนบโตะ

วิทยากรกระบวนการที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำการฝึกซ้อมแผนบโตะกล่าวต้อนรับและบรรยายสรุปให้ผู้เข้าร่วมฝึกซ้อมเข้าใจสถานการณ์สมมติโดยย่อ เช่น “ขณะนี้จะมีการฝึกซ้อมแผนอพยพหนีภัยสึนามิ ระดับสถานศึกษา ปีการศึกษา 2563 ขอให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเตรียมตัวในการฝึกซ้อมแผนอพยพหนีภัยสึนามิครับ/ค่ะ”

2. เริ่มสถานการณ์สมมติ

เกิดแผ่นดินไหวในมหาสมุทรอินเดียเป็นแผ่นดินไหวใต้ทะเล เกิดขึ้นเมื่อเวลา 11.30 น. ตามเวลาในประเทศไทย เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2563 ศูนย์กลางอยู่ลึกลงไปมหาสมุทรอินเดีย ใกล้ด้านตะวันตกของตอนเหนือเกาะสุมาตรา ความรุนแรงของแผ่นดินไหวแมกนิจูด 8.9 ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติได้ส่งสัญญาณเสียงเตือนภัยจากหอคอยเตือนภัยสึนามิแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการแจ้งอพยพประชาชน สถานศึกษาได้รับแจ้งเหตุจากฝ่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย จากนั้นสถานศึกษาในพื้นที่เริ่มปฏิบัติตามแผนอพยพหลบภัย

3. เริ่มการอภิปรายพูดคุยตามบทบาทของแต่ละฝ่าย

ฝ่ายเผ่าระวังและแจ้งเตือนภัย : เรียนท่าน ผอ. ขณะนี้เกิดแผ่นดินไหว ขนาดแมกนิจูด 8.9 ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติได้ทำการส่งสัญญาณเสียงเตือนภัยให้ทำการอพยพ และทางเราได้รับโทรศัพท์จากท่านปลัด อบต. ให้รีบดำเนินการอพยพนักเรียน

ผู้บัญชาการเหตุการณ์ : รับทราบ ขณะนี้เกิดแผ่นดินไหว ขนาดแมกนิจูด 8.9 ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติได้ทำการส่งสัญญาณเสียงเตือนภัยให้ทำการอพยพ

- ขอให้ฝ่ายเผ่าระวังคอยติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิดและรายงานทุกระยะ
- ขอให้ทุกคนนำแผนอพยพหนีภัยสึนามิออกมาและตรวจสอบบทบาทหน้าที่ของตนเองทันที
- ฝ่ายสื่อสารและประสานงานแจ้งไปยัง อบต. ว่าเรากำลังดำเนินการอพยพนักเรียนจำนวน 300 คน ขอการสนับสนุนด้วย
- ขอให้ฝ่ายอพยพประสานไปยังครูประจำชั้นทุกห้องและดำเนินการตามแผนทันที
- ให้แต่ละฝ่ายจัดระบบการทำงาน หากฝ่ายใดมีปัญหาให้แจ้งผม/ดิฉัน หรือผู้ช่วยได้ทันที

ผู้บัญชาการเหตุการณ์ : ประกาศ ประกาศ ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติแจ้งว่า เกิดแผ่นดินไหว ขนาดแมกนิจูด 8.9 และแจ้งให้อพยพ ขอให้คุณครูในแต่ละห้องเรียนดำเนินการตามแผนอพยพหนีภัยสึนามิ หากต้องการความช่วยเหลือให้ประสานงานกับฝ่ายอพยพทันที

ขอให้นักเรียนเตรียมพร้อมอพยพ มีสติ พร้อมปฏิบัติตามแผนอพยพ และขอให้ปฏิบัติตามคุณครูผู้รับผิดชอบอย่างเคร่งครัด

ฝ่ายสื่อสารและประสานงาน : ได้ประสานงานกับ อบต. แล้ว แต่ อบต. แจ้งมาว่าอาจจะรวบรวมกำลังพลมาสนับสนุนโรงเรียนไม่ทันค่ะ ให้ทางเราเร่งดำเนินการอพยพด้วยตัวเองก่อน ส่วนทาง อบต. กำลังจะไปเตรียมสถานที่อพยพของชุมชนค่ะ ซึ่งสถานที่อพยพ คือ

ผู้บัญชาการเหตุการณ์ : (กตัญญูญาติให้อพยพ พร้อมประกาศให้อพยพ) ประกาศ ประกาศ ให้ทุกคนอพยพมายังจุดรวมพลอย่างเป็นระเบียบ เรามีเวลาในการอพยพ 30 นาที

ฝ่ายอพยพ : ขอให้คุณครูประจำชั้นดำเนินการนำนักเรียนมา ณ จุดรวมพลทันที เมื่อถึงจุดรวมพลขอให้คุณครูผู้รับผิดชอบดำเนินการตรวจนับนักเรียนและแจ้งต่อหัวหน้าฝ่ายอพยพด้วย

วิทยากรกระบวนการพูดสถานการณ์เสริม

คุณครูประจำชั้นอนุบาล 3 แจ้งว่าต้องการความช่วยเหลือในการขนย้ายนักเรียนพิการขึ้นรถเข็นและเด็ก ๆ ตกใจมาก ต้องการความช่วยเหลือทันที

ผู้บัญชาการเหตุการณ์ : แจ้งฝ่ายอพยพ ขณะนี้คุณครูประจำชั้นอนุบาล 3 ต้องการความช่วยเหลือในการอพยพนักเรียนพิการ ขอให้ส่งกำลังไปช่วยด่วน

ฝ่ายอพยพ : ฝ่ายอพยพขอส่งผู้ช่วย 2 คน ไปดูแลการอพยพชั้นอนุบาล 3

วิทยากรกระบวนการพูดสถานการณ์เสริม

เมื่ออพยพนักเรียนมา ณ จุดรวมพล คุณครูได้ตรวจนับจำนวนนักเรียนแล้วพบว่า นักเรียนหายไป จำนวน.... คน

ฝ่ายอพยพรายงานต่อผู้บัญชาการเหตุการณ์

ฝ่ายอพยพ : ได้ตรวจนับจำนวนนักเรียนแล้วพบว่า นักเรียนหายไป จำนวน.... คน ได้แก่.....

ผู้บัญชาการเหตุการณ์ : แจ้งฝ่ายค้นหาและกู้ภัย เบื้องต้นให้รีบดำเนินการค้นหานักเรียนที่หายไปด่วน ในส่วนนักเรียน ณ จุดรวมพล ขอให้ฝ่ายอพยพนำนักเรียนไป ณ จุดปลอดภัย คือ (.....)
ฝ่ายรักษาพยาบาลตรวจและประเมินด้านสุขภาพกายหรือจิตใจของนักเรียนว่ามีปัญหาหรือไม่

วิทยากรกระบวนการพูดสถานการณ์เสริม

ขณะนี้ผู้ปกครองของนักเรียนบางส่วนเดินทางมาตามหาบุตรหลาน บางส่วนโทรศัพท์เข้ามาสอบถามสถานการณ์

ผู้บัญชาการเหตุการณ์ : ขอให้ผู้ช่วยออกไปชี้แจงผู้ปกครองถึงแผนอพยพของโรงเรียน แจ้งให้ครูทุกคนทราบด้วยว่า ให้ผู้ปกครองอพยพไปพร้อมบุตรหลานด้วยเพื่อช่วยกันดูแล

ผู้ช่วยผู้บัญชาการเหตุการณ์ : แจ้งครูและผู้ปกครองที่โทรเข้ามาแล้วว่า เรากำลังอพยพไปยัง (ชื่อจุดอพยพ) ขอให้ผู้ปกครองตามไปที่จุดอพยพ

ฝ่ายอพยพ : ได้นำนักเรียนไป ณ จุดปลอดภัยเรียบร้อยแล้ว

ฝ่ายปฐมพยาบาล : ได้ประเมินสภาพจิตใจนักเรียนเบื้องต้นยังไม่พบปัญหาใด ๆ และได้จัดกิจกรรม เพื่อให้ให้นักเรียนอยู่ในความสงบมากที่สุดเพื่อรอสถานการณ์ในขั้นต่อไป

ฝ่ายค้นหาและกักกัน : ฝ่ายค้นหาและกักกันเบื้องต้นดำเนินการค้นหาและพบว่า มีนักเรียนได้รับบาดเจ็บ.....คน ได้แก่.... และได้ดำเนินการนำนักเรียนเคลื่อนย้ายไป ณ จุดปลอดภัยเพื่อรอรับการดูแลต่อไป

ผู้บัญชาการเหตุการณ์ : รับทราบ ให้ฝ่ายรักษาพยาบาลดำเนินการรักษาเบื้องต้นและรายงานความคืบหน้าต่อ ผอ. เป็นระยะ และให้ฝ่ายเสบียงจัดหาอาหารและน้ำดื่มให้นักเรียนและครู ณ จุดปลอดภัยด้วย

ฝ่ายรักษาพยาบาล : รับทราบ

ฝ่ายเสบียง : รับทราบ

ผู้บัญชาการเหตุการณ์ : ขอให้ฝ่ายรักษาความปลอดภัยดำเนินการสำรวจบริเวณโดยรอบ ระวังไม่ให้บุคคลอื่นเข้ามาใกล้บริเวณที่นักเรียนอยู่ เตือนให้ครูคอยระวังอันตรายให้นักเรียน และแจ้งให้นักเรียนอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเท่านั้น

ฝ่ายรักษาความปลอดภัย : รับทราบ

ฝ่ายปฐมพยาบาล : ขณะนี้ฝ่ายรักษาพยาบาลได้ดำเนินการรักษาเบื้องต้นเรียบร้อยแล้ว

ฝ่ายเสบียง : ขณะนี้ฝ่ายเสบียงได้จัดหาน้ำและอาหารให้นักเรียนและบุคลากรเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ฝ่ายรักษาความปลอดภัย : ฝ่ายรักษาความปลอดภัยได้สำรวจจุดปลอดภัยไม่พบเหตุการณ์น่าสงสัยใด ๆ

ผู้บัญชาการเหตุการณ์ : ขอให้ฝ่ายแจ้งเตือนภัยติดตามสถานการณ์หากมีความเปลี่ยนแปลงหรือข่าวสารใด ๆ ให้รายงาน ผอ. โดยทันที

ฝ่ายเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัย : รับทราบ

หลังจากนั้นเหตุการณ์ผ่านไป 2 ชั่วโมง ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติตรวจสอบพบว่า คลื่นสึนามิลูกสุดท้ายได้เคลื่อนเข้ากระทบฝั่งที่จังหวัดพังงา และเหตุการณ์เข้าสู่ภาวะปกติแล้ว จึงประกาศยกเลิกสถานการณ์

ฝ่ายสื่อสารและประสานงาน : ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติได้ประกาศยกเลิกสถานการณ์ฉุกเฉิน และเข้าสู่ภาวะปกติแล้ว ทางฝ่ายประสานงานได้ตรวจสอบข้อมูลไปยัง อบต. แล้ว ได้รับการยืนยันว่าปลอดภัยค่ะ

ผู้บัญชาการเหตุการณ์ : ขณะนี้ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติได้ประกาศยกเลิกสถานการณ์ และเข้าสู่ภาวะปลอดภัยแล้ว ขอให้ฝ่ายประชาสัมพันธ์แจ้งแก่ผู้ที่อยู่ ณ จุดปลอดภัย ให้ฝ่ายส่งกลับคืนครอบครัวพร้อมเตรียมตัวรับสถานการณ์ที่ผู้ปกครองจะมารับบุตรหลาน ขอให้ครูประจำชั้นส่งนักเรียนให้แก่ผู้ปกครองตามขั้นตอนอย่างระมัดระวัง สำหรับนักเรียนที่ได้รับบาดเจ็บให้ฝ่ายประสานงานประสานกับหน่วยงานทางการแพทย์เพื่อมารับตัวนักเรียนไปรักษาต่อ

ฝ่ายสื่อสารและประสานงาน : ทุกท่านโปรดทราบ ขณะนี้สถานการณ์ได้กลับมาสู่ภาวะปกติแล้ว ขอให้แต่ละฝ่ายดูแลความเรียบร้อยของทุกคนและเตรียมตัวส่งนักเรียนกลับบ้านผู้ปกครอง (2 ครั้ง)

วิทยากรกระบวนการพูดสถานการณ์เสริม : มีบุคคลแอบอ้างเป็นผู้ปกครองมาขอรับตัวนักเรียน

ฝ่ายส่งกลับคืนครอบครัว : ขณะนี้มีญาติที่ไม่ใช่ผู้ปกครองที่แจ้งไว้กับทางโรงเรียนมารับนักเรียน ขอให้ครูประสานกับผู้ปกครองทางโทรศัพท์เพื่อตรวจสอบว่าได้รับอนุญาตให้มารับนักเรียนจริงหรือไม่ หากผู้ปกครองอนุญาตให้เซ็นชื่อรับนักเรียน และถ่ายรูปไว้เป็นหลักฐานด้วย ขอให้ดำเนินการโดยรอบคอบ หากไม่ได้รับคำยืนยันจากผู้ปกครอง ห้ามส่งนักเรียนกลับเด็ดขาด

ฝ่ายสื่อสารและประสานงาน : ขณะนี้ได้ประสานไปยังโรงพยาบาลสร้างเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ให้มารับตัวนักเรียนที่ได้รับบาดเจ็บเพื่อดำเนินการรักษาต่อเรียบร้อยแล้ว

ฝ่ายส่งกลับคืนครอบครัว : ได้รับรายงานจากครูว่า มีผู้ปกครองมารับนักเรียนแล้ว มีนักเรียนจำนวน คน ยังไม่มีผู้ปกครองมารับ

ผู้บัญชาการเหตุการณ์ : รับทราบ ขอให้คุณครู หัวหน้าฝ่ายผู้มีหน้าที่ต่าง ๆ ดูแลนักเรียนที่ยังไม่มีผู้ปกครองมารับต่อไป และขอให้ฝ่ายรักษาความปลอดภัยสำรวจความเสียหายเบื้องต้น

ฝ่ายรักษาความปลอดภัย : จากการสำรวจพบว่าอาคารของโรงเรียนทั้งหมดไม่ได้รับความเสียหายใด ๆ

ผู้บัญชาการเหตุการณ์ : ประกาศยุติการฝึกซ้อมแผน

ฝ่ายสื่อสารและประสานงาน : ทางโรงเรียน..... ขอยุติการซ้อมแผนอพยพหนีภัยสึนามิ ขอให้ครูและนักเรียนตรวจสอบจำนวนนักเรียนและกลับไปยังอาคารเรียนอย่างเป็นทางการ

ขั้นตอนที่ 3 การฝึกซ้อมการอพยพหนีภัยสึนามิ

การฝึกซ้อมการอพยพหนีภัยสึนามิ เป็นการทดสอบประสิทธิภาพของแผนอพยพ และทดสอบความเข้าใจของทุกคนที่อยู่ในสถานศึกษา โดยให้มีการฝึกซ้อมเหตุการณ์ตามแผนฉุกเฉินอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ควรดำเนินการฝึกซ้อมโดยให้ทุกคนมีส่วนร่วม และควรฝึกซ้อมแผนร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนด้วย

จุดประสงค์

เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถจัดทำกรฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- เพื่อให้ความรู้และเป็นการอบรมให้ครู นักเรียน และบุคลากรทุกคนรู้จักการโต้ตอบสถานการณ์ เข้าใจขั้นตอนวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องตามแผนที่กำหนดไว้
- เป็นการสร้างความมั่นใจในการเผชิญเหตุ ลดความตื่นตระหนกเมื่อเกิดเหตุ
- เป็นการสอนเทคนิคการช่วยชีวิตให้ครู นักเรียน และบุคลากรทุกคนเพื่อให้มีทักษะในการช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นในสถานการณ์ฉุกเฉิน
- เป็นการทดสอบว่าแผนฉุกเฉินที่เตรียมไว้นั้นมีประสิทธิภาพ เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ เป็นที่เข้าใจอย่างชัดเจนโดยเฉพาะบทบาทหน้าที่ของคณะทำงานที่เกี่ยวข้องกับการเผชิญเหตุ

เนื้อหาหลัก

การฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิ แบ่งเป็น 3 ช่วง ดังต่อไปนี้

1. ช่วงการแจ้งเตือน
2. ช่วงการอพยพ
3. ช่วงยุติการฝึกซ้อม

1. ช่วงการแจ้งเตือน

การแจ้งเตือนภัยเป็นการบอกให้นักเรียนและบุคลากรรับรู้ได้อย่างทั่วถึงในเวลาที่ดีที่สุดเพื่อเตรียมตัวให้พร้อมและหนีภัยได้ทัน สถานศึกษาอาจจะกำหนดสัญญาณการแจ้งเตือนภัยควบคู่กับการประกาศข้อความโดยใช้อุปกรณ์ที่มี ตัวอย่างเช่น

ระดับ	วัตถุประสงค์	อุปกรณ์ แจ้งเตือน	การใช้อุปกรณ์แจ้งเตือน
0	เพื่อเฝ้าระวังภัย เตรียมความพร้อม ติดตามสถานการณ์	ลำโพงขยายเสียง โทรศัพท์ ไลน์กลุ่ม	ประกาศทางเสียงให้ทุกคนในสถานศึกษารับรู้ ถึงสถานการณ์ หรืออาจจะเลือกใช้โทรศัพท์ ไลน์ หรือการส่งข้อความแจ้งเตือนเฉพาะฝ่าย ปฏิบัติการเพื่อเตรียมความพร้อม
1	เพื่อเตรียมตัว อพยพ	เสียงกริ่งไฟฟ้า ป้ายไฟฟ้า โทรโข่ง ไลน์กลุ่ม	เสียงกริ่งยาวพร้อมประกาศข้อความ ป้ายไฟฟ้าประกาศข้อความพร้อมเวลาที่ ประกาศ โทรโข่งประกาศข้อความให้เตรียมอพยพ
2	เพื่อให้อพยพ	เสียงกริ่งไซเรน ป้ายไฟฟ้า โทรโข่ง นกหวีด ไลน์กลุ่ม	เสียงกริ่งยาว เสียงไซเรน พร้อมประกาศคำสั่ง ให้อพยพตามแผน

การประกาศแจ้งเตือนในสถานการณ์ฉุกเฉิน ไม่ว่าจะเป็นการเตือนภัยเพื่อเฝ้าระวัง หรือ การแจ้งคำสั่งอพยพ ควรดำเนินการโดยผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้บัญชาการเหตุการณ์ หรือ หัวหน้าฝ่ายปฏิบัติการที่ได้รับมอบหมายให้สื่อสาร (เช่น ฝ่ายประสานงานหรือฝ่ายประชาสัมพันธ์) ควรกำหนดข้อความที่ใช้ประกาศเตือนภัยไว้ล่วงหน้า ข้อความต้องสั้น กระชับ สาระของคำประกาศ ได้แก่ บอกให้ทราบถึงสถานการณ์ภัยที่เกิดขึ้นและสิ่งที่ต้องการให้ทุกคนในสถานศึกษาปฏิบัติ

ระดับ	วัตถุประสงค์ของ การแจ้งเตือน	ตัวอย่างข้อความ
1	เพื่อเฝ้าระวังภัย	ขณะนี้ได้รับแจ้งจาก (ชื่อหน่วยงาน) ว่ามีเหตุแผ่นดินไหว ในทะเลและอาจจะเกิดคลื่นสึนามิ ขอให้ทุกคน เตรียมพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉินตามแผน และให้ ทุกคนอยู่ในห้องเรียนเพื่อรอคำสั่งต่อไป
2	เพื่อเตรียมตัวอพยพ	ขณะนี้ได้รับแจ้งจาก (ชื่อหน่วยงาน) ว่ามีโอกาส เกิดคลื่นสึนามิขอให้ทุกคนรีบเก็บสิ่งของที่จำเป็นและ ถีอกระเป่าใบเดียว นับจำนวนคนในห้องและเตรียมตัว อพยพตามแผน

ระดับ	วัตถุประสงค์ของ การแจ้งเตือน	ตัวอย่างข้อความ
3	เพื่อให้อพยพ	ขณะนี้ ได้รับแจ้งจาก (ชื่อหน่วยงาน) ว่าเกิดคลื่นสึนามิ และจะเข้าถึงฝั่งในเวลา (...) หรือ ภายใน (...) นาที ให้ทุกคนอพยพออกจากห้องเรียนอย่างเป็นระเบียบ และไปรวมตัวกันที่ (...) ส่วนผู้ใดที่ต้องการความช่วยเหลือในการอพยพ ให้แจ้งมาที่ (ชื่อ) หัวหน้าทีมอพยพโดยด่วน

2. ช่วงการอพยพ

เมื่อผู้บัญชาการเหตุการณ์แจ้งคำสั่งให้ทุกคนอพยพ กระบวนการอพยพจะเริ่มขึ้นอย่างเป็นระบบ ทุกคนจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้นำของตนเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย การอพยพมีลำดับขั้นตอน 3 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 เริ่มอพยพ

วิธีการอพยพนักเรียนออกจากห้องเรียน

- เมื่อได้รับคำสั่งให้เตรียมตัวอพยพ ครูต้องมีสติ และเตือนให้นักเรียนตั้งสติ อย่าตกใจ
- ครูทบทวนขั้นตอนการปฏิบัติ บอกเส้นทางอพยพ จุดรวมพล และกติกาในการอพยพ ได้แก่ ไม่วิ่ง ไม่พูดคุย ไม่ผลักดัน ไม่ยื้อแย่ง และให้ตั้งใจฟังคำสั่งอย่างเคร่งครัด (ควรมีการทบทวนขั้นตอนการอพยพและสอนกติกานี้ล่วงหน้า)
- ควรจัดให้หัวหน้าห้องและรองหัวหน้าห้องเป็นผู้ช่วยครูในการดูแลการอพยพ
- ให้นักเรียนทุกคนเก็บของมีค่าและเอกสารสำคัญไว้กับตัว เช่น บัตรประชาชน กระเป๋า สตางค์ ยาประจำตัว
- หากมีการถอดรองเท้าไว้นอกห้องเรียน ให้นักเรียนรีบใส่รองเท้าเพื่อเตรียมตัวก่อน
- ครูนำไปรายชื่อนักเรียนไปด้วยเพื่อตรวจสอบจำนวนนักเรียนระหว่างการอพยพและเมื่อถึงจุดปลอดภัย
- จัดระเบียบการอพยพ เช่น ให้เข้าแถวเรียงกัน หรือให้จับคู่ดูแลกัน หรือจับเป็นกลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มมีผู้นำและออกจากห้องเรียนไปพร้อมกัน
- หากมีนักเรียนพิการในห้องเรียน ให้ใช้ระบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Buddy System) เป็นผู้ช่วยเหลือดูแลนักเรียนพิการในระหว่างการอพยพ

- ตรวจสอบให้แน่ใจว่าเส้นทางอพยพปลอดภัย แล้วจึงให้นักเรียนออกจากห้องเรียนอย่างเป็นระเบียบ
- หลังจากนักเรียนคนสุดท้ายออกไปแล้ว ให้ครูสำรวจความปลอดภัย ปิดน้ำ หรือ ปิดสวิตช์ไฟฟ้าและกวาดตาสำรวจห้องอย่างรวดเร็วว่ามีใครตกค้างหรือไม่ ดูว่ามีใครบาดเจ็บ เป็นลมอยู่ที่พื้นหรือไม่
- เมื่อออกจากห้องแล้ว ให้ครูสังเกตห้องเรียนข้าง ๆ ว่า ต้องการความช่วยเหลืออะไรบ้างหรือไม่ หากต้องการความช่วยเหลือ ให้แจ้งผู้บัญชาการเหตุการณ์หรือฝ่ายอพยพ หากพิจารณาแล้วสามารถให้ความช่วยเหลือได้ ให้ช่วยเหลือตามความต้องการ อย่างไรก็ตาม ครูจะต้องไม่ทิ้งนักเรียนในห้องที่ตนรับผิดชอบเด็ดขาด

2.2 ระหว่างอพยพ

- อพยพไปตามเส้นทางที่ตกลงกันไว้ในแผนอพยพไปยังที่ปลอดภัย
- ควรอพยพด้วยการเดินเท้า (เดินเร็ว)
- ระวังสายไฟฟ้า ต้นไม้ หรือสิ่งกีดขวางที่อาจหล่นลงมาเป็นอันตราย หรือพื้นต่างระดับ ช่องว่างระหว่างพื้นอาคารเรียนกับสนาม ฯลฯ
- เมื่ออพยพไปจนถึงจุดปลอดภัยแล้ว ให้ตรวจสอบว่ามีครู บุคลากร หรือนักเรียนสูญหาย หรือได้รับบาดเจ็บหรือไม่ พร้อมแจ้งยอดและสถานการณ์ไปยังผู้บริหารสถานศึกษา หรือหัวหน้าทีมอพยพ หากมีผู้บาดเจ็บให้ส่งไปยังจุดรักษาพยาบาล
- หากมีนักเรียนสูญหายให้ติดตามตรวจสอบก่อน หากยังไม่พบตัวให้ประสานทีมงานติดตามผู้ตกค้างที่อาจพลัดหลงระหว่างการอพยพ
- หน่วยกู้ภัยออกจากสถานศึกษาเป็นกลุ่มสุดท้าย เพื่อตรวจตราผู้ที่ยังหลงเหลืออยู่

2.3 ช่วงจตุรรวมพล

เมื่อถึงพื้นที่ปลอดภัยแล้วให้ทุกคนไปรายงานตัวที่จตุรรวมพลที่กำหนด (โดยให้รวมตัวกันอย่างเป็นระเบียบ เช่น เรียงตามลำดับห้อง อยู่ในเขตพื้นที่จำกัด เป็นต้น)

- ครูหรือผู้นำสำรวจจำนวนยอดนักเรียนที่เดินทางถึงจตุรรวมพล และรายงานสถานการณ์ไปยังผู้บัญชาการเหตุการณ์
- คัดแยกนักเรียนที่บาดเจ็บไปยังจุดปฐมพยาบาล
- ประสานทีมค้นหาและกู้ภัยผู้ตกค้างที่อาจพลัดหลงระหว่างการอพยพ
- หากติดตามผู้พลัดหลงได้ครบ ไม่มีผู้สูญหาย ให้รายงานผู้บัญชาการเหตุการณ์และดูแลด้านจิตใจแก่ผู้พลัดหลง

- หากเวลาผ่านไปและได้พยายามตามผู้พลัดหลงแล้วแต่ยังไม่ครบ ให้จัดซื้อผู้สูญหาย และรายละเอียดสถานการณ์ไว้ เพื่อขอความช่วยเหลือให้หน่วยงานกู้ภัยที่มีทักษะและเครื่องมือในการค้นหาต่อไป
- รายงานสถานการณ์และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นไปยังผู้บัญชาการเหตุการณ์เป็นระยะ
- รักษาความสงบและความปลอดภัยของนักเรียน จัดกิจกรรมให้นักเรียนผ่อนคลาย รวมทั้งเฝ้าระวังคนแปลกหน้า
- จัดหาอาหารและน้ำดื่ม และดูแลสุขภาพของนักเรียนไม่ให้เกิดการติดเชื้อหรือป่วยไข้
- กรณีที่ต้องพานักเรียนเดินทางต่อจากจุดรวมพลไปยังศูนย์อพยพ
 - แบ่งนักเรียนและผู้อพยพเป็นกลุ่ม จัดให้มีผู้ดูแลประจำกลุ่ม เพื่อช่วยเหลือดูแลระหว่างเดินทางไปยังศูนย์อพยพ
 - เมื่อเดินทางถึงศูนย์อพยพ ให้แจ้งจำนวนผู้อพยพให้ผู้รับผิดชอบประจำศูนย์ เพื่อจัดพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้อพยพ และรักษาพยาบาลเบื้องต้นแก่ผู้บาดเจ็บ
- สำหรับมาตรการส่งตัวนักเรียนให้แก่ผู้ปกครอง ควรมีแผนนัดหมายกับผู้ปกครองล่วงหน้า แจ้งสถานที่ นัดหมาย และตรวจสอบเอกสารประจำตัวผู้ปกครองอย่างเคร่งครัด

3. ช่วงยุติการฝึกซ้อม

เมื่อสถานการณ์ตามการฝึกซ้อมได้ดำเนินมาถึงช่วงปลอดภัย นั่นคือ เมื่อได้รับแจ้งจากศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ หรือสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เรื่องการสิ้นสุดสถานการณ์ และเมื่อผู้บัญชาการเหตุการณ์ตรวจสอบข้อมูลจนแน่ชัดแล้ว ให้ประกาศยุติการฝึกซ้อมได้

เมื่อมีประกาศยุติการฝึกซ้อม ให้ครูแจ้งให้ทุกคนทราบถึงการสิ้นสุดสถานการณ์ ให้นักเรียนที่ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยครูตรวจนับจำนวนนักเรียน จากนั้นให้ทุกคนเดินกลับไปยังห้องเรียนอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อยเหมือนการอพยพมา เมื่อเข้าห้องเรียนแล้วให้ตรวจจำนวนและสภาพร่างกายว่าทุกคนเดินทางกลับมาอย่างปลอดภัยและไม่มีการเจ็บป่วย ให้ครูรายงานความเรียบร้อยในการเดินทางกลับของนักเรียนแต่ละห้องไปยังผู้บริหารสถานศึกษา

สรุปลำดับขั้นตอนในการฝึกซ้อมอพยพ

สถานการณ์	สิ่งที่ต้องปฏิบัติ
1. การเตือนภัย ระดับเฝ้าระวัง	ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับแจ้งว่าเกิดเหตุแผ่นดินไหวและอาจจะเกิดคลื่นสึนามิ จึงแจ้งให้บุคลากรทุกคนปรับบทบาทหน้าที่ตามแผนอพยพหนีภัยสึนามิ
2. การแจ้งเตรียม อพยพ	ไซเรนหรือกริ่งดังขึ้นเป็นเวลา 1 นาที เป็นสัญญาณเตือนภัยว่าเกิดแผ่นดินไหวและสึนามิ และมีการประกาศว่า นี่เป็นการฝึกซ้อมหนีภัยสึนามิหลาย ๆ ครั้ง เมื่อผู้บัญชาการเหตุการณ์ประกาศให้นักเรียนและครูเริ่มเตรียมเก็บสิ่งของจำเป็นและเตรียมพร้อมอยู่ในห้องเรียน ให้ครูทบทวนขั้นตอนการอพยพที่ถูกต้องให้นักเรียน ทิศทางการออกจากอาคาร การรวมตัว ณ จุดอพยพหรือจุดรวมพล ครูหยิบแผ่นรายชื่อนักเรียนพร้อมหมายเลขโทรศัพท์ติดต่อผู้ปกครอง และอุปกรณ์อื่น ๆ เตรียมไว้ ทุกฝ่ายหยิบแผนอพยพของสถานศึกษาและรายชื่อบุคลากรและหมายเลขติดต่อเตรียมไว้
3. การสั่งอพยพ	ไซเรนหรือกริ่งดังขึ้น พร้อมทั้งประกาศจากผู้บริหารสถานศึกษาให้อพยพหนีภัยสึนามิ โดยให้ข้อมูลที่จำเป็น คือ ให้อพยพไปที่ใดและไปอย่างไร
4. เริ่มการอพยพ ไปยังจุดปลอดภัย	หลังจากเสียงสัญญาณเตือนภัยสงบลงหลังจาก 1 นาที หากแผนอพยพหนีภัยสึนามิกำหนดให้มารวมตัวที่จุดรวมพล ในสถานศึกษาก่อน (หากมีเวลามากพอที่จะทำได้) เช่น อาจจะเป็นบริเวณเสาธงและให้เข้าแถวเรียงตามลำดับชั้น ตรวจสอบหรือนับจำนวนนักเรียนในห้องว่าครบหรือไม่ หากจะต้องเดินออกจากอาคารที่ตนอยู่ตามเส้นทางหนีภัยไปยังพื้นที่ปลอดภัยและจุดอพยพของสถานศึกษา (หรือชุมชน) ให้อพยพไปอย่างเป็นระเบียบ ไม่วิ่ง ไม่พูดคุ้ย ไม่เล่นกัน ในขั้นตอนนี้ครูต้องกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด โดยสัดส่วนของครูต่อจำนวนนักเรียนต้องมีความเหมาะสม หากจำนวนครูจำกัด ควรจัดระบบให้นักเรียนรุ่นพี่ดูแลรุ่นน้องในการช่วยอพยพ

สถานการณ์	สิ่งที่ต้องปฏิบัติ
	ในกรณีที่มีนักเรียนพิการ ให้จัดการอพยพ ดังนี้ นักเรียนพิการทางการได้ยิน : ให้เตรียมไฟฉาย มือถือ แบตเตอรี่สำหรับอุปกรณ์สื่อสาร เครื่องช่วยฟัง รวมทั้งกระดาษ ปากกา นกหวีด เพื่อสื่อสารกับผู้อื่น นักเรียนพิการทางการมองเห็น : จัดระบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Buddy System) ให้คนตาบอดจับข้อศอกผู้นำทาง หากมีนักเรียนตาบอดหลายคนให้ใช้สัญญาณเสียงนำทาง นักเรียนพิการทางการเคลื่อนไหว : ในกรณีที่สามารถใช้วีลแชร์ไปยังจุดปลอดภัยได้ ให้เพื่อน ครู หรือเจ้าหน้าที่ช่วยในการเคลื่อนย้ายอพยพ
5. การรวมพล	เมื่อถึงจุดรวมพลแล้ว นักเรียนต้องอยู่รวมกลุ่มกันตามแผนที่กำหนดไว้ (เช่น ตามห้องเรียน หรือตามระบบเพื่อนช่วยเพื่อน : Buddy System) ควรคำนึงถึงการสื่อสารกับเด็กต่างวัฒนธรรม เช่น เด็กต่างชาติด้วยภาษาที่เด็กเข้าใจได้ ในกรณีที่มีนักเรียนพิการ ให้สื่อสารกับนักเรียนให้เข้าใจสถานการณ์ ตามวิธีการสื่อสารที่เหมาะสมกับความพิการ เพื่อให้เด็กเกิดความเข้าใจ และได้รับรู้สถานการณ์
6. นับจำนวนนักเรียน	ครูประจำชั้น หัวหน้าห้อง และนักเรียนที่ได้รับมอบหมายนับจำนวนนักเรียนในห้องหรือในกลุ่มของตนว่าครบหรือไม่ โดยควรใช้การขานชื่อแล้วตรวจสอบชื่อเป็นรายบุคคล ไม่ควรนับเฉพาะจำนวนนักเรียน แจ้งผลการนับแก่ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้บัญชาการเหตุการณ์ หากมีนักเรียนสูญหายให้แจ้งทีมค้นหาและกู้ภัยเพื่อค้นหาและช่วยเหลือนักเรียนต่อไป ให้คัดแยกเด็กและบุคลากรที่ได้รับบาดเจ็บไปรักษาพยาบาล
7. ยุติการฝึกซ้อม	เมื่อสถานการณ์สงบเรียบร้อยดีแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษาประกาศยุติการฝึกซ้อมและให้ทุกคนเดินทางกลับไปยังอาคารเรียนตามเดิม
8. ประเมินผลการฝึกซ้อม	ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดร่วมกันหารือเพื่อสรุปบทเรียนการซ้อมของตน และหาข้อที่ควรปรับปรุงแผนและการฝึกซ้อมอพยพครั้งต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิ และการปรับปรุงแผน

หลังจากฝึกซ้อมแผนแล้ว ควรมีการสรุปผลและประเมินการฝึกซ้อม เช่น ประเมินว่า การฝึกซ้อมนั้น บรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์หรือไม่ มีประเด็นใดบ้าง ที่ต้องนำมาใช้ในการปรับปรุงแผน และ/หรือระบบการบริหารจัดการฉุกเฉินที่มีอยู่ ควรมีการฝึกอบรม บุคลากรเพิ่มเติม หรือควรมีการเปลี่ยนแปลงบุคลากรและอุปกรณ์การทำงานหรือไม่ เป็นต้น การประเมินผลการฝึกซ้อมจะช่วยกำหนดจุดอ่อน จุดแข็ง เพื่อปรับปรุงแผน การฝึกซ้อมหนีภัย สึนามิให้มีประสิทธิภาพในการฝึกซ้อมครั้งต่อไป

จุดประสงค์

- เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนแกนนำสามารถ จัดทำประเมินผลกิจกรรมฝึกซ้อมหนีภัยสึนามิ
- เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษารวบรวมบทเรียนที่ได้จากการ ซ้อมอพยพไปปรับปรุงแผนอพยพหนีภัยสึนามิของสถานศึกษาต่อไป

เนื้อหาหลัก

1. เป้าหมายการประเมินผลการฝึกซ้อมอพยพ
2. วิธีการประเมินผลการฝึกซ้อมหนีภัยสึนามิ
3. แบบประเมินผลการฝึกซ้อมหนีภัยสึนามิสำหรับสถานศึกษา

1. เป้าหมายการประเมินผลการฝึกซ้อมอพยพ

เป้าหมายของการประเมินผลการฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิ คือ เพื่อปรับปรุงเวลาที่ใช้ ในการอพยพ และพัฒนากระบวนการอพยพได้เหมาะสมขึ้น

- เพื่อวิเคราะห์จุดอ่อนและจุดแข็งของการอพยพหนีภัย
- เพื่อเสนอแนะจุดที่ต้องปรับปรุงแก้ไข

2. วิธีการประเมินผลการฝึกซ้อมหนีภัยสึนามิ

การประเมินผลการฝึกซ้อมหนีภัยสึนามิ ควรเน้นการประเมินตามเป้าหมายของแผนว่า การฝึกซ้อมบรรลุเป้าหมายหรือไม่ เป็นการประเมินตามขั้นตอนว่าได้ปฏิบัติตามอย่างครบถ้วนหรือไม่ เป็นการประเมินตามบทบาทหน้าที่ที่ตามโครงสร้างของแต่ละฝ่ายว่า มีปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานอย่างไร และเป็นการประเมินว่าอุปสรรคปัญหาของนักเรียนมีอะไรบ้าง

วิธีการประเมินผลมีหลากหลายวิธี เช่น

การตอบแบบประเมิน (Evaluation Survey)

- คณะทำงานฝึกซ้อมตอบคำถามในแบบประเมินการฝึกซ้อมตามความเห็น
- ฝ่ายปฏิบัติการตอบคำถามทั้งในภาพรวมและการทำงานตามบทบาทหน้าที่
- ทุกคนที่เข้าร่วม รวมทั้งผู้สังเกตการณ์ควรมีส่วนร่วมในการตอบแบบประเมิน

การสรุปบทเรียน (Debriefing) เป็นการระดมสมองในกลุ่มผู้เข้าร่วม อาจจะทำเป็นกลุ่มเล็ก กลุ่มใหญ่ หรือกลุ่มเฉพาะหน้าที่ เพื่อสะท้อนประเด็น ดังต่อไปนี้

- ผู้เข้าร่วมแต่ละคนรู้สึกอย่างไรหลังจากการฝึกซ้อมอพยพ
- เกิดอะไรขึ้นในการฝึกซ้อม สิ่งที่เห็นว่าดำเนินไปด้วยดี สิ่งที่ต้องการการปรับปรุง
- ประสบการณ์หรือบทเรียนที่ได้เรียนรู้จากการฝึกซ้อมมีอะไรบ้าง

การสรุปบทเรียน (Debriefing) อาจทำได้ใน 2 ช่วงเวลา คือ

- ระดมสมองกันหลังจากฝึกซ้อมอพยพหนีภัยในทันที (Hot Debrief) หรือ
- ระดมสมองกันภายใน 1 สัปดาห์ หรือ 3 วัน (Cold Debrief)

การทบทวนบทเรียน

เมื่อรวบรวมความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมการฝึกซ้อมอพยพได้ครบแล้ว จากนั้นรายงานผลการฝึกซ้อมให้ต้นสังกัด และปรับปรุงแก้ไขแผนให้เหมาะสมกับบริบท และฝึกซ้อมเป็นระยะ เพื่อให้ทุกฝ่ายรู้หน้าที่และปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเป็นระบบ และสมบูรณ์

สถานศึกษาควรใช้โอกาสในการซ้อมอพยพหนีภัย ทบทวนกระบวนการแจ้งเตือนภัยและการอพยพหนีภัยสึนามิ และควรดำเนินการทบทวนแผนทุกปี เพื่อปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน นอกจากนี้ ควรทำสำเนาแผนอพยพหนีภัยสึนามิของสถานศึกษามอบให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด สถานศึกษาควรจะสื่อสารกับชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่ให้ทราบถึงกระบวนการอพยพของนักเรียนเพื่อให้มีการปรับแผนของชุมชนและแผนของสถานศึกษาให้สอดคล้องกัน

3. แบบประเมินผลการฝึกซ้อมหนีภัยสึนามิสำหรับสถานศึกษา

คณะทำงานฝึกซ้อมแผนของสถานศึกษาสามารถออกแบบการประเมินผลการฝึกซ้อม
ทั้งในแง่วัตถุประสงค์ วิธีการประเมิน และผู้ประเมิน ตัวอย่างเช่น

- มอบหมายคณะทำงานฝึกซ้อมอพยพเป็นผู้ประเมินผลการทำงานของตนเอง
- มอบหมายให้ผู้ปฏิบัติทุกฝ่ายรวมทั้งนักเรียนเป็นผู้ประเมินตามหัวข้อที่เกี่ยวข้อง
- แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการฝึกซ้อมเป็นคณะบุคคลจากภายในและภายนอก
สถานศึกษา เช่น เจ้าหน้าที่จากสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ผู้ปกครอง ผู้นำ
ชุมชน ตัวแทนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานกาชาด ตำรวจ ดับเพลิง เป็นต้น
การใช้ผู้ประเมินแบบผสมผสานนี้มีข้อดี คือ จะได้รับมุมมองที่แตกต่างหลากหลาย เพราะ
ผู้ประเมินที่เป็นบุคคลภายในสถานศึกษาจะรู้จักพื้นที่และบริบทของสถานศึกษา ในขณะที่
บุคคลจากภายนอกจะเป็นผู้ที่มีความชำนาญในกระบวนการต่าง ๆ ในการอพยพ เช่น
การประสานงาน การค้นหาและกักภัย การปฐมพยาบาล การรักษาความปลอดภัย เป็นต้น
อย่างไรก็ตาม หากใช้ผู้ประเมินจากภายนอก จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ประเมินจะต้องเข้าใจ
กระบวนการซ้อมอพยพทุกขั้นตอน เพื่อให้สามารถให้ความเห็นได้ตรงกับแผนปฏิบัติ

วิธีการใช้แบบประเมินผล

- แจกแบบประเมินให้ผู้ประเมินล่วงหน้าเพื่อให้ผู้ประเมินคุ้นเคยกับประเด็นที่จะประเมิน
- หากต้องการให้ผู้สังเกตการณ์จากภายนอกร่วมประเมินการปฏิบัติงานของฝ่ายต่าง ๆ ให้
ผู้ประเมินติดตามการทำงานของฝ่ายนั้น ๆ อย่างใกล้ชิดเพื่อสังเกตการทำงานของฝ่าย เช่น
ให้ตัวแทนจากสถานพยาบาลประเมินฝ่ายปฐมพยาบาล หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ประเมินผู้บัญชาการเหตุการณ์และการประสานงาน ให้ตัวแทนจากสำนักงานป้องกันและ
บรรเทาสาธารณภัยประเมินการทำงานของฝ่ายอพยพ ให้ตัวแทนจากหน่วยงานดับเพลิง
ประเมินฝ่ายค้นหาและกักภัย เป็นต้น
- ให้ความกับผู้ประเมินตอบแบบสอบถามและเก็บแบบสอบถามทันทีหลังจากกิจกรรมเสร็จสิ้น
- แยกแบบประเมินจากผู้สังเกตการณ์และแบบประเมินจากผู้ร่วมปฏิบัติการ
- วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล และจัดกิจกรรมสรุปทบทวนเรียนรู้กับผู้เกี่ยวข้องตามความเหมาะสม
- นำข้อมูลไปใช้ในการทบทวนและปรับปรุงแผนและกิจกรรมฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิ
ครั้งต่อไป

ตัวอย่างแบบประเมินผลหลังการฝึกซ้อมอพยพ⁵

ก. ข้อมูลสถานศึกษา

ชื่อสถานศึกษา		
ชื่อผู้บริหาร		หมายเลขติดต่อ
วันที่ฝึกซ้อม		เวลาเริ่มต้นและสิ้นสุด

ข. การมีส่วนร่วมในการฝึกซ้อมอพยพ

ครู	จำนวน	คน	กรรมการสถานศึกษา	จำนวน	คน
บุคลากร	จำนวน	คน	ผู้ปกครอง	จำนวน	คน
นักเรียน	จำนวน	คน	หน่วยงานอื่น ๆ	จำนวน	คน

ค. กระบวนการอพยพ

ข้อ	ขั้นตอน	ทำได้ ทั้งหมด	ทำได้ ส่วนใหญ่	ทำได้ ส่วนน้อย	ไม่ แน่ใจ
1	เมื่อเริ่มต้นสถานการณ์ ครูได้ทบทวนวิธีการอพยพและเส้นทางอพยพให้กับนักเรียนเข้าใจก่อนเริ่มอพยพ				
2	ครูและนักเรียนปฏิบัติได้ถูกต้องตามวิธีการปฏิบัติที่กำหนดไว้ในแผน เช่น นักเรียนเก็บของมีค่าไว้กับตัวเอง (บัตรประชาชน โทรศัพท์ ยาประจำตัว ฯลฯ)				
3	ครูและนักเรียนอพยพออกจากห้องเรียนไปยังจุดรวมพลหรือที่ปลอดภัยตามคำสั่งอย่างเป็นระเบียบ				

⁵ คณะทำงานสามารถพิจารณาปรับแบบประเมินตามวัตถุประสงค์การซ้อม กระบวนการปฏิบัติในการซ้อม การบริหารจัดการตามบทบาทหน้าที่ และประสิทธิภาพของอุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ

ข้อ	ขั้นตอน	ทำได้ ทั้งหมด	ทำได้ ส่วนใหญ่	ทำได้ ส่วน น้อย	ไม่ แน่ใจ
4	ขณะพานักเรียนออกจากห้องเรียน ครูได้ ตรวจสอบห้องเรียนข้าง ๆ ว่าต้องการ ความช่วยเหลือหรือไม่				
5	มีการตรวจนับจำนวนนักเรียนและ ตรวจสอบความเรียบร้อยพร้อมรายงาน ให้ฝ่ายที่ดูแลจุดรวมพล				
6	ปัญหาที่เกิดขึ้นกับครูในการฝึกซ้อมอพยพ	(เขียนคำตอบ)			
7	ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ในการฝึกซ้อมอพยพ	(เขียนคำตอบ)			
8	ปัญหาที่เกิดขึ้นกับบุคลากรอื่น ๆ ในการฝึกซ้อมอพยพ	(เขียนคำตอบ)			
9	ปัญหาที่เกิดขึ้นในการฝึกซ้อม ของเด็กเล็กหรือนักเรียนพิการ	(เขียนคำตอบ)			
10	ครูและนักเรียนมาถึงจุดรวมพลได้ภายใน เวลาที่กำหนด	(เขียนคำตอบ)			

ง. การสั่งการ

ข้อ	คำถาม	ทำได้	ทำไม่ได้
1	ผู้บัญชาการเหตุการณ์สามารถปฏิบัติงานได้ทันทีที่ได้รับ แจ้งเตือน		
2	สถานศึกษาสามารถใช้แผนอพยพหนีภัยสึนามิตามที่ กำหนดไว้		
3	ทุกคนในสถานศึกษาสามารถปฏิบัติตามคำสั่ง		
4	อุปสรรคและปัญหาในการสั่งการ	(เขียนคำตอบ)	

จ. การปฏิบัติงานของฝ่ายเผชิญเหตุฉุกเฉิน

ฝ่าย/ตำแหน่ง	ปัญหาและอุปสรรคในการฝึกซ้อม	ทำได้มากกว่าคาดหวัง	ทำได้ตามคาดหวัง	ทำได้น้อยกว่าคาดหวัง	ไม่ได้ทำ
ผู้บัญชาการเหตุการณ์	(เขียนคำตอบ)				
ฝ่ายสื่อสารและประสานงาน	(เขียนคำตอบ)				
ฝ่ายปฐมพยาบาล	(เขียนคำตอบ)				
ฝ่ายค้นหาและกู้ภัย	(เขียนคำตอบ)				
ฝ่ายส่งกลับคืนครอบครัว	(เขียนคำตอบ)				
ฝ่ายรักษาความปลอดภัย	(เขียนคำตอบ)				
ฝ่ายเสปียง	(เขียนคำตอบ)				

ฉ. ปัญหาที่พบในการฝึกซ้อมมีอะไรบ้าง โดยแบ่งตามประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็น	ปัญหาและอุปสรรคที่พบ
ระบบเตือนภัย	(เขียนคำตอบ)
นักเรียน	(เขียนคำตอบ)
บุคลากร	(เขียนคำตอบ)
ผู้ปกครอง	(เขียนคำตอบ)
วัสดุอุปกรณ์	(เขียนคำตอบ)
เส้นทางอพยพ	(เขียนคำตอบ)
จุดรวมพล	(เขียนคำตอบ)
เสปียงอาหาร	(เขียนคำตอบ)
อื่น ๆ	(เขียนคำตอบ)

ข. สรุปภาพรวมการฝึกซ้อมแผนอพยพหนีภัยสึนามิ

ประเด็นคำถาม	คำตอบ
สิ่งที่ดำเนินการได้ดีมีอะไรบ้าง	(เขียนคำตอบ)
ข้อผิดพลาดมีอะไรบ้าง	(เขียนคำตอบ)
สิ่งที่ควรปรับปรุงในการฝึกซ้อมครั้งต่อไป	(เขียนคำตอบ)
บทเรียนที่สำคัญที่สุดที่ได้จากการฝึกซ้อมในครั้งนี้	(เขียนคำตอบ)
สิ่งที่ต้องนำไปใช้ในการปรับปรุงแผนและการฝึกซ้อมแผน	(เขียนคำตอบ)

ข. การฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อการพัฒนาศักยภาพการอพยพหนีภัยสึนามิ

หัวข้อ	ประเด็น/ผู้ที่ควรได้รับการอบรม
ระบบบัญชาการเหตุการณ์	(เขียนคำตอบ)
การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์	(เขียนคำตอบ)
การจัดทำแผน	(เขียนคำตอบ)
ระบบเตือนภัย	(เขียนคำตอบ)
วิธีการตรวจสอบอาคาร	(เขียนคำตอบ)
การปฐมพยาบาล	(เขียนคำตอบ)
การเคลื่อนย้ายผู้บาดเจ็บ	(เขียนคำตอบ)
การค้นหาและกู้ภัย	(เขียนคำตอบ)
การดับเพลิง	(เขียนคำตอบ)
การช่วยเหลือเด็กพิการ	(เขียนคำตอบ)
การเตรียมพร้อมเด็กพิการ	(เขียนคำตอบ)
การคุ้มครองปกป้องเด็ก	(เขียนคำตอบ)
อื่น ๆ (ระบุ)	(เขียนคำตอบ)

ส่วนที่ 2

การเตรียมความพร้อมรับมือภัยสึนามิ
สำหรับนักเรียนและบุคลากร
ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
(persons with special needs)

ส่วนที่ 2

การเตรียมความพร้อมรับมือภัยสึนามิ สำหรับนักเรียนและบุคลากร ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ (persons with special needs)⁶

บุคคลที่มีความพิการทางร่างกาย ตา หู จิตใจ และสติปัญญา มีโอกาสได้รับอันตรายจากผลกระทบของภัยพิบัติมากกว่าคนทั่วไป โดยเฉพาะเมื่อเกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน ผู้เสี่ยงภัยสึนามิจะต้องได้รับการเตือนภัยและเคลื่อนย้ายไปสู่ที่ปลอดภัยอย่างรวดเร็ว ดังนั้น การเตรียมความพร้อมโดยคำนึงถึงข้อจำกัดของตัวบุคคลที่อาจจะส่งผลต่อการรับรู้การเตือนภัยและการอพยพจึงเป็นสิ่งจำเป็น การเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติสำหรับกลุ่มบุคคลดังกล่าว จะต้องคำนึงถึงประเด็นสำคัญต่อไปนี้

- ข้อมูลข่าวสารหรือการแจ้งเตือนจะต้องอยู่ในรูปแบบและวิธีการที่คนพิการเข้าถึงและเข้าใจได้
- การเตรียมความพร้อมให้คนพิการสามารถสื่อสารความต้องการให้ผู้อื่นทราบ
- ต้องกำจัดอุปสรรคในการเคลื่อนย้าย เพื่อให้คนพิการสามารถอพยพได้อย่างรวดเร็ว
- ต้องจัดพื้นที่ปลอดภัยและพื้นที่พักพิงให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอสำหรับกลุ่มที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
- จัดบริการดูแลสุขภาพและสุขภาพจิตให้เหมาะสมกับประเภทความพิการในระหว่างอพยพ

⁶พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556

1. แนวทางการปฏิบัติเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับสถานศึกษา ที่มีนักเรียนและบุคลากรที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ (persons with special needs)

- สำรวจจำนวนนักเรียนและบุคลากรที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ (persons with special needs) แต่ละห้องในแต่ละอาคาร และทำบันทึกลักษณะความพิการไว้เพื่อวางแผนให้ความช่วยเหลือในสถานการณ์ฉุกเฉิน
- จัดเตรียมวิธีการสื่อสารที่ชัดเจน ชัดใจ เหมาะสมกับการรับรู้สำหรับนักเรียนและบุคลากรที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
- ร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กรในชุมชนและผู้ปกครองเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความจำเป็นในการเตรียมความพร้อมและให้ความช่วยเหลือที่ถูกต้องในสถานการณ์ฉุกเฉินสำหรับนักเรียนพิการ
- โดยทั่วไปแล้ว ในการอพยพหนีภัยสึนามิไม่แนะนำให้ใช้ยานพาหนะในการอพยพ อย่างไรก็ตาม หากจำเป็นจะต้องอพยพนักเรียนพิการรวมทั้งเด็กเล็ก สถานศึกษาอาจจะพิจารณาอพยพนักเรียนพิการเป็นกลุ่มแรกด้วยยานพาหนะในการขนส่ง เช่น รถตู้ รถโดยสาร หรือยานพาหนะอื่น ๆ
- รวบรวมหมายเลขโทรศัพท์ฉุกเฉินสำหรับหน่วยงานที่มีความชำนาญในการดูแลเด็กพิการ หรือรายชื่ออาสาสมัครในชุมชนที่มีความรู้ ความเข้าใจในการดูแลเด็กพิการ

ในการเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนและบุคลากรที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ (persons with special needs) เมื่อเปิดภาคเรียน สถานศึกษาต้องจัดทำรายชื่อนักเรียน ครู และบุคลากรที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ซึ่งระบุข้อมูลต่อไปนี้

- ลักษณะความพิการและความต้องการจำเป็นพิเศษ เฉพาะเจาะจงของแต่ละบุคคล
- ลักษณะความช่วยเหลือที่ต้องการทั้งถาวรและชั่วคราว
- หากเกิดภาวะฉุกเฉิน จะกระทบต่อชีวิตประจำวันของนักเรียนอย่างไรบ้าง
- นักเรียนมีปัญหาด้านสุขภาพร่วมด้วยหรือไม่ ต้องได้รับยาประจำหรือไม่
- สำรวจวัสดุ อุปกรณ์ที่มีและที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ในกรณีฉุกเฉิน และตรวจสอบให้อยู่ในสภาพดี พร้อมใช้งาน เช่น อุปกรณ์เคลื่อนย้าย อุปกรณ์สื่อสาร อุปกรณ์ช่วยหายใจ
- รวบรวมข้อมูลของผู้เกี่ยวข้อง (พ่อแม่ ครอบครัว เพื่อน องค์กรคนพิการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรอื่น ๆ ในท้องถิ่นหรือชุมชน หน่วยงานด้านความปลอดภัย หน่วยงานด้านการแพทย์) และเชิญเข้าร่วมในการทำแผนอพยพ

- กำหนดบุคคลที่มีหน้าที่เก็บรักษายาที่นักเรียนต้องรับประทานเป็นประจำ และเตรียมการเก็บยาที่เหมาะสมในภาวะฉุกเฉิน เช่น ยาบางชนิดต้องเก็บในที่เย็น
- จัดทำข้อมูลด้านสุขภาพให้นักเรียนพกติดตัว รวมทั้งข้อมูลของบุคคลที่ติดต่อในกรณีฉุกเฉิน

ตัวอย่างแบบฟอร์มเก็บข้อมูลนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

แบบฟอร์มแจ้งข้อมูลนักเรียน

แบบฟอร์มแจ้งข้อมูลนักเรียน						
แบบฟอร์มบันทึกข้อมูลนักเรียนที่จำเป็นต้องได้รับแผนการอพยพเป็นพิเศษ เพื่อนำส่งพยาบาลโรงเรียนและหน่วยบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่ทุกต้นปีการศึกษา						
เขตพื้นที่				วัน/เดือน/ปี		
โรงเรียน						
ผู้บริหาร					อีเมล	
พยาบาล					อีเมล	
ชื่อนักเรียน	ระดับชั้น	อาคาร	ความพิการ	ผู้รับผิดชอบ	อีเมล	หมายเลขโทรศัพท์

การ์ดข้อมูลทางการแพทย์ฉุกเฉิน

พิมพ์ข้อมูลแล้วนำไปเคลือบพลาสติกให้นักเรียนใช้คล้องคอระหว่างเกิดเหตุฉุกเฉิน

การ์ดข้อมูลทางการแพทย์ของนักเรียน (ด้านหน้า)	
ชื่อ/สกุล:	ติตรูป
โรงเรียน:	ระดับชั้น:
ปัญหาทางการแพทย์:	
บิดา-มารดา/ผู้ปกครอง:	โทรศัพท์บ้าน:
ที่อยู่:	โทรศัพท์มือถือ: โทรศัพท์ที่ทำงาน:
*ผู้ปกครองมีหน้าที่รับผิดชอบในการแจ้งข้อมูลทางการแพทย์ที่เป็นปัจจุบัน	
การ์ดข้อมูลทางการแพทย์ของนักเรียน (ด้านหลัง)	
ชื่อนักเรียน:	วันเดือนปีเกิด:
กรุ๊ปเลือด:	ภูมิแพ้:
ข้อจำกัดทางร่างกาย:	
ปัญหาทางการแพทย์สื่อสาร:	
อุปกรณ์ที่ปรับใช้:	
โรงพยาบาลประจำ:	หมายเลขโทรศัพท์ฉุกเฉิน:
แพทย์ประจำ (ถ้ามี):	หมายเลขโทรศัพท์ฉุกเฉิน:
สิทธิการรักษาพยาบาล (ถ้ามี):	หมายเลขโทรศัพท์สถานีตำรวจ:
ชื่อยาที่ใช้:	ปริมาณ / ความถี่:
*ผู้ปกครองมีหน้าที่รับผิดชอบในการแจ้งข้อมูลทางการแพทย์ที่เป็นปัจจุบัน	

ที่มา : คู่มือการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติ และการจัดทำแผนอพยพฉุกเฉินเฉพาะบุคคลสำหรับนักเรียนพิการ
สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

2. แนวทางการเตรียมความพร้อมเพื่อการฝึกซ้อมอพยพสำหรับ นักเรียนและบุคลากรที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ (persons with special needs)

นักเรียนพิการจำเป็นจะต้องมีส่วนร่วมในการฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิในสถานศึกษาทุกครั้ง เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยกับสัญญาณเตือนภัยและเข้าใจกระบวนการอพยพ ซึ่งจะเป็ประโยชน์สำหรับตัวนักเรียนเองและผู้ให้การช่วยเหลือ ในการเตรียมความพร้อมนี้ ครูและผู้ปกครองต้องร่วมมือกัน ในการให้ความรู้แก่นักเรียน ทบทวนความเข้าใจ และจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับเด็กพิการแต่ละประเภทด้วย และควรคำนึงอยู่เสมอว่านักเรียนพิการมักจะมีลักษณะความพิการที่แตกต่างหลากหลาย

การเก็บข้อมูลส่วนตัวล่วงหน้าจะช่วยให้สามารถเตรียมสิ่งอื่น ๆ ที่จำเป็นในการอพยพนักเรียนพิการแต่ละคนได้อย่างปลอดภัย ในการเตรียมความพร้อมเพื่อการฝึกซ้อมสำหรับเด็กพิการประเภทต่าง ๆ ครูจะต้องออกแบบรูปแบบและวิธีการสื่อสารที่นักเรียนเข้าใจ ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารเพื่อการเตือนภัยและการสื่อสารระหว่างและหลังการฝึกซ้อมอพยพ ตัวอย่างเช่น

- นักเรียนพิการทางการได้ยิน : ควรใช้ธงสีหรือแผ่นป้ายสีเป็นสัญลักษณ์ในการแจ้งเตือนภัยหรือการนำทางอพยพ โดยครูต้องสอนให้เด็กเข้าใจความหมายของสีต่าง ๆ ระหว่างการอพยพ ควรมีแท็บเล็ตหรือกระดาษ กระดานสำหรับสื่อสาร หรืออาจจะสื่อสารด้วยแผ่นป้าย หรือสื่อสารผ่านระบบ “LINE” หรือสื่อสารภาษามือผ่านวิดีโอ หรือแอปพลิเคชันสำหรับคนหูหนวก
- นักเรียนพิการทางการมองเห็น : ควรฝึกซ้อมวิธีการอพยพจากห้องเรียน หรือจากสถานที่อื่น ๆ ไปยังจุดปลอดภัย ครูอาจจะพิจารณาใช้สัญญาณนกหวีดนำทางในการอพยพ นักเรียนตาบอดควรใช้ไม้เท้าชาวนิดพับได้ในการอพยพ และเตรียมถุงมือชนิดหนาเพื่อใช้คลำไม้ให้เกิดอันตราย ครูอาจจะเตรียมให้เด็กใช้ผ้าคลุมสีสดเพื่อให้ผู้อื่นสังเกตเห็นเด็กชัดเจนว่าเป็นเด็กตาบอด
- นักเรียนพิการทางการเคลื่อนไหว : นอกจากการสอนให้เด็กรู้จักสัญญาณเตือนภัยและเส้นทางอพยพแล้ว ครูควรเตรียมผู้ช่วยในการเข็นวีลแชร์ขึ้นลงอาคาร หรืออาจจะเตรียมวีลแชร์ไว้ชั้นล่างเพื่อรองรับนักเรียนที่อพยพมาจากชั้นบน และซักซ้อมวิธีอพยพเคลื่อนย้ายกับผู้ช่วยอย่างถูกต้อง ควรสอนให้นักเรียนรู้จักวิธีสื่อสารกับผู้อื่นเรื่องการยกเคลื่อนย้ายเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายต่อทั้งสองฝ่าย
- นักเรียนออทิสติก : ซึ่งมักมีปัญหาด้านการสื่อสารกับผู้อื่นและปัญหาด้านความเข้าใจ การฝึกซ้อมอพยพอาจส่งผลให้นักเรียนอารมณ์เสีย หรือมีภาวะวิตกกังวลมากขึ้น ดังนั้นครูควรฝึกการสื่อสารกับนักเรียนล่วงหน้าด้วยการดูรูปภาพที่แสดงถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ก่อนเกิดภาวะฉุกเฉิน และเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินให้นำการ์ดภาพเหล่านั้นมาใช้ พร้อมทั้งอธิบายอย่างง่าย ๆ ครูอาจจะเขียนบอกให้นักเรียนต้องทำอะไร ไม่ต้องทำอะไร เช่น “อย่าวิ่ง” “ลุกขึ้นและเดินไปยังทางออก” หรืออาจทำเป็นแผ่นป้ายหรือรูปภาพแสดงรายการ “สิ่งที่นักเรียนทำได้” และ “สิ่งที่นักเรียนทำไม่ได้” ติดไว้บนกำแพงเพื่อให้นักเรียนจำได้

2.1 แนวทางการอพยพนักเรียนที่พิการทางการได้ยิน

โดยทั่วไป คนหูหนวกสามารถอ่านและเข้าใจข้อความง่าย ๆ ได้ หากไม่มีปัญหาการฉีฟต์บ หรือสถานที่มืด มีแสงสว่างไม่เพียงพอ ดังนั้น ควรเตรียมการดังต่อไปนี้

อุปกรณ์เตือนภัย/สัญญาณเตือนภัย	อุปกรณ์ที่ต้องนำติดตัวเมื่ออพยพ
สัญญาณไฟแบบกระพริบหรือเคลื่อนไหว สายรัดข้อมือหรือหมอนที่มีระบบสั่น ใช้กระดาษสีสดแกว่งหรือสะบัดเพื่อแจ้งเตือน อุปกรณ์จับวันต้องเตือนทั้งในรูปแบบของแสงและเสียงสำหรับคนพิการทางประสาทสัมผัส (Sensory Disabilities)	ไฟฉายพร้อมแบตเตอรี่ แบตเตอรี่สำรอง (Power Bank) โทรศัพท์มือถือถี้อ แบตเตอรี่สำหรับอุปกรณ์สื่อสารอื่น ๆ เช่น เครื่องช่วยฟัง กระดาษ ปากกา เพื่อสื่อสารกับผู้อื่น นกหวีด

2.2 แนวทางการอพยพนักเรียนที่พิการทางการมองเห็น

นักเรียนตาบอดจำเป็นต้องได้รับการฝึกความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม (Orientation and Mobility : O&M) ในอาคารเรียน หอพัก ทางออกปกติ ทางออกฉุกเฉิน เพื่อให้นักเรียนสามารถอธิบายจุดที่ตนเองอยู่ มีความคุ้นเคยกับเส้นทางอพยพและจุดรวมพล

ในการอพยพนักเรียนตาบอด ควรจัดระบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Buddy System) และผู้นำทางจะต้องรู้วิธีการพาคนตาบอดอพยพด้วยการให้คนตาบอดจับข้อศอกและเดินนำ และบอกข้อมูลที่จำเป็นขณะเดินไปสู่ที่ปลอดภัย เช่น เลี้ยวซ้าย เลี้ยวขวา ขึ้นบันได ทางแคบ เป็นต้น หากมีนักเรียนตาบอดหลายคนให้ใช้คำพูดหรือสัญญาณเสียงนำทาง อาจจะให้นักเรียนตาบอดเดินเรียงกันโดยจับไหล่คนข้างหน้า หรือในการอพยพลงบันได ให้นักเรียนตาบอดเดินเรียงตามกันลงมาโดยมือข้างหนึ่งเกาะราวบันไดไว้ เป็นต้น สำหรับนักเรียนที่มีสายตาเลือนรางให้ทำแถบสีเหลืองขนาดกว้างระหว่างบันไดแต่ละขั้น หรือตรงกรอบประตูเพื่อให้นักเรียนสายตาเลือนรางสังเกตเห็นได้ง่าย

อุปกรณ์เตือนภัย/สัญญาณเตือนภัย	อุปกรณ์ที่ต้องนำติดตัวเมื่ออพยพ
จัดทำคู่มือการเตือนภัยและอพยพเป็นอักษรเบรลล์ จัดทำคู่มือการเตือนภัยและอพยพเป็นสื่อเสียงแบบ DAISY โปรแกรม/แอปพลิเคชัน (Application) สำหรับคนตาบอดที่มีสมาร์ตโฟน	ไม้เท้าขาวชนิดพับได้ ถุงมือชนิดหนาเพื่อป้องกันอาการบาดเจ็บจากการใช้มือคลำ นกหวีด โทรศัพท์และแบตเตอรี่สำรอง (Power Bank)

2.3 แนวทางการอพยพนักเรียนที่พิการทางการเคลื่อนไหว

สถานศึกษาที่มีนักเรียนหรือบุคลากรที่มีข้อจำกัดทางการเคลื่อนไหวใช้วีลแชร์จะต้องมีการปรับสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาตามหลักของการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design) และมีการอบรมเจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้องในการเคลื่อนย้ายคนพิการให้เช่นวีลแชร์ทั้งในเส้นทางปกติและการขึ้นลงอาคาร การอุ้มหรือยกนักเรียนออกจากวีลแชร์ หากมีนักเรียนที่ใช้วีลแชร์ไฟฟ้าจะต้องเตรียมวีลแชร์น้ำหนักเบาและเหมาะแก่การเคลื่อนย้ายไว้ให้นักเรียน และเส้นทางอพยพต้องไม่มีสิ่งกีดขวาง และกว้างพอสำหรับความกว้างของวีลแชร์ คือ อย่างน้อย 90 เซนติเมตร

อุปกรณ์เตือนภัย/สัญญาณเตือนภัย	อุปกรณ์ที่ต้องนำติดตัวเมื่ออพยพ
หากนักเรียนพิการทางกายไม่มีความพิการทางหู ตา หรือพิการอื่นร่วมด้วย สามารถใช้สัญญาณเสียงในการเตือนภัยได้	วีลแชร์น้ำหนักเบาป้ลมยางสำหรับวีลแชร์อุปกรณ์ปะยางวีลแชร์แบตเตอรี่สำรองสำหรับวีลแชร์ไฟฟ้าไฟฉาย นกหวีดถุงและสายปัสสาวะสำรองผ้าอ้อมสำหรับรองรับปัสสาวะแผ่นรองซับ

2.4 แนวทางการอพยพนักเรียนที่พิการทางสติปัญญา

สำหรับนักเรียนที่มีความพิการทางสติปัญญา มักพบปัญหาอุปสรรค คือ นักเรียนอาจไม่ตระหนักถึงอันตราย และอาจไม่เข้าใจคำพูด เครื่องหมาย สัญลักษณ์ต่าง ๆ หรือจำเครื่องหมายเหล่านั้นไม่ได้ จึงจำเป็นต้องมีการเตรียมการล่วงหน้าด้วยการหาทางสื่อสารกับนักเรียนให้เข้าใจ เช่น ใช้ประโยคสั้น ๆ ง่าย ๆ เวลาพูดกับนักเรียน จัดทำแผนภาพหรือรูปภาพแสดงเส้นทางอพยพอย่างง่าย ๆ ให้เข้าใจ และจัดทำสัญลักษณ์บอกทิศทางอพยพเป็นสัญลักษณ์ที่นักเรียนรับรู้และเข้าใจเหมือนรูปภาพ และฝึกซ้อมอพยพอย่างสม่ำเสมอ ครูควรนำสิ่งที่เด็กชอบไปด้วยเพื่อดึงความสนใจของเด็กให้อยู่กับสิ่งนั้น และจัดพื้นที่ปลอดภัยให้เด็กรู้สึกผ่อนคลายให้ได้มากที่สุด และให้เขียนชื่อ ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ของผู้ปกครองและครูใส่ซองพลาสติกติดตัวนักเรียนไว้

2.5 แนวทางการอพยพนักเรียนนอกทิสติก

สำหรับนักเรียนกลุ่มนี้ ปัญหาอุปสรรคมักอยู่ที่ข้อจำกัดด้านการสื่อสาร การรับรู้ มีความอ่อนไหวต่อเสียง และมักไม่สามารถอดทนต่อการเปลี่ยนแปลงหรือสภาพแวดล้อมใหม่ รวมทั้งไม่ยอมรับคนแปลกหน้า จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมล่วงหน้าและฝึกให้เด็กคุ้นชินกับการอพยพไปที่ปลอดภัยไม่ควรรอจนเกิดเหตุฉุกเฉินแล้วหวังว่าเด็กจะสามารถทำตามคำสั่งได้

อุปกรณ์เตือนภัย/สัญญาณเตือนภัย	อุปกรณ์ที่ต้องนำติดตัวเมื่ออพยพ
• ผู้ให้ความช่วยเหลือควรเป็นคนที่นักเรียนมีความคุ้นเคย มีความเข้าใจวิธีการสื่อสารที่เหมาะสมและนุ่มนวลกับนักเรียนออทิสติกคนนั้น ๆ ซึ่งจะช่วยให้เด็กนักเรียนไม่ตื่นตระหนก • ใช้การสื่อสารทางเลือก เช่น สมุด ปากกา แท็บเล็ตสำหรับเขียนสื่อสาร ไวท์บอร์ด แผ่นป้ายสื่อสาร และสื่อสารด้วยถ้อยคำง่ายๆ เช่น “เข้าแถว” “ไปสนาม” “ตามมา” • สำหรับนักเรียนที่ไม่สามารถจำหมายเลขโทรศัพท์หรือบ้านของตนเอง เขียนชื่อนักเรียน ชื่อผู้ปกครองและหมายเลขโทรศัพท์ใส่ไว้ที่กระเป๋าเสื้อกางเกงหรือที่ที่นักเรียนสามารถเห็นได้	• กระดาษ ปากกา สำหรับนักเรียนที่ไม่สื่อสารด้วยคำพูด แต่มีความสามารถในการอ่าน - เขียน • เตรียมกระเป๋าหรือถุงใส่อุปกรณ์ที่ช่วยให้นักเรียนสงบเมื่อต้องอพยพไปอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ ในจุดอพยพ เช่น สมุดวาดภาพ ดินสอสี ของเล่น • สำหรับนักเรียนที่มีความไวต่อเสียง อาจให้ใส่หูฟังแล้วเปิดเพลงที่นักเรียนคุ้นเคย

อนึ่ง เด็กพิการออทิสติกจะมีความกังวล สับสน และหงุดหงิด เมื่อเปลี่ยนสภาพแวดล้อมหรือพบว่ากิจวัตรประจำวันต้องเปลี่ยนแปลงไปอันเนื่องมาจากการฝึกซ้อมอพยพก็ได้ ดังนั้น ครูควรสอนให้นักเรียนออทิสติกได้สื่อสารถึงความวิตกกังวลของตนเองด้วยการใช้มาตรวัดอารมณ์ 5 ระดับ (5 point scale)⁷

can't take it anymore 5	5 – อดทนต่อไปไม่ไหวแล้ว
stressed out 4	4 – อดรู้สึกเครียดมาก
worried 3	3 – อดรู้สึกกังวลใจ
calm 2	2 – อดรู้สึกสงบ สบายดี
happy 1	1 – อดมีความสุข

2.6 แนวทางการอพยพนักเรียนที่มีปัญหาด้านระบบหายใจ

- บุคลากรในสถานศึกษาควรทำความเข้าใจและฝึกซ้อมวิธีการอพยพและเคลื่อนย้ายนักเรียนหรือบุคลากรที่มีปัญหาด้านระบบหายใจ
- เตรียมออกซิเจน และเครื่องช่วยหายใจ (ถ้ามี) ให้พร้อมสำหรับการใช้งาน
- ฝึกใส่หน้ากากกันควัน อุปกรณ์ให้ออกซิเจน และเครื่องช่วยหายใจ
- เตรียมยาและอุปกรณ์ทางการแพทย์อื่น ๆ เช่น หน้ากากอนามัยให้เพียงพอสำหรับ 72 ชั่วโมง
- ให้ผู้ปกครองจัดหาหรือเครื่องเวชภัณฑ์ที่นักเรียนต้องใช้ให้ไว้กับทางสถานศึกษา

⁷The Incredible 5 - Point Scale: Assisting Students with Autism Spectrum Disorders in Understanding Social Interactions and Controlling Their Emotional โดย Kari Dunn Buron, 2014

ส่วนที่ 3

กระบวนการจัดการฝึกซ้อมอพยพ
หนีภัยสึนามิ 1 วัน

ส่วนที่ 3

กระบวนการจัดการฝึกซ้อมอพยพ หนีภัยสึนามิ 1 วัน

ในการจัดฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามินี้ สถานศึกษาจะต้องจัดทำหรือทบทวนแผนเตือนภัยและอพยพไว้ล่วงหน้า และมีการเตรียมความพร้อมให้กับครู นักเรียนและบุคลากรไว้ในระดับหนึ่งแล้ว การจัดการกิจกรรมที่กล่าวถึงในส่วนนี้ เป็นตัวอย่างของกระบวนการในวันที่จัดการฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิ ใช้เวลา 1 วันโดยแบ่งเนื้อหาและกระบวนการเป็น 2 ส่วน คือ

- (1) ภาคเช้า - กิจกรรมฐานความรู้และสร้างความตระหนักเรื่องภัยสึนามิและวิธีการอพยพสำหรับนักเรียน และการฝึกซ้อมแผนบนโต๊ะ (Table Top Exercise) ของคณะกรรมการฝึกซ้อมของสถานศึกษา
- (2) ภาคบ่าย - การฝึกภาคปฏิบัติ การอพยพหนีภัยสึนามิตามแผนของสถานศึกษา

ตัวอย่างกำหนดการจัดการจัดการฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิ

เวลา	กิจกรรม
08.00 - 08.30 น.	พิธีเปิดการฝึกซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิ ชี้แจงวัตถุประสงค์ของกิจกรรม และกำหนดการจัดการจัดกิจกรรมจัดเตรียมแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมสถานีการเรียนรู้^๘
08.30 - 11.00 น.	กิจกรรมสถานีการเรียนรู้ (สถานีละ 45 นาที) สถานีที่ 1 หัวข้อ “ความรู้เกี่ยวกับสึนามิ สาเหตุและผลกระทบ แนวทางการป้องกันตัวและการเอาตัวรอดจากภัยสึนามิ” เนื้อหาประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับสึนามิและวิธีการเอาตัวรอดจากภัยสึนามิสถานีที่ 2 หัวข้อ “การปฐมพยาบาลเบื้องต้น” เนื้อหาประกอบด้วย การห้ามเลือด การทำแผลเบื้องต้น และการปั๊มหัวใจ

^๘ ควรแบ่งกลุ่มตามห้องเรียน หรือไม่เกิน 30 คนต่อสถานีการเรียนรู้ เพื่อการเรียนรู้ที่ทั่วถึง

เวลา	กิจกรรม
	• <u>สถานีที่ 3</u> หัวข้อ “การเตรียมพร้อมเพื่อฝึกซ้อมแผนอพยพหนีภัยสึนามิในสถานศึกษา” เนื้อหาประกอบด้วย การศึกษาแผนอพยพหนีภัยสึนามิ ชักซ้อมเส้นทางการอพยพเมื่อเกิดสึนามิ ความเข้าใจในสัญลักษณ์ต่าง ๆ
11.00 - 12.00 น.	การฝึกซ้อมแผนอพยพหนีภัยสึนามิด้วยการอภิปราย (การฝึกซ้อมแผนบนโต๊ะ)
12.00 - 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 - 14.00 น.	การฝึกซ้อมแผนอพยพหนีภัยสึนามิในสถานศึกษา
14.00 - 14.30 น.	การประเมินการฝึกซ้อมแผนอพยพหนีภัยสึนามิในสถานศึกษา
14.30 - 15.00 น.	พิธีปิด

หมายเหตุ การนำไปใช้อาจปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมโดยคำนึงถึงจำนวนนักเรียน จำนวนสถานีที่จัดและจำนวนบุคลากรที่ดูแลการเรียนรู้ของนักเรียน

กิจกรรมสถานีความรู้และสร้างความตระหนักเรื่องภัยสึนามิ

กิจกรรมสถานีการเรียนรู้สำหรับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละ ไม่เกิน 30 คน โดยเข้ารับความรู้ในสถานีประมาณ 45 นาที เนื้อหาของแต่ละสถานีมีหัวข้อ ดังต่อไปนี้

สถานีที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับสึนามิ สาเหตุและผลกระทบ

แนวทางการป้องกันตัวและการเอาตัวรอดจากภัยสึนามิ

แนวทางการจัดกิจกรรม

ครูหรือวิทยากรจัดกิจกรรมในห้องเรียนเพื่อให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคลื่นยักษ์สึนามิ ด้วยการฉายคลิปวิดีโอเกี่ยวกับการเกิดสึนามิ เรื่องเล่าเกี่ยวกับสึนามิที่เกิดขึ้นในจังหวัดของนักเรียน และชวนให้นักเรียนพูดคุยเกี่ยวกับสิ่งที่ควรและไม่ควรทำ โดยเน้นความเชื่อมโยงระหว่างลักษณะของคลื่นที่ซัดเข้าสู่ฝั่ง สัญญาณเตือนภัย ผลกระทบและความเสียหายที่เกิดจากคลื่นสึนามิซัดเข้าสู่ฝั่ง และวิธีการปฏิบัติตัวในแต่ละสถานการณ์

เนื้อหาประกอบด้วย

1. สิ่งบอกเหตุก่อนเกิดคลื่นยักษ์ “สึนามิ”

- แผ่นดินไหวที่รู้สึกถึงแรงสั่นสะเทือนของแผ่นดินหรือสิ่งรอบตัว
- ระดับน้ำทะเลลดลง (ในบางกรณี ระดับน้ำทะเลอาจจะไม่ลดลงก็ได้) หรือเพิ่มขึ้นผิดปกติ มีสัตว์น้ำชุมผิดปกติ
- พายุที่พัดปกติของสัตว์ เช่น นก ปลา สัตว์บก ตัวอย่าง กรณีแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ขนาด 9.3 ริกเตอร์ เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 มีสัตว์หลายชนิดทั้งที่อาศัยอยู่บนบกและในน้ำ มีพฤติกรรมและการเคลื่อนไหวผิดธรรมชาติ เช่น ผีเสื้อขนาดใหญ่ที่บินหนีทั่วห้องฟ้า หรือ ผีเสื้อป่าที่เคลื่อนขบวนขึ้นสู่ภูเขาสูง นักวิจัยพฤติกรรมสัตว์อธิบายว่า สัตว์ที่เลี้ยงลูกด้วยนม จะมีความสามารถในการรับรู้ถึงแรงสั่นสะเทือน หรือคลื่นเสียงที่มีความถี่ต่ำจากระยะไกล ทำให้สัตว์พวกนี้หนีเอาตัวรอดได้ในเวลาที่เกิดแผ่นดินไหวหรือสึนามิ⁹
- มองเห็นคลื่นเป็นกำแพงขนาดใหญ่ในทะเล

มารู้จัก...คลื่นสึนามิ (Tsunami)

คลื่นสึนามิ คืออะไร?

ระลอกคลื่นในมหาสมุทรที่เกิดจากแผ่นดินไหวใต้มหาสมุทร แผ่นดินใต้น้ำถล่มภูเขาไฟระเบิด ระดับคลื่นสึนามิอาจมีความสูง 10 เมตร หรือสูงกว่านั้น

คลื่นสึนามิ เกิดขึ้นเมื่อไหร่?

เกิดขึ้นได้ทุกที่และทุกเวลา และถ้าเกิดขึ้นในพื้นที่ที่คนอยู่อาศัย ก็สามารถสร้างความเสียหายได้ภายในเวลาเพียงไม่กี่นาทีและไม่สามารถหนีได้ทัน

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากคลื่นสึนามิคืออะไร?

ทำให้เกิดน้ำท่วมบริเวณชายฝั่ง ทำลายแหล่งที่อยู่อาศัย ดันเปื้อน ปะการังถูกทำลาย และทำให้ภูมิทัศน์บริเวณเกิดความเสียหายจนเป็นที่ราบ

สัญญาณการเกิดสึนามิ

รู้สึก	มองเห็น	ได้ยิน	หนี
รู้สึกถึงแรงสั่นสะเทือนของแผ่นดินไหวที่รุนแรงและระยะเวลายาวนาน	น้ำทะเลลดลงอย่างรวดเร็ว ผิดปกติ หรือมีมวลคลื่นเป็นกำแพงขนาดใหญ่ในทะเล	มีเสียงดังผิดปกติคล้ายกับเสียงรถไฟ หรือเครื่องบิน	รับหนีออกจากทางชายฝั่งให้ไกลที่สุด ไปยังพื้นที่สูงที่คาดว่าปลอดภัยและไกลจากทะเล

⁹ สัณฐานวิทยาสัตว์... การเตือนภัยแผ่นดินไหว และ สึนามิ (ออนไลน์) สืบค้นจาก: <http://dpm.nida.ac.th/main/index.php/articles/tsunami-andearthquake/item/125-สัณฐานวิทยาสัตว์การเตือนภัยแผ่นดินไหว-และ-สึนามิ>

ประเด็นสำคัญต้องสื่อสารกับนักเรียน

- สังเกตความผิดปกติของน้ำทะเล เมื่อน้ำทะเลลดลงหรือเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วผิดปกติ ให้คาดว่าอาจเกิดสึนามิ
- เมื่อคาดว่าจะเกิดสึนามิ หรือได้รับสัญญาณเตือนภัยสึนามิ ให้รีบออกห่างฝั่งและไปยังพื้นที่สูงที่คาดว่าจะปลอดภัย
- คลื่นสึนามิจะไม่เกิดเพียงระลอกเดียว จะเกิดขึ้นได้หลายระลอก และคลื่นลูกหลังอาจใหญ่กว่าคลื่นลูกแรก ไม่ควรกลับไปในที่เสี่ยงจนกว่าจะมีการยกเลิกการเตือนภัยอย่างเป็นทางการ
- ภัยอันตรายและผลกระทบโดยตรงที่เกิดจากคลื่นสึนามิ โดยอาจจะศึกษาจากความเสียหายในอดีต
- ควรหนีภัยด้วยการเดินเท้า เพื่อหลีกเลี่ยงการจราจรติดขัด และจะกลับสู่ที่พักอาศัยก็ต่อเมื่อมีประกาศจากทางราชการเท่านั้นว่าปลอดภัย
- นักเรียนต้องรู้จักพื้นที่เสี่ยงภัยสึนามิ บ้ายบอกเส้นทางอพยพ เส้นทางอพยพ และจุดปลอดภัยหรือจุดอพยพในชุมชนที่อยู่อาศัย และจุดอพยพใกล้สถานศึกษา

2. ระบบเตือนภัยสึนามิในจังหวัดและท้องถิ่น

- วิทยากรใช้รูปแบบหุ่นเตือนภัยสึนามิในทะเลลึกและอธิบายการทำงานของระบบอย่างง่าย ๆ
- วิทยากรอธิบายรูปหอเตือนภัยสึนามิและเปิดเสียงสัญญาณเตือนภัยสึนามิให้ฟัง
- สัญญาณเตือนภัย หอเตือนภัย และหอกระจายข่าว
- ใช้แผนที่อธิบายระยะเวลาที่คลื่นจะถึงฝั่งเพื่อให้ตระหนักว่ามีเวลาในการอพยพกี่นาที

3. ชนิดของป้ายสัญญาณอพยพคลื่นสึนามิ

- ป้ายเตือนเข้าเขตพื้นที่เสี่ยงภัย
- เสาลักษณ์แสดงความสูงคลื่นสึนามิ
- ป้ายแสดงเส้นทางอพยพ
- ป้ายพื้นที่ปลอดภัยรอการอพยพ
- แผนที่แสดงเส้นทางหนีภัยคลื่นยักษ์สึนามิ
- รูปแบบอาคารหลบภัยสึนามิ

ผลกระทบของคลื่นสึนามิ

- แสดงภาพความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นกับอาคารบ้านเรือนและพุดคุยถึงสิ่งที่ควรทำ เช่น ไม่เข้าไปในอาคารที่เสียหาย

จากนั้นวิทยากรอธิบายถึงผลกระทบของสาธารณูปโภค เช่น น้ำปนเปื้อน ไฟฟ้าไม่มีใช้ ขยะพิษ อันตรายจากสภาพแวดล้อมต่าง ๆ และวิธีการปฏิบัติตัวในสถานการณ์นั้น ๆ และสรุปปิดท้ายสถานีด้วยกิจกรรมทบทวนให้ความรู้กับนักเรียน โดยการตอบคำถามว่าสิ่งใดควรทำหรือไม่ควรทำก่อน ระหว่าง และหลังเกิดสึนามิ (Do & Don't)

เหตุการณ์	สิ่งที่ควรทำ	สิ่งที่ไม่ควรทำ
ก่อนเกิดสึนามิ		
ขณะเกิดสึนามิ		
หลังเกิดสึนามิ		

ความรู้เรื่องสึนามิ (Tsunami)

ลักษณะภัย ระลอกคลื่นขนาดใหญ่ที่สร้างความเสียหายรุนแรงต่อพื้นที่บริเวณชายฝั่ง และอาจเกิดขึ้นได้โดยไม่มีสิ่งบอกเหตุล่วงหน้า

ข้อควรจำ

1. คลื่นสึนามิเกิดขึ้นได้หลายระลอกและคลื่นลูกหลังอาจใหญ่กว่าคลื่นลูกแรก
2. เมื่อน้ำทะเลลดลงหรือเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วผิดปกติให้คาดว่าอาจเกิดสึนามิ
3. สึนามิมักเกิดหลังแผ่นดินไหวขนาดใหญ่ในทะเล การอยู่บริเวณชายฝั่งเมื่อเกิดสึนามิอาจจะเป็นอันตรายถึงชีวิตได้

สิ่งที่ควรทำ

ก่อนเกิดสึนามิ	ขณะเกิดสึนามิ	หลังเกิดสึนามิ
ตรวจสอบดูว่าที่พักอาศัยของตนอยู่ในเขตพื้นที่เสี่ยงภัยสึนามิหรือไม่	เมื่อมีประกาศเตือนภัยสึนามิ ห้ามลงทะเลหรือลงไปอยู่ในบริเวณชายหาด	กลับสู่ที่พักอาศัยก็ต่อเมื่อมีประกาศจากทางราชการว่าปลอดภัยเท่านั้น
จัดทำแผนอพยพหนีภัย	ติดตามข้อมูลทางวิทยุ โทรทัศน์ ถ้าเกิดสึนามิ ให้อพยพทันที	ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยการปฐมพยาบาลก่อนนำส่งโรงพยาบาล

ก่อนเกิดสึนามิ	ขณะเกิดสึนามิ	หลังเกิดสึนามิ
มองหาพื้นที่ที่เป็นที่สูงเอาไว้	ไปยังพื้นที่สูงที่คาดว่าจะปลอดภัย	
เตรียมอุปกรณ์ชุดยังชีพเพื่อพร้อมอพยพหนีภัย	ให้หนีออกจากบริเวณชายฝั่งโดยทันทีไปให้ไกลที่สุด	
ควรรู้ระดับความสูงของถนนเมื่อเทียบกับระดับน้ำทะเลและระยะห่างของถนนจากชายฝั่ง	ช่วยเหลือเด็ก คนชรา คนพิการ ผู้ที่อ่อนแอกว่า พาหนีภัยด้วย	
สร้างความคุ้นเคยกับเส้นทางอพยพ และป้ายสัญญาณเตือนภัยสึนามิ	หนีภัยด้วยการเดินเท้าเพื่อหลีกเลี่ยงจราจรติดขัด	
ควรมีวิชยแบบใช้แบตเตอรี่เพื่อฟังข่าว	หากอยู่บนเรือให้ออกจากฝั่งสู่ทะเลลึก	

สถานีที่ 2 การปฐมพยาบาลเบื้องต้น¹⁰

แนวทางการจัดกิจกรรม

ทีมวิทยากรจัดกิจกรรมในพื้นที่โปร่งแต่มีหลังคา เช่น โรงยิม โรงอาหาร จัดพื้นที่เป็นฐานเพื่อสาธิตและให้นักเรียนได้มีโอกาสทดลองฝึกปฏิบัติเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกซ้อมอพยพ

เมื่อเข้าสถานีปฐมพยาบาลเบื้องต้น วิทยากรควรสื่อสารกับนักเรียน ดังนี้

- ประโยชน์ของการเรียนรู้วิธีปฐมพยาบาล เพราะนักเรียนอาจจะใช้ทักษะที่ฝึกฝนเพื่อช่วยเหลือเพื่อนที่บาดเจ็บหรือเจ็บป่วยได้
- ในสถานการณ์ภัยพิบัติ อาจจะไม่มีการบริการทางสาธารณสุขเพียงพอและรวดเร็ว การปฐมพยาบาลจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยพยุงอาการผู้บาดเจ็บไว้ได้ก่อนถึงมือแพทย์

¹⁰หนังสือ “การปฐมพยาบาลที่ควรรู้สำหรับเด็ก” ศูนย์ฝึกอบรมปฐมพยาบาลและสุขภาพอนามัยสภาวิชาชีพครู

- เมื่อพบผู้บาดเจ็บในการอพยพหนีภัยสึนามิ จะต้องจดชื่อและอาการ และรับนำข้อมูลแจ้งผู้ประสานงานของชั้นเรียน ครู หัวหน้าห้อง หรือฝ่ายปฐมพยาบาลเพื่อการดูแลช่วยเหลือต่อไป
- หากเป็นอาการบาดเจ็บเล็กน้อยที่สามารถปฐมพยาบาลเองได้ ให้ดำเนินการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ
- หากเป็นอาการบาดเจ็บขั้นรุนแรงหรือเจ็บป่วยเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ ต้องรีบเรียกให้ฝ่ายปฐมพยาบาลเข้ามาช่วยเหลือทันที หากไม่แน่ใจอย่าดำเนินการใด ๆ เพราะอาจจะทำให้บาดเจ็บหรือเจ็บป่วยรุนแรงมากขึ้น
- ในการปฐมพยาบาลผู้อื่น นักเรียนจะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของตัวเอง โดยเฉพาะโรคติดต่อทางเดินหายใจ เช่น โควิด - 19 (COVID - 19)
- สำหรับเนื้อหาหลักเรื่องการปฐมพยาบาลเบื้องต้น จะเน้นอาการบาดเจ็บที่อาจจะเกิดจากการอพยพเคลื่อนย้าย เช่น การหกล้ม ถลอก บาดแผลเปิด หรืออาการหมดสติ

วัตถุประสงค์ของการปฐมพยาบาล (Objective of First Aid)

เพื่อช่วยชีวิตผู้บาดเจ็บ บรรเทาความเจ็บปวด และป้องกันอาการบาดเจ็บไม่ให้รุนแรง และส่งผู้บาดเจ็บสู่แพทย์ให้ได้เร็วที่สุด

ขั้นตอนการปฐมพยาบาล ประกอบด้วย การประเมินสถานการณ์ การประเมินผู้บาดเจ็บ การขอความช่วยเหลือ แล้วจึงให้การปฐมพยาบาล

1. การประเมินสถานการณ์ก่อนให้ความช่วยเหลือ (Scene Safety)

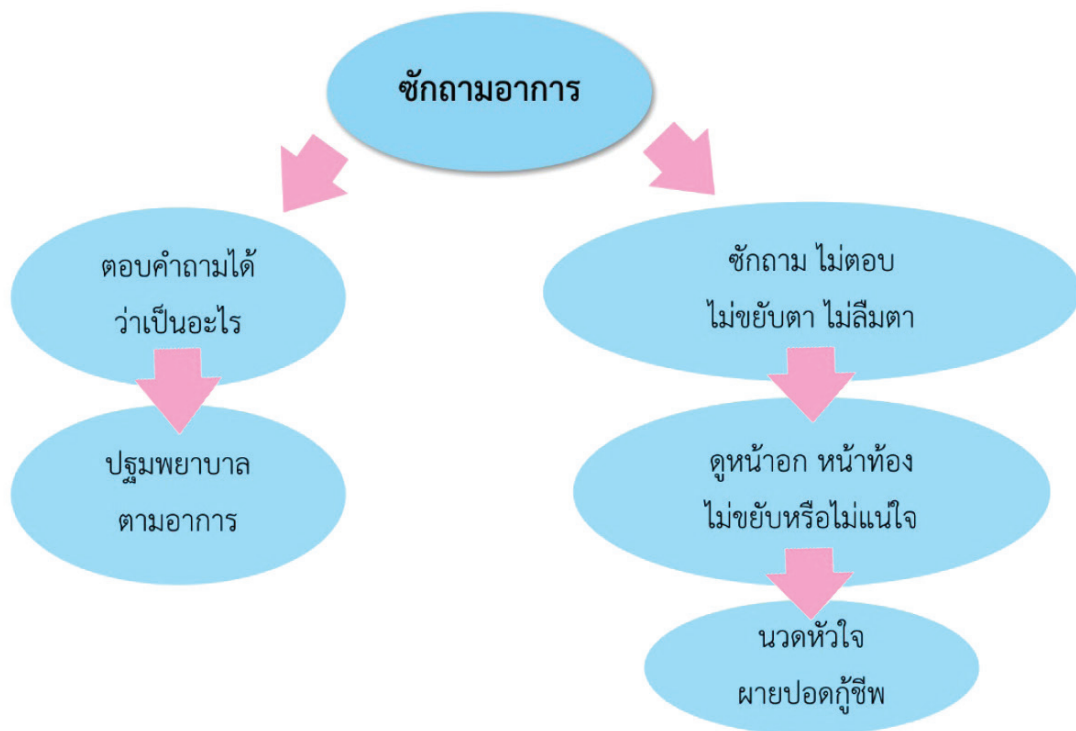
ผู้ให้การปฐมพยาบาลต้องยึดหลัก “นักปฐมพยาบาลปลอดภัย ผู้บาดเจ็บปลอดภัย และคนรอบข้างปลอดภัย ก่อนเข้าช่วยเหลือ” เช่น หากพบผู้บาดเจ็บมีเลือดออก อย่าสัมผัสเลือดให้สวมถุงมือเพื่อป้องกัน ก่อนทำการปฐมพยาบาล

- หากครูหรือนักเรียนพบเหตุการณ์ที่มีผู้บาดเจ็บ ให้ตั้งสติก่อน
- ประเมินว่าตนเองมีความสามารถในการช่วยเหลืออาการบาดเจ็บหรือไม่

- หากไม่มีทักษะเฉพาะในการช่วยเหลือ ให้ขอความช่วยเหลือจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถ
- สำรวจพื้นที่การให้การปฐมพยาบาลในพื้นที่เกิดเหตุ ให้ประเมินพื้นที่ที่ใช้ในการปฐมพยาบาลว่า ปลอดภัยสำหรับผู้ช่วยเหลือและผู้บาดเจ็บหรือไม่

2. การประเมินผู้บาดเจ็บ (Patient Assessment)

3. การขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานแพทย์ฉุกเฉิน

เมื่อมีผู้บาดเจ็บหรือเจ็บป่วย โทรศัพท์แจ้ง 1669 ในกรณีอพยพหนีภัยสึนามิให้แจ้งครูหรือฝ่ายปฐมพยาบาล

ข้อมูลที่ต้องแจ้ง ได้แก่

- มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น สถานการณ์เป็นอย่างไร
- สถานที่เกิดเหตุ
- จำนวนผู้บาดเจ็บ สภาพอาการผู้บาดเจ็บ
- ชื่อผู้แจ้ง หมายเลขโทรศัพท์ติดต่อกลับ

4. การปฐมพยาบาลขั้นพื้นฐาน

ในสถานี่ที่ 2 นี้ จัดให้นักเรียนฝึกหัดการนวดหัวใจ การปฐมพยาบาลบาดแผล กระจกหัก และเลือดกำเดา ควรมีหุ่นสำหรับการฝึกซ้อมการนวดหัวใจ หากไม่มีควรประยุกต์ใช้หมอนแข็งเพื่อให้นักเรียนหัดกดน้ำหนัก

4.1 การนวดหัวใจผายปอดกู้ชีพ (Cardiopulmonary resuscitation หรือ CPR)

การนวดหัวใจ หรือ CPR เป็นวิธีการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บที่มีอาการไม่รู้สึกรู้ตัว ไม่หายใจ หรือหายใจเฮือก การนวดหัวใจเป็นการกดให้หัวใจสูบฉีดเลือดไปเลี้ยงที่สมองและส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย จนกว่าหัวใจจะกลับมาเต้นเองได้ ดังนั้น จำนวนครั้งในการกดนวดหัวใจคือ 100 - 120 ครั้งต่อนาที ปัจจุบัน American Heart Association แนะนำให้บุคคลทั่วไปที่ประสบเหตุฉุกเฉินและต้องช่วยชีวิตผู้อื่นใช้การนวดหัวใจอย่างเดียว ไม่ต้องเป่าปากร่วมด้วย แต่ในบางกรณี เช่น กรณีจมน้ำ การเป่าปากร่วมกับการนวดหัวใจยังจำเป็น

ขั้นตอนการนวดหัวใจและเป่าปาก (C - A - B)

C = Chest Compression : กดหน้าอก

A = Airway : เปิดทางเดินหายใจ

B = Breathing : เป่าปากช่วยหายใจ

Chest Compression: C
กดหน้าอก

Open Airway: A
เปิดทางเดินหายใจ

Breathing: B
เป่าปากช่วยหายใจ

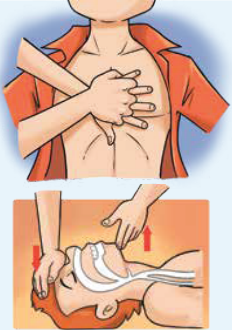

เมื่อพบผู้บาดเจ็บ ไม่รู้สึกรู้ตัว ไม่หายใจ ให้ทำตามขั้นตอน ดังนี้

ตบไหล่ปลุกเรียก หากผู้บาดเจ็บนิ่ง ไม่ลืมตา ไม่พูด ให้ดูที่หน้าอก และหน้าท้อง หากไม่ขยับแสดงว่าไม่หายใจ

ตะโกนขอความช่วยเหลือ หรือให้คนที่อยู่ใกล้ ๆ
ช่วยโทรศัพท์แจ้ง 1669 และขอให้นำเครื่อง AED
มาด้วย

อายุ	กอดหน้าอก	เปิดทางเดินหายใจ	เป่าปากช่วยหายใจ	รูปภาพ
เด็กโต อายุมากกว่า 8 ปี และผู้ใหญ่ (CPR for adults)	30 ครั้ง ที่กึ่งกลางหน้าอก ใช้สันมือทั้งสองข้าง ซ้อนกัน กดลึก 5 - 6 ซม. 100 - 120 ครั้ง/ นาที	ใช้สันมือข้างหนึ่ง กอดหน้าผาก และใช้สองนิ้ว เชยคางยกขึ้น	2 ครั้ง	
เด็กอายุ 1 - 8 ปี (CPR for children)	30 ครั้ง ที่กึ่งกลางหน้าอก กกดด้วยสันมือ 1 หรือ 2 สันมือ กดลึก 5 ซม. 100 - 120 ครั้ง/ นาที	ใช้สันมือข้างหนึ่ง กอดหน้าผาก และใช้สองนิ้ว เชยคางยกขึ้น	2 ครั้ง	

4.2 การปฐมพยาบาลบาดแผล

แผลถลอก เป็นแผลที่มีผิวหนังชั้นนอกหลุดลอกออก มีเลือดออกเล็กน้อย

- ล้างแผลด้วยน้ำสะอาดและสบู่ หรือน้ำเกลือสำหรับล้างแผล จนหมดสิ่งสกปรก
- ใช้ผ้าสะอาดกดที่แผลเพื่อให้เลือดหยุด
- ใส่ยาสำหรับแผลสด เช่น เบตาดีน ปิดแผลด้วยผ้าสะอาดหรือไม่ปิดแผลก็ได้

แผลฉีกขาด เป็นแผลที่มีการเปิดของผิวหนัง มีเลือดออก ซึ่งปริมาณเลือดที่ออกมาหรือขึ้นอยู่กับขนาดและความลึกของบาดแผล เช่น เกิดจากมีดบาด

- หากเป็นแผลฉีกขาดขนาดเล็กเลือดออกไม่มาก ให้ล้างทำความสะอาดด้วยน้ำสะอาดและสบู่ หรือล้างด้วยน้ำเกลือสำหรับล้างแผล ซับให้แห้งด้วยผ้าสะอาด แล้วปิดด้วยผ้าก๊อชหรือพลาสติกปิดแผล
- แผลฉีกขาดขนาดใหญ่ เลือดออกมาก ควรห้ามเลือด โดยใช้ผ้าสะอาดกดบาดแผลไว้ นำส่งโรงพยาบาล

4.3 การปฐมพยาบาลกรณีกระดูกหัก

กระดูกหักเกิดได้ 2 ลักษณะ คือ

- **กระดูกหักแบบปิด** เป็นการหักแบบที่ไม่มีกระดูกแทงทะลุออกมาด้านนอกผิวหนัง ผิวหนังบริเวณนั้นมีการบวม ช้ำ ปวด อวัยวะผิดรูป อาจสั้นหรือยาวกว่าปกติและขยับไม่ได้
- **กระดูกหักแบบเปิดผิวหนัง** เป็นการหักที่มีกระดูกแทงทะลุออกนอกผิวหนัง มีอาการบวม ช้ำ ปวด มีบาดแผลเลือดออก และมีปลายกระดูกโผล่ออกมานอกผิวหนัง

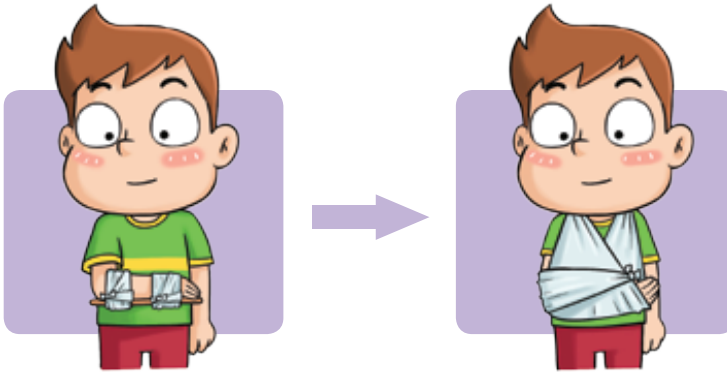

วิธีปฐมพยาบาล

- หยุดการเคลื่อนไหว เพื่อให้อวัยวะส่วนที่บาดเจ็บอยู่นิ่ง
- ถ้ามีบาดแผลเปิด เลือดออก มีปลายกระดูกโผล่ ใช้ผ้าสะอาดปิดและพันผ้าไว้หลวม ๆ
- ประคบด้วยความเย็นบริเวณที่บาดเจ็บ
- ตามเฝือกชั่วคราว โดยพันเหนือและใต้ตำแหน่งที่บาดเจ็บ ไม่ให้แน่นเกินไป

- ยกส่วนที่บาดเจ็บให้สูง
- เรียกรถพยาบาล โทรศัพท์หมายเลข 1669

4.4 การปฐมพยาบาลอาการเลือดกำเดาไหล

เกิดจากหลอดเลือดฝอยบริเวณผนังจมูกแตก ทำให้มีเลือดไหลออกมา สาเหตุอาจเกิดจาก อุบัติเหตุ อากาศแห้ง ความร้อน มีไข้สูง มีการอักเสบในโพรงจมูก หรือมีการแคะแคะในรูจมูก เป็นต้น

- จัดให้ผู้บาดเจ็บอยู่ในสถานที่อากาศเย็น และอากาศถ่ายเท
- นั่งก้มหน้า เอนตัวมาข้างหน้า
- บีบจมูกและหายใจทางปากประมาณ 5 - 10 นาที จนกว่าเลือดจะหยุดไหล
- ประคบบริเวณดั้งจมูก หน้าผกด้วยผ้าเย็นหรือน้ำแข็งเพื่อช่วยให้เลือดหยุดเร็วขึ้น

ข้อควรระวัง ถ้าเลือดกำเดาไม่หยุดไหล ควรรีบนำส่งโรงพยาบาล

หมายเหตุ การจัดการกิจกรรมปฐมพยาบาล สถานศึกษาสามารถเลือกหัวข้อย่อยที่เหมาะสมกับ สถานการณ์มาจัดเป็นสถานีการเรียนรู้ หากมีเวลาไม่เพียงพอในการจัด อาจพิจารณาสอดแทรก การเรียนรู้ในวิชาลูกเสือ เนตรนารี หรือกิจกรรมนอกเวลา

สถานีที่ 3 การเตรียมพร้อมเพื่อฝึกซ้อมแผนอพยพหนีภัยสึนามิ ในสถานศึกษา

กระบวนการจัดกิจกรรม

กิจกรรมในห้องเรียน เป็นการจำลองสถานการณ์อพยพตามแผนและวิธีการที่สถานศึกษา กำหนดไว้ เพื่อให้หน้าทักษะที่ได้จากสถานีนี้ไปใช้ในการฝึกซ้อมอพยพในสถานศึกษา โดยเน้นให้นักเรียนรู้จักสัญญาณเตือนภัย เส้นทางอพยพ วิธีการอพยพหนีภัย และการปฏิบัติตัว ณ จุดปลอดภัย

- ครูอธิบายคร่าว ๆ เกี่ยวกับแผนเตือนภัยอพยพหนีภัยของสถานศึกษา
- อธิบายแผนที่หนีภัยที่ทำเป็นแผนที่เฉพาะจากห้องที่ใช้อบรม อธิบายสัญลักษณ์ที่ใช้ในแผนที่ และเส้นทางอพยพหนีภัยในสถานศึกษา
- อธิบายการปฏิบัติตัวเมื่อต้องอพยพจากห้องเรียนไปยังจุดปลอดภัย
- อธิบายลักษณะของสัญญาณเตือนภัยในสถานศึกษา เพื่อให้นักเรียนรู้ว่าเสียงเตือนภัยแบบใด และคำเตือนภัยเป็นแบบใด

การดำเนินกิจกรรม

ให้ทุกคนนั่งในห้องเรียนเสมือนว่ากำลังมีการเรียนการสอนปกติ

- วิทยากรเปิดสัญญาณเตือนภัยครั้งแรก ครูให้นักเรียนเก็บสิ่งของที่จำเป็นเพื่อเตรียมอพยพ ครูแต่งตั้งนักเรียนให้เป็นผู้ช่วยครู และทำหน้าที่อื่น ๆ เช่น ช่วยเพื่อนที่ไม่สบาย หรือ มีข้อจำกัดในการอพยพ
- เมื่อได้ยินสัญญาณเตือนภัยครั้งที่สอง ให้นักเรียนออกจากห้องเรียนอย่างมีระเบียบไปยังจุดปลอดภัย โดยเดินตามแผนที่อพยพ
- เมื่อถึงจุดปลอดภัยให้นักเรียนที่เป็นผู้ช่วยครูตรวจรายชื่อ ตรวจสอบความปลอดภัย การบาดเจ็บและรายงานข้อมูลกับครู
- จับเวลาที่ใช้ในการฝึกซ้อมอพยพหนีภัยทั้งหมดตั้งแต่ขั้นแรกจนขั้นสุดท้าย เพื่อนำไปประเมินเปรียบเทียบกับเวลาในการอพยพของสถานศึกษา
- ปิดสถานีด้วยการทบทวนการอพยพ และเปิดโอกาสให้นักเรียนสอบถามปัญหา หรือ สะท้อนวิธีการที่ใช้ในการอพยพ

เอกสารอ้างอิง

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2559). คู่มือการจัดการภัยพิบัติสำหรับประชาชน.

_____. (2551). คู่มือประชาชนในการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ โดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน. จาก https://www.donyang.go.th/news/doc_download/a_051112_115347.pdf. (10 มีนาคม 2563).

กระทรวงศึกษาธิการ (2549). สีนามิ:ประสบการณ์เด็กไทย.

กระทรวงศึกษาธิการและองค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย (2548). การบริหารจัดการภัยพิบัติ: คู่มือครู. ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา (2545). การดูแลสุขภาพจิตเด็ก ผู้ประสบภัยสีนามิ ประเทศไทย. จาก <https://www.happyhomeclinic.com/yi-tsunami.htm>. (10 มีนาคม 2563)

รายงานความเสียหายที่เกิดจากเหตุธรณีพิบัติภัย “สีนามิ”. มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 25 มกราคม 2548. จาก <https://www.ryt9.com/s/cabt/25675>. (10 มีนาคม 2563).

สรุปการฝึกซ้อมแผนเตรียมความพร้อมและฝึกซ้อมแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จากอัคคีภัยในโรงเรียน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประจำปีงบประมาณ 2554 เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2554 ณ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 21. จาก <http://board.maehongson.go.th/download/file.php?id=1735&sid=d2b85502a29b6ff5d6c4545e657cf8d7>.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). คู่มือ “แนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2556. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

องค์การช่วยเหลือเด็ก (Save the Children) แห่งประเทศสวีเดนและอังกฤษ (2008). คู่มือสำหรับแกนนำในการจัดกิจกรรมในโครงการ “พลังเด็กและเยาวชนลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติในโรงเรียนและชุมชน” จาก http://resourcecentre.savethechildren.se/sites/default/files/documents/training_manual_no_index_re_0.pdf. (10 มีนาคม 2563).

Ardito M Kodijat (Head of Indian Ocean Tsunami Information Centre – UNESCO/IOC, Disaster Risk Reduction and Tsunami Information Unit, UNESCO Jakarta Office). **School Based Disaster Preparedness at Regional Inception**. Presentation at Workshop Reducing the Loss of Lives of Schoolchildren from Tsunamis in Asia-Pacific through Better Awareness and Preparedness: Bangkok.

Dr. Laura Kong, UNESCO IOC / NOAA Partnership and Ardito Kodijat, IOTIC, UNESCO IOC. **School Drills**. Presentation at UNDP Regional Inception Workshop Reducing the Loss of Lives of Schoolchildren from Tsunamis in Asia-Pacific through Better Awareness and Preparedness, 17-19 May 2017, Bangkok, Thailand.

Hawai'i Tsunami Education Curriculum Program. Pacific Tsunami Museum (August 2012). **Tsunami Evacuation Guidelines for Schools in Hawai'i**. Online at: http://www.discovertsunamis.org/pdf/School_Guidelines_for_Tsunami_Conference_Final.pdf (Retrieved October 15, 2017).

Tony Elliott; Laura Kong (International Tsunami Information Center); and Ardito M. Kodijat (Jakarta Tsunami Information Centre). **The Role of Exercises and Drills in Tsunami Education, Awareness and Preparedness**. Presentation at UNESCO IOC Regional Training Workshop on Strengthening Tsunami Warning and Emergency Response Standard Operating Procedures and the Development of the ICG/CARIBE-EWS PTWC New Enhanced Products 18 – 22 November 2013, Bridgetown, Barbados.

คณะผู้จัดทำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

นายอัมพร พินะสา	เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
นายสนิท แย้มเกษร	รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
นายธีร์ ภวังคนันท์	ที่ปรึกษาด้านพัฒนาระบบเครือข่ายและการมีส่วนร่วม
นางสายพันธุ์ ศรีพงษ์พันธุ์กุล	รองผู้อำนวยการศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน
นายสามารถ รัตนสาคร	นักวิชาการศึกษาคำนาฏการพิเศษ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
นายอดิศักดิ์ คงทัต	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสำโรง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2
นายประภาส กรุดพันธ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวัดใหม่สมุทรกิจวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6
นางบุพผา มณีจันทร์	ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2
นางวิไลวรรณ ตรีชื่น	ข้าราชการบำนาญ
นางสาวศุภรา ตีหะสิงห์	ครู โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9
นางนันทกาญจน์ รัตนวิจิตร	ครู โรงเรียนเพ็ชรประชาวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18
นางสาวชุลีกร โชติดี	นักวิชาการศึกษาคำนาฏการ ศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน
นางสาวจันทร์สุดา แซ่ลี้	เจ้าหน้าที่ศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน

มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย

นายธีรารัฐ วรรณัตร์

ผู้ประสานงานระดับชาติ ด้านการบรรเทาทุกข์ฉุกเฉิน

นายสัมพันธ์ กรอบกระจก

ผู้เชี่ยวชาญด้านการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย

นายชยพล ธิติศักดิ์

อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

พลเรือตรี ถาวร เจริญดี

ผู้เชี่ยวชาญ ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ

นายมาหะมะพีסקรี วาแม

ผู้อำนวยการศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 18
ภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

นายสุรียา ทองรักษ์

วิศวกรโยธาชำนาญการศูนย์ป้องกันและบรรเทา
สาธารณภัยเขต 18 ภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

นายอมรเทพ ปรีคำ

หัวหน้าฝ่ายป้องกันและปฏิบัติการ สำนักงานป้องกันและ
บรรเทาสาธารณภัย จังหวัดพังงา

นางอมรทิพย์ ภาคสุชน

นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการพิเศษ กองส่งเสริม
การป้องกันสาธารณภัย

นางสาวดวงนภา อุตตมางคพงศ์

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
สำนักวิจัยและความร่วมมือระหว่างประเทศ

นายโฆษิต ศรีภักษณรัตน์

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
สำนักวิจัยและความร่วมมือระหว่างประเทศ

นายดรัณภพ ดีอุดมวงศา

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
กองส่งเสริมการป้องกันสาธารณภัย

นางสาวจินัญญา คำนนท์

นักวิทยาศาสตร์ปฏิบัติการ
กองส่งเสริมการป้องกันสาธารณภัย

นายชลธิศ พลสุจริต

พนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
กองส่งเสริมการป้องกันสาธารณภัย

สภาภาษาไทย

พลโท นายแพทย์อำนาจ บาลี
นางคณิงนิจ จันทรทิน
นางสาวอรุณ วงศ์เจริญ
นางสาวเสาวนีย์ เสาวกุล
นายมณฑล ดำรักษ์
นางสาวสุดากาญจน์ เกิดนวล
นางสาวชิตพรธชา ต้นสกุล
นายคุณนพ กาอิน

ผู้อำนวยการสำนักงานบรรเทาทุกข์และประชานามัยพิทักษ์
ผู้เชี่ยวชาญ พยาบาล 8 ฝ่ายบรรเทาทุกข์ผู้ประสพภัย
อดีตหัวหน้าสถานีกาชาดที่ 14 พังงา เฉลิมพระเกียรติฯ
หัวหน้าสถานีกาชาดที่ 14 พังงา เฉลิมพระเกียรติฯ
พยาบาล 6 สถานีกาชาดสิรินธร (สถานีกาชาดที่ 12 พังงา)
พยาบาล 6 ฝ่ายบรรเทาทุกข์ผู้ประสพภัย
พยาบาล 5 สถานีกาชาดที่ 14 พังงา เฉลิมพระเกียรติฯ
อดีตพยาบาล 3 สถานีกาชาดที่ 14 พังงา
เฉลิมพระเกียรติฯ

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย

นายเรอโน เมแยร์
นางสาวโลวิต้า รามกุทธิ
นายวิสุทธิ์ ตันตินันท์
นางสาวอิชา ชัยวิเชียร
นางสาวปาริฉัตร ครองจันทร์
นางสาวจิตรภรณ์ วนัสพงษ์

ผู้แทนโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ
รองผู้แทนโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ
หัวหน้าแผนกส่งเสริมธรรมาภิบาลและ
การเปลี่ยนแปลงทางสังคม
เจ้าหน้าที่ประสานงานโครงการส่งเสริมธรรมาภิบาล
และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
ที่ปรึกษาโครงการโรงเรียนเข้มแข็ง เพื่อการเตรียม
ความพร้อมรับมือคลื่นสึนามิ
ที่ปรึกษาโครงการโรงเรียนเข้มแข็ง เพื่อการเตรียม
ความพร้อมรับมือคลื่นสึนามิ

คณะที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์อ่อนวัช สรรพศรี

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ภัยพิบัตินานาชาติ
มหาวิทยาลัยโทโฮคุ ประเทศญี่ปุ่น

นางอรุณี ลิ้มมณี

ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายประกันคุณภาพการศึกษา
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย

ชั้น 12 อาคารสหประชาชาติ ถนนราชดำเนินนอก เขตพระนคร

กรุงเทพมหานคร 10200

โทร. : +66(0) 2304 - 9191

โทรสาร : +66(0) 2280 - 4294

อีเมล : info.thailand@undp.org

เว็บไซต์ : www.th.undp.org